

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNDE
GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Vesile ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUR

Konya, 2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNDE GÖRSEL
SANATLAR DERSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Vesile ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman:
DR. Öğr. Üyesi Ayşe OKUR

Konya, 2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Vesile ŞEN
	Numarası	138309031013
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Resim-iş Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Vesile
12. / 07. / 2019

Vesile ŞEN

KONYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Vesile ŞEN
	Numarası	138309031013
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Resim-iş Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUR
	Tezin Adı	Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri** başlıklı bu çalışma ...18../...06../...2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUR	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet TÜRE	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hülya KAROĞLU	

Öğrencinin	Adı Soyadı	Vesile ŞEN
	Numarası	138309031013
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Resim-iş Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUR
	Tezin Adı	Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri

ÖZET

Günümüzde eğitimin çeşitli tanımları yapılmıştır. En genel ifade ile eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde davranış değiştirme, oluşturma sürecidir. Sanat eğitimi, normal gelişim gösteren çocukların bedensel gelişimine katkı sağladığı gibi özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarında bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimine katkı sağlar. Görsel sanat eğitimi, eğitim ile sanatın değişik konularda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya geldiği bir alandır. Çevreyle ilk tanışma, görme ve algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi; daha sonra ürün verme, üründen tat alma olarak gelişir. Bu çalışmanın temel amacı, görsel sanatlar dersi ders müfredatının özel eğitim öğrencilerinin eğitimine katkısı ve ilgili özel eğitim öğrencileri ile çalışan özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Tarama modelinde nitel olan bu çalışma özel eğitim öğretmenleriyle yapılan görüşme sonuçlarının analizine dayalıdır. Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Batman İlindeki okullarda görev yapmakta olan özel eğitim öğretmenleri oluşturmaktadır. Görüşmeye

32 özel eğitim öğretmeni gönüllülük esasına dayalı olarak katılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler için ilk olarak ölçek sahiplerinden izin alınmıştır. Araştırma verileri öğretmenlerle birebir görüşmeler yapılarak bizzat araştırmacı tarafından toplanmıştır. Görüşme formunu geliştirilmesinde ilgili literatür ve uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Bu kapsamda toplamda 9 soru özel eğitim öğretmenlerine sorulmuştur. Analiz işleminde öncelikle “Öğretmen Görüşme Formu”ndan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, ardından verilerin içerik analizine geçilmiştir. Araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin, görsel sanatlar eğitimi ile ilgili olarak öğretmenlerin bazılarının eğitim almadığı, bir kısmının üniversitedeki eğitime ek olarak özel ve devlet kurumları tarafından eğitimler aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirdiği ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde kalem tutma, makas tutma, kesme, yapıştırma, eşleştirme, yaratıcılık, odaklanma, boyama becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için öğretmenlerin önerilerinin branş öğretmenleriyle birlikte ortak çalışmaların yapılması, uygun atölyelerin yapılması ve gerekli olan materyallerin tasarlanması, derse girecek olan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim bilgilerinin olması şeklinde öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Görsel Sanatlar, Görsel Sanat Eğitimi, Görsel Sanat Dersi, Özel Eğitim Öğrencileri

Öğrencinin	Adı Soyadı	Vesile ŞEN
	Numarası	138309031013
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Resim-iş Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUR
	Tezin İngilizce Adı	Teachers' Views about Visual Arts Lesson in Educating Students of Private Education

ABSTRACT

Today, various definitions of education are made. Education with the most general expression; it is the process of creating, changing behavior in a deliberate manner in the individual's behavior through his own life. Art education contributes to the physical development of children with normal development and their physical, mental and emotional development in their children who need special education. Visual art education is an area where education and art come together in different subjects and in different sizes and weights. Art education starting with the first acquaintance with the environment, seeing and perception, naming and editing; then the product develops as a taste-inducing product. The main aim of this study is to determine the contribution of visual arts course curriculum to the education of special education students and the opinions of special education teachers working with related special education students. This study, which is qualitative in the screening model, is based on an analysis of the results of interviews with Special Education teachers. The study group of this study consists of special education teachers working in schools in Batman in the 2018-2019 academic year. 32 special

education teachers participated in the interview on a voluntary basis. For the scales used in the study, permission was first obtained from the scale owners. The research data were collected by the researcher personally by making one-on-one interviews with the teachers. The relevant literature and expert opinions were used in the development of the interview form. In this context, 9 questions were asked to special education teachers. In the analysis process, the data obtained from the içerik Teacher Interview Form elde were transferred to the computer environment and then the content analysis of the data was started. As a result of the study, it has been concluded that some of the teachers do not receive education in relation to the visual arts education, some of them have received training by private and state institutions in addition to university education. In addition, when the opinions of teachers regarding the skills of special education students in visual arts lesson were examined, it was concluded that they contributed to the development of pencil, scissor, cutting, gluing, matching, creativity, focusing and painting skills. In order to use the visual arts teaching more effectively in special education, suggestions have been made for the suggestions of the teachers to collaborate with the branch teachers, to make the appropriate workshops and to design the necessary materials, and to have the special education information of the visual arts teachers.

Keywords: Special Education, Visual Arts, Visual Art Education, Visual Art Course, Special Education Students

TEŞEKKÜR

Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri konulu tez çalışmamın başlatılması, yürütülmesi ve tamamlanmasında fikirlerini, zamanını ve güler yüzünü esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ayşe OKUR' a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmaya katkılarından dolayı Batman Rehberlik Araştırma Merkezi, Batman Özel Eğitim Uygulama Okulu, Aydınkonak Özel Eğitim Uygulama Okulu, Metin Bostancıoğlu Ortaokulu, Kıbrıs Şehitleri Ortaokulu, Kültür Ortaokulu ve Gültepe Ortaokulu yönetici ve öğretmenlerine teşekkür ederim.

Başladığım işin zorluklara rağmen bitmesi gerektiğini bana öğreten , bana her zaman güvenen, bugünlere gelmemi sağlayan ve bana sonsuz sevgi ve destek veren aileme çok teşekkür ederim.

Vesile ŞEN

Mayıs, 2019

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	i
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sınırlılıklar.....	6
1.5. Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
KAVRAMSAL/KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1 Eğitim Kavramı ve Önemi.....	8
2.2 Sanat Eğitimi.....	9
2.3 Sanat Eğitimin Önemi.....	14
2.4 Türkiye’de Sanat Eğitimi.....	20
2.5 Görsel Sanatlar.....	24
2.6 Görsel Sanatlar Öğretimi.....	27

2.7 Özel Eğitim.....	33
2.8 Özel eğitimin Önemi.....	37
2.9 Özel Eğitimin Amaçları.....	40
2.10 Özel Eğitimin İlkeleri.....	41
2.11 Özel Eğitim Gruplarının Sınıflandırılması.....	43
2.12 Özel Öğretim Yöntemleri.....	48
2.13 Özel Öğretim ve Görsel Sanatlar Öğretimi.....	49
2.13.1 Özel Öğretimde Görsel Sanatlar Öğretim Programı.....	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	55
YÖNTEM.....	55
3.1. Araştırma Deseni.....	55
3.2. Çalışma Grubu.....	55
3.3. Verilerin Toplanması.....	56
3.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	56
3.4.1. Görüşme Formu.....	56
3.5. Verilerin Analizi.....	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	58
BULGULAR.....	58
4.1. Görsel sanatlar dersi öğretim programının özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler açısından ne tür faydaları vardır?.....	58
4.2. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirir?.....	61
4.3. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi açısından yarar sağlar mı?.....	64
4.4. Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mıdır?.....	68

4.5. Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir?	71
4.6. Görsel sanatlar ders programında özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular hangileridir?	74
4.7. Görsel sanatlar dersini diğer derslerle kaynaştırabiliyor musunuz? Cevabınız evetse bunlara yönelik örnekler verebilir misiniz?	76
4.8. Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?	80
4.9. Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? Görsel sanatlara ilginiz ne düzeydedir?	85
BEŞİNCİ BÖLÜM	88
TARTIŞMA	88
ALTINCI BÖLÜM	94
SONUÇLAR ve ÖNERİLER	94
6.1. Sonuçlar	94
6.2. Öneriler	97
KAYNAKÇA.....	98
EKLER.....	106
ÖZGEÇMİŞ	107

KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI

Diğ. : Diğerleri

S. : Sayfa

MEB. : Milli Eğitim Bakanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Günümüzde eğitimin çeşitli tanımları yapılmıştır. En genel ifade ile eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde davranış değiştirme, oluşturma sürecidir (Çağlayan, 2014: 91).

Toplum içerisinde eğitim sistemi, farklı düzey ve içeriğe sahip bireylere çeşitli eğitim imkânları vermektedir. Bireylerin algılamalarının farklı olması, onlara verilen eğitimde içerik farklılaşmasını gerektirmektedir. Eğitim, bireyin algılamasına uygun olduğu takdirde öğretim gerçekleşebilir. Oluşturulacak eğitim programları, eğitim alacak bireyi akademik içeriklerle sıkmadan onun ilgisini ve beğenisini tatmin edecek tarzda uygulanmalıdır. Buna yönelik bir eğitimde ancak sanat eğitimiyle mümkün olabilmektedir. Görsel sanat eğitiminin her çeşit alanla bağdaşabilme özelliği, onun özel eğitim alanıyla da uyumuna imkân tanımaktadır (Salderay, 2001:2).

Her bireyin hayatında önemli bir yere sahip olan eğitim, özel eğitime ihtiyacı olan bireyler içinde oldukça önemlidir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin varlığının toplumca kabul görmemesi, normal bireylerden ayrılan yönlerinin bilinmemesi, ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında fiziki imkânların yeterince olmaması, toplumla bütünleşememe, kendilerini tanıyamama, ifade güçlüğü, yaratıcı düşünememe; yaşam becerilerini yerine getirememe gibi sorunları da beraberinde getirir. Bu sorunların çözümünde özel eğitimin önemi ortaya çıkar. Özel eğitim; özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamda sürdürülen eğitimidir (Ece ve Çelik, 2008:4).

Özel eğitim, normal eğitim-öğretim düzeni içindeki basamaklardan herhangi birinde eğitilmesi uygun görülmeyen engelli çocuk ya da gençlerin özel ihtiyaçları göz önüne alınarak yapılan eğitimi ifade eder (Erim ve Caferoğlu, 2012:321)

Özel eğitim; çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, onları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüşmesini önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek toplumla kaynaşmasını ve bağımsız üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir (Öztürk, 2012:28). Özel eğitim, özel gereksinimleri olan bireylerin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen, bireysel olarak planlanan sistematik olarak uygulanan ve dikkatli bir biçimde değerlendirilen öğretim hizmetlerinin bütünüdür (Erdem, 2011:4).

Özel gereksinimli bireyler sekiz grupta toplanabilir (Öztürk, 2012:28):

- a) Zihinsel Engelliler
- b) Öğrenme Güçlüğü Olanlar
- c) Duygusal ve Davranış Bozukluğu Olanlar
- d) İletişim Bozukluğu olanlar
- e) İşitme Engelliler
- f) Görme Engelliler
- g) Fiziksel Sağlık Bozukluğu Olanlar
- h) İleri Derecede Engelli Bireyler ve Üstün Yetenekliler

Engelli bireyin bireysel kimlik kazanması, başarı duygusunu tatması, güven ve cesaretinin artırılması, sosyal yaşama uyum sağlaması, el-göz-beyin koordinasyonunun gelişimi, duygusal yapısının geliştirilmesi ve düzenlenmesi, ifade gücünün geliştirilmesi, algılama kapasitesinin artırılması, yaratıcılık yönünün geliştirilmesi, estetik beğeni ve haz duygusunun geliştirilmesi gibi konularda, sanat

eğitiminin önemli bir yeri olduğu belirtilmektedir (Çağlayan,2014: 91). Sanat eğitimi, normal gelişim gösteren çocukların bedensel gelişimine katkı sağladığı gibi özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarında bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimine katkı sağlar. Görsel sanat eğitimi, eğitim ile sanatın değişik konularda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya geldiği bir alandır. Çevreyle ilk tanışma, görme ve algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi; daha sonra ürün verme, üründen tat alma olarak gelişir; okul düzeyinde ise, sanatsal bilgi ve deneyimin; çocuca, gence ve yetişkine belirli bir düzen içinde kazandırıldığı bir disiplin alan olur (Kırıçoğlu, 2002:99).

Özel eğitim öğrencileri gelişimsel anlamda fiziksel gelişim içerisindedirler. Aynı zamanda bu öğrencilerin akademik becerilerinin kazandırılmasında da gerilik göstermektedirler. Bu öğrencilerin görseller içerisindeki nesne ya da figürleri algılama düzeyleri yaşlarına göre daha düşük seviyede olmaktadır. Figürlerin çiziminde ayrıntılara inemezler ve oran orantı kaygıları bulunmamaktadır. Bu öğrenciler fiziksel gelişim ve akademik gelişim açısından olması gerekenden daha geridirler. Bu öğrenciler günlük yaşantılarda ve öğrenme ortamlarında çevreleriyle sürekli iletişim ve etkileşim kurabilmektedirler. Dolayısıyla fiziksel gelişimlerinin olduğu kadar akademik gelişimlerinin de desteklenmesi gerekmektedir (Okur, 2003:3).

Görsel sanatlara yönelik etkinliklerde kullanılan malzemelerin edinilme kolaylığı ve öğrencilerin ilgisini çekmesi, bu tür etkinliklerin daha yaygın olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Bu tür etkinliklerin öğrencinin kendi isteği ve beğenisi doğrultusunda şekillenebilmesi, diğer alanlarla bağlantı kurulup öğretimi pekiştirmesi bakımından özgüveni arttıran etkenler olarak belirlenmektedir (Polloway ve Patton, 1933).

Görsel sanatlarla ilgili etkinlikler; kâğıt koparma, yırtma gibi kaba hareketlerden başlar; kesme, katlama ve yapıştırma gibi daha ince hareketlere doğru bir yön izler. Fiziksel engeli olan çocuklar için boya fırçasının basit kontrolü önemli bir gelişmedir. Konuşma yeteneği sınırlı olan çocuklar, duygu ve düşüncelerini ve olaylara karşı tepkilerini resimle ifade etmeyi, konuşarak ifade etmekten daha kolay

gerçekleştirebilirler. Aynı şekilde çocuklar; elleriyle çalışarak, (örneğin: çamura şekil vererek, artık materyalleri yapııştırarak) duygusal doyum sağlayabilirler (Dikmen, Emir, 1986:1539).

Görsel sanatlar eğitiminin özel eğitim öğrencilerinin eğitimine ve gelişimine sağladığı katkı, çağdaş özel eğitim anlayışı içerisinde daha da yaygınlaşmaktadır. Bu olgu dünyada kendini biraz daha fazla göstermektedir. Türkiye koşullarında ise bu olgunun çok fazla gündemde olmaması, bu olgu hakkında az denilecek sayıda araştırmanın yapılması, özel eğitim öğrencilerine eğitim veren özel eğitim öğretmenlerinin görsel sanatlar eğitimine ilişkin fikirlerinin alınması düşüncesini gündeme getirmiştir. Bu düşünceden hareketle bu araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, görsel sanatlar dersi ders müfredatının özel eğitim öğrencilerinin eğitimine katkısı ve ilgili özel eğitim öğrencileri ile çalışan özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Alt Problemler:

1. Görsel sanatlar dersi öğretim programının özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler açısından ne tür faydaları vardır?
2. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirir?
3. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi açısından yarar sağlar mı?
4. Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mıdır?
5. Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir?

6. Görsel sanatlar ders programında özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular hangileridir?
7. Görsel sanatlar dersini diğer derslerle kaynaştırabiliyor musunuz? Cevabınız evetse bunlara yönelik örnekler verebilir misiniz?
8. Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?
9. Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? Görsel sanatlara ilginiz ne düzeydedir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi; sanatların tüm alanlarını kapsayan sanatsal yaratıcılığı ve farkındalığı hedefleyen okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitim ve faaliyetidir. San'a göre küçük yaştan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun alan, sanatsal alandır ve bu açıdan sanat eğitimi, genel ve tümel eğitim ve öğrenim içerisinde yaygın bir şekilde yer alması gereken bir disiplindir. Sanat eğitimi, ilköğretimdeki çocuklar için çok önemlidir. Çünkü ilköğretimdeki çocuk; hareketli, coşkulu, ruhsal yapısı ve duygusal dünyasının dışı açık olması nedeniyle sanat eğitimini en kolay alacağı dönemin içerisinde. Sanat eğitimiyle çocuk, içinde yaşadığı ortamı tanıyacak, kendini dışı vuracak ve toplumsal bir değer olduğunun farkına varır. Sanatla çocuk doğayla yakınlaşır; doğayla insan arasındaki ilişkileri tanıyarak yaşamın zenginliğini hisseder. Sanat eğitimi, görsel algıya dayalı çeşitli teorilerin egemenliğinde, çocuğu madde, malzeme ile düşünceleri arasında bağlantılar kurarak yeni ve özgün buluşlar yapmaya yönelten bir yöntemdir (Demir, 1999:10).

Çocukların sanatsal anlatımlarının gelişim evreleri, genel olarak çocuk resimlerini anlamının temelidir. Bu, belli yaş grubu için neyin normal ya da beklenir olduğunu bilmek, çocukların resimlerinde neyin sıra dışı veya beklenmedik olduğunu karşılaştırmak için bir temel sağlar. Gelişimsel gözle çocukların resimlerini anlamak, sadece değerlendirme için önemli bilgiyi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda, etkin müdahaleler yapmak için başlangıç oluşturur (Malchiodi, 2005:142).

Özel eğitim öğrencileri için hazırlanmış görsel sanatlar eğitim etkinliklerinin, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin akademik bilgi becerilerinin yanı sıra, sosyal davranış kazanabilme başarısına etkisinin ortaya konulması ve sanat eğitiminin özel eğitimdeki yerinin vurgulanması açısından önem taşımaktadır.

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma Batman ili Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan özel eğitim öğretmenleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde ve özel eğitim okullarında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

Yapılan araştırma; alan yazında bulunan kaynaklardan;

1.Tarama yolu ile toplanacak olan verilerle, 2. Özel Eğitim ve GSD ile ilgili yazılmış makale ve lisansüstü tezlerle, 3. Batman ili Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan özel eğitim öğretmenleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde ve özel eğitim okullarında görev yapan özel eğitim öğretmenleri ve bu öğretmenlere uygulanan görüşme formlarının analizinden elde edilen bulgularla sınırlıdır.

1.4. Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde davranış değiştirme sürecidir. Özel Eğitim: Özel eğitim çoğunlukta farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını ve bağımsız üretici bireyler olmasını destekleyecek beceriler donatan eğitimidir (Ataman, 2005:19).

Sanat: Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.

Sanat Eğitimi: Kişiyeye dışavurum olanağı vermek, estetik ve pratik gelişmesi yargı gücünün gelişmesini sağlamak ve kendini kanıtlamasına, kimliğini bulmasına olanak tanımak için verilen eğitimidir.

Görsel Sanatlar Eğitimi: Görsel sanatlar eğitimi; desen, resim, heykel, seramik, ... vb. alanların, öğrencinin eğitimi içerisinde gerek amaç (iyi nitelikli görsel sanatlar çalışmasının oluşturulması) gerekse aracı (görsel sanatlar uygulamaları ile bireyin gelişim alanlarına hizmet edilmesi) olarak kullanılması yolu ile verilen bir eğitim şeklidir (Salderay, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL/KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Eğitim Kavramı ve Önemi

Eğitim bireyin istendik davranışa ulaşması sürecidir. Yani farklı deyişle eğitim sonucu bireylerde anlamlı davranış değişikliği beklenmektedir. Eğitim sonucunda bireylerde daha önceden belirlenmiş hedeflere yönelik davranış değişikliklerinin olması beklenmektedir (Turani, 1974: 1).

Eğitim öğrenme ve öğretme etkinliklerinden oluşan bir süreçtir. Öğrenme tek başına olabileceği gibi öğretme etkinlikleriyle birlikte de olabilir. “Öğrenme, davranışta nispeten kalıcı bir değişimin olması demektir. Bireyin davranışında böyle bir değişiklik olduğu zaman onun yeni davranışı öğrendiği kabul edilir.” (Özçelik, 1992: 1). Kısaca; yaşantı sonucu kazanılan kalıcı davranış değişikliğidir.

Eğitim faaliyetlerinin kendiliğinden meydana gelmesi informal olarak ifade edilmektedir. İnfomal eğitim, sokakta, pazarda, ailede ya da akran grupları arasında kazanılabilen bir eğitimidir. Bu eğitim sonucunda olumlu davranış değişikliği yanında olumsuz davranış değişiklikleri de edinmek mümkündür. Hızla değişen günümüz şartlarında informal eğitim birey eğitiminde yetersiz kalacağından informal eğitim yanında planlı, programlı eğitim ve öğretim faaliyetleri de okullarda verilmektedir. Bu planlı eğitim programı günün şartları ve birey gereksinimine göre revize edilmekte ya da tümünden değiştirilebilmektedir (Özcan 2017: 5).

Birey eğitim sürecinde kendini yaşama hazırlar, topluma daha kolay adapte olur, bireyi geleceğe hazırlar aynı zamanda eğitimle insanın duyguları ve düşünceleri de değişir ve kendini bilen, iradesini kontrol edebilen bireyler bu süreçte yetişir (Çağlayan 2004: 15).

Eğitim çok daha eski zamanlara dayanan bir olgu olarak özellikle din olgusunun öğretilmesi yoluyla gelişmiştir ve birçok uygarlıkta varlığı görülmektedir. Farklı olarak, eski Yunan uygarlığındaki eğitim, yöntemsel açıdan sanat eğitimine odaklı bir başlangıç ve sonrasında da kapsayıcı bir yol izlemiştir (Ekici 2011: 23).

Eğitim sayesinde toplumda oluşan kültürler farklılaşır ve bu kültürler toplumun birer yapı taşı haline gelmesini sağlar. Eğitim, insanoğlu için zorunluluk içerir. İnsan doğduğu andan itibaren yaradılışında da var olan öğrenme veya merak duygusunu tatmaya başlar. Bu sebeple insan eğitimini ilk olarak anne ve babadan alarak ,yaşadığu toplum içerisinde şekillenmeye başlar. (Taşcı 2018: 6).

Eğitim sadece birey değil toplumun bütünü doğrudan etkilediğu için toplum içinde eğitim çok önemli bir olaydır. Demokratik, huzurlu, kültürlü bir toplumun varlığı eğitime ihtiyaç vardır. Eğitim ile ilgili beklentiler bu alanda yapılan çalışmalara ve tartışmalara katılan kişilerce belirtilmektedir. Bu farklı beklentileri birleştirmek, tüm beklentileri karşılayan bir plan yapmak eğitmcilerin de ayrıca zorlandığu konulardır (Schlechty, 2005: 6).

2.2 Sanat Eğitimi

Sanat insanın duygu ve düşünce ile içselleştirdiklerini dışsal olmaya ağırdığu bir sesleniş gibidir. Sanat, kinattaki keşfedilmeyenleri keşfetmeye yakın bir eylem içerisinde bulunarak insanın kendini anlama yolunu bulması ve yeni şeylerin farklı yollarla anlatılmasıdır. Bu yol resim, müzik, edebiyat ve diğer alanlarla anlam kazanır. Hayatımızın her köşesinde estetik bir güzellik içerisinde de yer almıştır. Geçmişten bu yana gelişerek değişen bir süreci izleyen sanat; kişiden kişiye, toplumdan topluma farklı anlamlar kazanarak adını duyurma çabasında olmuştur. (zcan 2017: 6).

Albert Dürer “Sanat doğanın içinde gizlidir, onu çıkarabilen sanatçıdır” derken Goethe “Sanatta tıpkı hayat gibi, içine daldığu oranda genişliyor, enginleşiyor” (Artut, 2009: 50) diyerek sanat ve sanat uğraşısının sıradan bir iş olmadığını belirtmektedir.

Sanat eğitimi; insanların tavırlarını planlı yönde olumlu olarak değiştirme ve geliştirme süreci olarak tanımlanabilir(Uçan, 2002: 2). Türkddoğan ise sanat eğitimini bireyin duygu ve düşüncelerini aktarırken estetik bir şekilde ifade etme çabası sanat eğitimi olarak tanımlamayı uygun görmüş (Türkddoğan, 1984: 14). Sanat eğitimi, varlığıyla insanı amaç edinerek kendini şekillendirmiştir. Bu da faydacılığı açısından insana yansımış ve onu birçok açıdan etkilemiştir.

Sanat eğitimi, işlevselliği ile bağıntılı olarak edinmiş olduğu genel amaçları ile kendi içerisinde sürekli gelişmektedir. Bu genel amaçları sanat eğitimini daha anlaşılır kılabilmek için şöyle sıralayabiliriz:

- I. Sanatın eğitim içerisinde bir güçlü süreç olduğu anlayışının kavratılması,
- II. Sanat ve iş eğitimi bütünlüğü içinde çocuğun ve gencin tüm yeteneklerinin tanınıp geliştirilmesinin amaçlanması,
- III. Çocuğun ve gencin dengeli bir gelişim düzeyine ulaşır, topluma uyum sağlamasında sanatın etkin rolünü tanıtmak, (Türkddoğan, 1984: 19).
- IV. Eğitimin amacı birey açısından, toplum açısından bu uyumu sağlamaktır. Bu uyumu en iyi sağlayacak sanat olduğuna göre sanat eğitimi eğitimin temeli olmalıdır.
- V. Sanat yoluyla eğitim bütün sanatları kapsar. Dahası yaşam kendi başına bütün yaşamsal ve gizemli kaynaklarıyla zaten estetikdir. Görmek ve bu kaynağı sanat yoluyla yaşamak gerekir.” (Kırışoğlu, 2005: 25-26).

Sanat eğitimi ile ilgili tam anlamıyla bir tanımlama yapılması gerekiyorsa eğer, bu eğitimin okullarda verilen ve öğrencilerin sanatsal gelişimine faydalı olacak bilgileri içeren bir program olduğunu söylemek gereklidir. Bu eğitim aynı zamanda okullarda verilen dersler olarak da nitelendirilebilir (Arabacı 2006: 5). Sanat eğitimini genel eğitimle bağdaştırmak gerekirse eğer, onu genel eğitimin bir alt dalı ya da bir parçası olarak düşünmek gereklidir (Gençaydın, 1990: 99). Bu sözü ile Gençaydın sanat eğitiminin genel eğitim içerisinde mutlaka bulundurulması gerektiğini savunmaktadır.

Öğrenme ise eğitimden farklı olarak bireyin elde etmiş olduğu bilgiyi kaydetme ve daha sonrasında o bilgiyi hatırlayıp kullanması ile gerçekleştirilmiş olur. Öğrenme; konuşmak, yazmak, birtakım bilgi ve beceri gibi kalıcı davranışlar kazanma süreci olarak tanımlanabilir. Öğrenmenin, bireyin doğumundan, ölümüne kadar devam eden bir süreç olduğu söylenebilir. Bu süreçte sanat eğitimi, tüm öğrenme biçimlerini desteklediği gibi bireyin var olan yeteneklerini bilgi ve birikimlerini ortaya çıkarmak amacı ile bireye estetiksel ve sanatsal beceri kazandırma sürecini kapsar. Bu süreçte birey, kendi bilgi ve becerilerini uygulayarak istedik hedef davranışlarını gerçekleştirmiş olur (Artut, 2009).

Eğitimde sanatın yeri ve önemine bakılacak olunursa;

1. Sanat bir öğrenme yolu, metodudur; onun vasıtasıyla edinilen beceriler her türlü öğrenmede yardımcıdır. Teknik, kavramsal, ilişki kurucu, anlam üretici, hafızayı güçlendirici, karşıtlıkları belirleyici ve bütünleştiricidir. Sanat uygulamasında kullanılan organ, kas ve sinirler insan zekâ ve teknik beceriler için temel unsurlardır...

2. Sanat ruhsal bir eğitimidir.

3. Sanat etik bir eğitimidir.

4. Sanat özgür düşünce ve karar verme potansiyelini geliştirir.

5. Sanat yaşama karşı inanç, umut ve sevinç geliştirir.

6. Sanat bir paylaşma unsurudur.

7. Sanat temelde işaret ve simge sistemlerinden oluştuğu için bu yolda eğitilmiş kişiler bu günün enformatik teknolojisinde çok daha başarılı gelişme ve uyum gösterebilirler.” (Erzen, 1991: 51).

Sanat eğitimi genel olarak değerlendirildiği zaman çalışma kapsamı itibari ile bütün bilim alanlarıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sanat eğitimi kalkınmış ülkelerdeki bilim eğitimleriyle aynı eksende gelişime uğramaktadır. Sanat

eğitiminin tarihi Rönesans dönemine kadar dayanır ve bu dönemde usta çırak ilişkisi ile kendini geliştirmeye başlamıştır. 19. yüzyıla geldiği zaman Avrupa'da sanayi devriminin kendini göstermesiyle beraber mal ve hizmet oranında artış görülmesi üretim patlamasına sebep olmuştur. Dolayısıyla bu durum, her alanda olduğu gibi sanat eğitimi alanında da var olan kavramların yeniden ele almasına sebep olmuştur. Çizim ve yazımı ile ilgili olan eğitimlerin birlikte sürdürülmesini savunmuş olan eğitimcilerle birlikte genel kapsamlı bir sanat eğitimi okullarda kendine yer bulmuştur (Tepecik, 2003: 164). Dünya üzerinde bulunan herhangi bir toplumun gelişmişlik düzeyi ile alakalı bir yorum yapılacağı zaman o toplumun eğitim sistemine bakılması gereklidir. İnsanların yeryüzünde yaşayışının ilk zamanlarından günümüze kadar öğrenmiş oldukları bilgi ve becerilerin başkalarına aktarılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Dolayısıyla tüm insanlık çok eski Çağlar'dan biri eğitimin ne denli önemli olduğunu anlamıştır. Ancak eğitimin Bilimler kapsamında ilerlemesi 20. yüzyılın başından itibaren kendini göstermiştir (Erden, 1999). 20. yüzyılın başlarından günümüze gelene dek kendini geliştiren sanat kavramı en genel anlamıyla notların tümünü kapsayan ve okul içinde ya da okul dışında verilen sanatsal eğitimi ortaya koymaktadır (San 2003: 17).

İnsanlar günün gelişen teknolojisine ayak uydurabilmek için sürekli hayatı kolaylaştıran fikirler üretmektedir. Bu uğraşlarında başarılı olabilmesi için insanların yaratıcı güçlerini geliştirmeleri, yeni, pratik fikirler üretimini aralıksız devam ettirmeleri gerekmektedir. Sürekli kendini yenilemek zorunda olan insan için bu ortamı yaratacak olan ise sanat eğitimidir. Teknolojiyi sadece teknik bir olgu gibi görmeyip, onu anlamamız için yaratıcı düşünme gücü şarttır. Endüstri çağının getirdiği olumlu gelişmelerin yanı sıra; betonlaşma, çevremizde gördüğümüz karmaşıklık ancak bireylerin aldıkları sanat eğitimi yoluyla giderilebilir (Tuzlak, 2004: 22).

Niçin sanat eğitimi yapılmalıdır sorusuna verilen çeşitli cevaplar bulunmaktadır. Bunlar; (Şahin, 2018: 15).

1. Sanat insanların ruh sağlığına iyi gelmektedir.
2. Sanat bireyin kendini tanımasına, kanıtlamasına ve geliştirmesine fırsat verir.

3. Yaratıcı düşünmeyi geliştirir.
4. Sanat yaparak ve sanata faaliyetlerinde etkili olarak toplumun kültürüne de katkıda bulunmaktadır

Sanat eğitimi, Buyurgan'ın da (2012) belirttiği gibi insanın eğitimi için önemli bir faktördür. Sanat eğitimi yalnızca yetenekli ve yaratıcı bireylerin eğitilmesi için değil, toplum içerisinde yaşayan herkesin faydalanabileceği ve gerekli olan bir eğitim bilimidir. “Burada sanat eğitiminden amaçlanan, sanatçı yetiştirmeye yönelik eğitim değil, bireyin sanat yoluyla eğitimi, yani bireyin estetik eğitimidir.” Sanat eğitimi bireyin yaratıcı yönünün keşfedilmesinde kolaylık sağlayacak ortamı oluşturan ve bireyin kişiliğinin gelişimini sağlayan bir tür etkinlik olarak tanımlanabilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012: 9).

Sanat eğitimi verilen okullarda sanatsal bir ilerleme için gerekli olan bilgi ya da becerilerin belirli bir müfredat dahilinde kazandırıldığı söylenebilir. Bu açıdan okullarda bu eğitim alanında verilen dersler de sanat eğitimi kapsamında değerlendirilmektedir (Arabacı 2006:5). Sanat eğitiminin farklı işlevler doğrultusundaki yaklaşımlarını özetlemek gerekirse (Kırıçoğlu, 2005: 47);

1. Sanat eğitimi, boş zamanı etkili değerlendirme olanağı sunar
2. Sanat bireyin rahatlamasını sağlamada etkilidir.
3. Yaratıcı düşünmeyi geliştirir ki bu sanatın programlardaki baş işlevini oluşturur.
4. Sanatla öğrenci çok yönlü gelişebilir ve ayrıca konuları daha hızlı kavrayabilir.

Çocuk, sanat eğitimi alırken kendini özgürce ifade eder. Çocuk kendine güvenir ve dolayısıyla kişiliğinin gelişmesinde sanat eğitimi önemli bir rol oynar. Genel olarak atölye dersleri incelendiği zaman bu dersleri alan bireylerin paylaşma dürtüsü, sorumluluk bilinci, düzenli olması gibi konularda ilerleme kaydedildiğinden bahsedilebilir. Sanat eğitimi ile beraber birey kendini daha özgür ve daha barışçıl hissedecektir. Aynı zamanda bireyin insancillaşması, yaratıcı

olabilmesi, toplum ile bütünleşebilmesi ya da değişen şartlara göre kendini yenileyebilmesi için sanat eğitimi çok önemli bir olgudur (Mercin, 2011: 35-36). Sanat eğitiminin çocuk üzerinde psikolojik ve sosyal bir etkisi söz konusudur. Bu etki çocuğa sunacak sanat ortamları ile fiili bir halde çocuğa deneyimletilebilir.

Sanat eğitimi en başta kişinin kendisine dair bir ihtiyaçtır. Bu sebeple özellikle çocukların gelişim evrelerinde yeteneklerinin belirlenebilmesi ve yaratıcı yanlarının ortaya çıkarılabilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu durumun çözümü de sanat eğitiminin küçük yaşlardan itibaren aldırılması olacaktır (Karababa, 1993).

2.3 Sanat Eğitimin Önemi

Sanat ve eğitim kavramları ayrılmaz bir bütün olarak düşünebiliriz çünkü ikisi birbirini tamamlar niteliktedir. Her iki kavramın sonucunda odaklandığı durum davranış değişikliği oluşturmaktır. Eğitim dünyadaki değişimleri takip ederek onları öğrenciye yansıtmak ve kültür aktarma olarak işlev görmekle beraber eğitimi bilim ve sanatla bir arada aktarımı yapılması söz konusudur (Aykanat 2018: 15).

Sanat eğitimi alan bireyler değerlendirildiği zaman onların görsel algılarının daha gelişmiş olduğu ve ortaya koyulan sanat eserlerinin estetik ve yaratıcı yanlarını daha net gördükleri söylenebilir.

Bireyin çıkarlarının “ruhsal ve bedensel eğitim bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası” (Türkdoğan , 1984: 14)”nı göz önüne alan sanat eğitiminin, sanatı bir araç olarak kullanmasıyla, sanatın da bu eğitim ile vücut bulacağı bir gerçektir. Bilinçli olan tüm eğitim sistemlerinin, sanat eğitimini olması gereken değerlerde önemsemesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Aksi takdirde sanatsal beğeni düzeyinin basitleşmesi ve bireylerin estetik beğeni düzeylerinin zayıflaması ya da gelişmemesi gibi durumlar (rüküş) meydana gelip, kişisel zayıflık, ruhsal bunalımlar, hatta kültürel yozlaşma gibi geniş çaplı sorunlar söz konusu olacaktır. (Ekici, 2011: 28).

“Bugün sanat eğitiminde ağırlık, özgürce sanat yapan uygulayıcılar değil, sanattan tat alan, sanatı çözümlayebilen, kültürü anlayan bireyler yetiştirmek.” (Kırıçoğlu, 1997: 17) ve bunu topluma yayarak sosyal ve kültürel gelişim kazandırmaktır.

Daha geniş kapsamlı olan görsel sanatlar eğitimi içerisinde olan sanat eğitimi ile öğrencilere uygulamalı çalışmalar yaptırılmaktadır. Sanat eğitimi içerisinde verilen uygulama eğitimi ile öğrencilerin bir sanat eserini oluşturma, oluşturulmuş olan eser üzerinden yorumlama yapabilme, yeni bir eser ortaya koyarken kendine has bir yapı oluşturma, eleştirip yorumlayacak kültürel birikime ulaşabilme yeteneğine kavuşma yetenekleri öğretilmektedir (Batu, 2014: 115).

Sanat bir araç mıdır yoksa amacın kendisi midir? Sanat eğitimi örgün eğitimde kendisine yer bulabilmiş midir, bulduysa verilen zaman ve olanaklar yeterli midir? Sanat eğitimi ile ilgili daha birçok soru sanata ne kadar değer verildiğini anlamak adına sorulabilir. Sanatın okul programlarındaki yeri ve ne olması gerektiği bir tartışma konusudur. Uzun yıllar sanat, olması gereken yeri alamayan bir ders olmuştur. Çoğunlukla bir disiplin alanı olmaktan çok bir boş zaman uğraşı, çocukların rahatlayacağı etkinlikler toplamı olarak düşünülür. Bu düşünce sanatı ikinci derece bir ders olarak belirlemiştir. Eğitimci, yönetici, ana-baba, öğrenci giderek toplum sanat eğitimine hep bu gözle bakar (Kırıçoğlu, 2002: 5).

Sanat, bireyin yaşamının hemen hemen her anında onun ayrılmaz bir parçasıdır. Sanat eğitimi, eğer zamanında verilmezse, bireyin estetik duyarlılık, karşı görüşlere saygı, farklı kültürlere değer verme, sanat eserlerini koruma bilinci kazanma ve evrensel ortak bir değeri paylaşma vb. gibi davranışları kazanamamasına yol açabilmektedir (Mercin ve Alakuş, 2007: 15). Eğitim sürecinde; beynin sol yarım küresinin aktif olduğu düşünme biçimleri ağırlıkta verildiğinde, bu durum çocukların ve gençlerin yetişmesinde ve yaratıcılıklarının gelişmesinde yeterli olmadığı görülmüştür. Bu sebeple, beynin sağ yarım küresini de aktif kılan ve geliştiren eğitim

süreci de gereklidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Bunun gerçekleşmesi yani insanın dengeli yetişmesi sanat eğitimi ile mümkün olabilmektedir.

İnsanlar sunulan sanat ortamlarıyla ve sanat eğitimleriyle sanatla tanışma olanağı bulabilir. İnsan eğitiminde sanat eğitimi önemli bir yerdedir. Yaratıcı düşüncenin geliştirmesinde, çocuklara ve gençlere sanat eğitimi bir ortam sağlar. Sanat eğitimi çocuk ve gençlerin kültürü özümseme ve yorumlayabilmelerine, duygu ve düşüncelerini ifade edecek özgün anlatım biçimleri oluşturmalarına, durumlara ve olaylara bakış açıları geliştirmelerine katkıda bulunur. Sanat eğitimi almayan bireyler ne kadar iyi öğrenebilseler de özgün düşünceler üretemeyen kişiler olarak karşımıza çıkabilirler. Sanat eğitimi ile hedeflenen sadece bir sanatçı yetiştirmek değil, yaratıcı düşünce üretemeyen bireylerin önüne geçmektir (Abacı, 2007: 8). Sanat ve eğitim birlikte düşünüldüğünde sanat ile ilgilenen bireylerin gelecekte sadece sanatsal bir uğraşı içinde olacağı düşünülebilir. Fakat Abacı (2007)'nin, vurguladığı gibi burada asıl ifade edilmek istenen, bireylerde sanatın kazanımlarını oluşturmak ve sanatsal ifade tarzını bireylere aşılatabilmektir. Sanatsal kazanımların çeşitli yaşam becerilerini desteklediği düşünüldüğünde sanatsal etkinliklerle küçük yaşlardan itibaren ilgilenen bireylerin, nitelikli insan diye tanımlanan profile yaklaşacağı düşünülebilir.

Ülkelerin gelişimi ve kalkınması için çok önemli bir yere sahip olan sanat eğitimi aynı zamanda yaratıcı düşünebilen ve eğitim seviyesi gelişmiş olan bireyler yetiştirmesine sebebiyet vermektedir. Sanat eğitimi ile birlikte kendini yetiştiren bireyler ülkenin kalkınmasında ve gelişmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu konuyla ilgili önemin fark edilip sanat eğitimine karşı gereken önemin verilmesi ve sanat eğitiminin amacının, sanat yapmaktan ziyade bireyde gereken değerlerin oluşturulabilmesi olduğunun fark edilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra sanat eğitiminin hayat için çok önemli bir yeri olduğunu vurgulamak gereklidir (İnan, 2018: 8).

Sanat eğitimi bireyin kendini ifade edebileceği özgür bir ortamdır. Bu sebeple bireyin kişiliğinin gelişimi, kendi özgüvenini kazanmasında önemli bir

rol oynar. Uygulama derslerde ortak yapılan çalışmalarda paylaşımı, düzeni ve malzemeyi kullanma gibi konularda bireyin bilinçlenmesini sağlaması bakımından önemli bir yere sahiptir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Ünver (2002) ise “Sanat Eğitimi” adlı kitabında sanat eğitiminin amaçlarını ve önemini şu şekilde maddelendirmiştir:

1. Öğrencilerin duyuşsal alana yönelik algılama ve ayırt etme yeteneklerini geliştirebilme
2. Öğrencilerin tasarlama yetilerini geliştirebilme
3. Öğrencilerin analiz ve sentez yapabilme becerilerini geliştirebilme
4. Öğrencilerin sanat eserlerine karşı ilgi ve duyarlılıklarını geliştirebilme
5. Sanat eserlerinden haz alabilme
6. Sanatın çeşitli teknik ve yöntemleri ile kendilerini ifade edebilme. (Ünver, 2002: 6).

Ayrıca, sanat eğitimi öğrencileri motive edebilir, okuma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede çok önemli olan zihinsel temsilleri yaratma becerisini artırır (Copple, 2012, aktaran Dalğar 2017: 43). Sanat ve daha akademik konular arasındaki bağlantı öğrenmeyi zenginleştiren güçlü bir ortaklık sağlar. Bu tür entegre deneyimler genç öğrencilerin kendi dünyası içinde kritik bağlantıları yapmak üzere kendi kapasitelerini inşa ederek müfredat boyunca öğrenmeyi bağdaştırmalarına olanak tanır (Shulsky & Kirkwood, 2015 aktaran Dalğar, 2017: 43).

Sanat eğitimi bireyin konulara daha farklı bakmasına olayları materyalleri tahlil ederek yeni çıkarımlar sağlamasına yardımcı olacak niteliktedir. Bu yönüyle bakıldığında sanat eğitiminin erken yaşlarda verilmesi gerekliliği orta çıkmaktadır. Yeni yetişecek nesiller sanat ve sanat eğitimi ile geçmiş kültürel yapılarını gelecekte yaşayacakları duygular ile birlikte özümseyerek ortaya koyabilmektedirler. Bunun haricindeki bir durum toplumların nesillerinin

arasındaki bağları kopartacak nitelikte olacaktır. Çocuğun içerisinde bulunduğu toplumun değerlerini en iyi şekilde öğrenebilmesi yeni kültürel değerleri toplumdan alıp kendisinin de kültüre yeni katkılar sağlayabilmesinin ana etkeni kültürel tartışmayı yapabilen, analitik düşünme becerebilen yeni nesillerle olabilecektir. Bunun en önemli yolu da yeni nesillere sanat eğitimi vermektir (San, 2004: 25). Ortaya atılan bir görüş sanat içinde yetişen çocukların dünya görüşünün ve yeteneklerinin daha pozitif şekillendiğini öne sürmektedir. Bu durumda sanat eğitimi alan çocukların evlerin ve ya da okullarında mevcut bulunan estetik yanları algılamaya başladığını söylemek de mümkün olacaktır. Sanat eğitimi öğrencileri aşamalı bir şekilde sanat olaylarını değerlendirebilir ve bunları sınıflandırma yoluna gidebilir.

Sanat eğitiminin çocuklara olan etkisini inceleyen üç farklı görüşten bahsedilebilir. Bu görüşler psikolojik yaklaşım, bilişsel yaklaşım ve öz gelişim yaklaşımı olmak üzere çeşitlendirmektedir. Psikolojik yaklaşım, sanat olarak adlandırılan eğitim türünde çocukların içsel dünyalarının yansımalarını kabul etmektedir. Bilişsel yaklaşım ise çocukların dünya hakkındaki genel bilgisini sanat olarak yönlendirmektedir. Öz gelişimle yaklaşımı ise sanat eğitiminin çocukların öz gelişiminde büyük fayda sağladığını ve çocukların kendi içlerinde yaşadıkları ilişkiyi anlayabilmelerini ve onların toplumla kurdukları iletişimi kapsamaktadır (Zimmerman, 2000'den aktaran Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Sanat eğitimi ile birlikte insanlar kendi ülkeleri dışında yetişen sanatçıların eserlerini benimsemekte ve yüzyıllar ve hatta bin yıllar önce farklı uygarlıkların ortaya koyduğu eserleri değerlendirebilmektedir. Bu değerlendirme yapılırken bu eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara bir çeşit kültürel miras olarak bırakılması için empati yapabilen kişiler ve toplumlar oluşacaktır. Sanat eğitimi sayesinde dengesiz ve uyumsuz toplumların oluşumu engellenmiş ve toplumu oluşturan her bireye bilinç aşılanmıştır. Bunun en büyük sebebi sanat kültürü edindirmek istenen bireylerin meydana gelmesinin sağlanmasıdır. Bireylerin aldığı sanat eğitiminin hedeflenen amaca ulaşabilmesi adına eğitim ortamı olarak sadece sınıf ortamları benimsenmemelidir. Müzeler, galeriler, sanatçı atölyeleri ve benzeri gibi mekanlar

da sanat eğitiminin niteliğini artıracak niteliktedir. Herkesin bildiği gibi sanat eğitiminin temel amacı sanatın evrenselliğinin herkes tarafından kullanılabilmesidir. Dolayısıyla insanın sanatsal düşünce yoluyla dışavurumu büyük önem arz etmektedir. Sadece bu yolla kazanılan deneyimler kişinin kendini anlatabilmesinde önemli bir araç niteliği taşımaktadır ve kişiyi özgünleşme yolunda ileriye taşıyacaktır. Özgün bir anlatımla birlikte özgün bir şekilde düşünebilmek, eleştiriler yapabilmek ve düşüncüyü sentezleyip bununla alakalı yorumlar yapabilmek de gereklidir. Sanat eğitiminin temel gerekliliği, ekonomik, psikolojik ve sosyal, bireysel ya da politik açılardan ele alınmaktadır (Alakuş, 2003: 2).

Sanat eğitimi, insan ruhunu yüceltmek, bireylerin topluma duyarlı, çağdaş ve bilinçli yetişmesi aynı zamanda bireye görmeyi, dokunmayı ve işitmeyi öğrettiği gibi çevresini algılayıp biçimlendirmesi bakımından önemlidir. Sanat eğitimi bireye yalnızca bakmayı değil, görmeyi öğretmektedir. Sanat eğitimi ile birey sanatsal düşüncelerini özgürce ifade edebilme olanağını kazanır ve bu süreç içerisinde birey eleştirel düşünebilme, yeteneklerinin işlenerek üretken ve kendinden emin, estetik duyguları gelişmiş, sentez ve yorum yapabilme gibi davranışları da beraberinde kazanmış olur (Artut, 2009). Bu nedenle sanat yalnızca bu alanda yetenekli bireyler için değil herkes için gerekli bir kişilik eğitimidir. Sanat tarihsel süreç içerisinde karmaşık bir gelişime sahip olsa da kimi zaman seçkin, yüksek, resmi gibi nitelendirmelere sahip olsa da yaşlı, genç, çocuk, öğrenme güçlüğü çeken ya da üstün zekâlı her bireyin yaşam alanının bir parçası olmalıdır (Tansuğ, 1982, aktaran Karip 2016: 12). Çünkü sanat eğitimi, farklı bakış açıları geliştirebilen, algılama gücü yüksek, insan ve toplum değerlerine saygılı, estetik beğeniye sahip yaratıcı bireyler yetiştirilmesi açısından yeri doldurulamayacak bir öneme sahiptir (Çağlayan, 2004)

Sanat aynı zamanda insanların dünyaya katılmasını ve insanların imgelerle işaretleri yorumlamasını sağlayan bir yoldur (Pearse, 1992: 250 aktaran PINAR 2018 :17). İşlevsel olarak sanat eğitimi, kendi genel amaçları ile yakın bir ilişkidir. Çocuk sanat eğitiminde kendini özgürce ifade ederken aynı zamanda, yaratıcı olarak düşünme, özgünlük, kopyayı ve taklidi tercih etmeme, bir konu üzerinde

odaklanma, olayları çok boyutlu düşünerek değerlendirmeyi öğrenir. Çocuk içinde yaşadığı toplumun kültürünü, sanat eğitiminin ona sağladığı entelektüel, kültürel bakış açısıyla özümseyecektir. Sanat eğitiminin bireye kattığı duygular sayesinde ülkelerin sahip olduğu kültürel ve milli değerlerin tamamına saygı duyulacak ve onlara daha fazla sahip çıkılacaktır. Dolayısıyla sanat eğitiminin bireydeki manevi duyguların, bilişsel gücün ve algısal yapının gelişmesine sebep olduğu söylenebilir. Algı birikimiyle ve hayal gücü ile ilgili bir çalışma yapıldığı zaman bu birikimlerin farklı alanlarda kullanılabilmesinin de sanat eğitimi sayesinde gerçekleştiği görülmektedir. Çocuklara sanat eğitimi aldırılarak onların pek çok alanda kullanılabilmesi yaratıcı düşüncelere ve davranışlara sahip olması sağlanabilir. Sanat eğitimi sayesinde görsel anlamda biçimlendirme yapabilen bireyler kendini daha iyi ifade edebilir aynı zamanda teknik bilgi ve becerileri de kazanabilir. Dolayısıyla birey sanatın ve sanatçının, aynı zamanda sanat eserlerinin de sürekli olarak önemsenmesi gerektiğini kavrar. Bunun yanı sıra ulusal ve evrensel olarak ortaya koyulan tüm sanat eserlerini inceleyebilir, algılayabilir ve onlara karşı yeni bakış açıları geliştirebilir (Mercin, 2011, : 35-36).

2.4 Türkiye’de Sanat Eğitimi

Geçmişten günümüze sanat eğitiminin tanımı ve kapsamı bakımından birçok tartışmayı da beraberinde getirdiği gibi bu durum günümüz sanat eğitimi de içine almakta ve sanat eğitiminin önemini “Sanat Yoluyla Eğitim” veya “Sanat Eğitimi” gibi başlıklar üzerinden sanat eğitimi kuramcıları tarafından araştırmalar yapılarak, vurgulanmaya çalışılmıştır. 19. yy’den bu yana sanat eğitimi üzerine ortaya çıkan kuramlar, Modernizm döneminde teknolojik gelişmeler ve savaşların verdiği yıkımın etkisi ile sürekli değişime maruz kalmıştır. Bu konu ile ilgili olarak San’ın (2010) yazmış olduğu “Sanat Eğitimi Kuramları” adlı kitapta sanat eğitimi ile ilgili ortaya atılan birçok görüş aktarılmaktadır. 1900’lü yıllarda özellikle Almanya’da sanat eğitimi konusunda birçok farklı görüş ele alınmıştır.

Sanatın gelişim gösterdiği her dönemde olduğu gibi sanat eğitimi de sanatın değişim ve dönüşümüne bağlı olarak ortaya çıkmış ve varlığını devam

ettirmiştir. Sanat eğitimi ilk çağdan beri usta-çırak ilişkisi ile başlamış daha sonralarda ise farklı oluşumlar içinde yer alarak günümüze kadar gelmiş bir eğitim biçimidir (Taşçı 2018: 7).

Türkiye’ de genel olarak sanat eğitimi yüzünü batıya dönme gereği duyan Osmanlının Batılılaşma ve modernleşme sürecine girmesiyle başlamıştır. Derin kültür değişimlerinin yaşandığı 18. ve 19. yüzyıllar sanatın her alanında değişik tekniklerin denendiği, yeni sanat dallarının ortaya çıktığı ve sanat eğitiminin böylece kurumsallaştığı dönemlerdir (Boduroğlu, 2010: 13).

Düşünürlerden biri temel sanat eğitimi gerekli görülürken, diğeri sanat eğitimi birey için oyun olarak görür. Bu süreçte sanat eğitimi ve sanat eğitimi biliminin öncelikle terminolojik gereksinime ihtiyacı olduğu aşikârdır (San, 2010).

Ülkemizde var olan Milli Eğitim Temel Kanununun ikinci maddesi sanat eğitimine genel bir vurgu yapmıştır. Sanat eğitimi, özellikle fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duygusal anlamda dengeli ve sağlıklı kişiliğe sahip bireylerin yetişmesine sebep olacağını belirtmiştir. Bunun yanında sanat eğitimi sayesinde bireyin karakterinin daha çok gelişeceğine, aynı zamanda bilimsel bir düşünme gücüne sahip olacağına ve insan haklarına saygılı, kişiliğe değer veren, geniş bir vizyona sahip aynı zamanda topluma karşı sorumluluklarının bilincinde bir kişi olacağını söylemektedir. Dolayısıyla bu maddede sanat eğitimi ile alakalı temel düşünceler yasal olarak isimlendirilmemiş ancak amaçsal anlamda güvence altına alınmıştır¹.

Son yıllarda sanat eğitiminde büyük değişimler olmuştur. Eskiden sanat, çocuğa devredilen bir ders iken, şimdi onun fikir ve duygularını dışa aktarabildiği bir araç olmuştur.” (Kehnemuyi 2004: 17). Resim-İş dersini halen boş zamanları değerlendirme etkinliği görenler olmasına rağmen, çağdaş yaklaşımlar ve çalışmalar sayesinde eğitim öğretimde hakkettiği yeri almaya başlamıştır.

¹ Bkz. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> 20.02.2010.

Sanat eğitiminin değişik ülkelerde farkı yapılarında olduğu gibi ülkemizde de sanat ve sanat eğitiminin yapısı birbirinden farklıdır. Sanat eğitimi toplumun gelişim ve değişimine bağlı olduğu için toplumdaki her değişim sanatta da kendini göstermektedir. Bu nedenle toplumdaki köklü bir değişim sanat alanında da kendini göstermektedir. Özellikle endüstri devriminin ülkemizde geç olarak kendini göstermesi sanat tarihi açısından gelişmişliğimizi de etkilemiştir (Kırıçoğlu, 2005: 13).

1883 yılında Osman Hamdi Bey tarafında kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) ile sanat eğitiminde akademik eğitimin temelleri atılmıştır. 1910 yılında resim öğretimi için Almanya'ya gönderilen İsmail Hakkı Baltacıoğlu 1915 yılında yurda döndükten sonra makale ve yazılarıyla resim dersinin öğretilmesi konusunda yeni yaklaşımlarda bulunmuş ve resim-iş öğretimi programları oluşturmuştur.

Dewey'nin raporu 1926 yılında uygulamaya koyulmuştur. Bu raporda sanat eğitimi açısından şu görüşlere yer verilmiştir. Okullarda, bütün donanımlarıyla birlikte resim ve iş atölyelerinin kurulması söylenmiştir. Yüksek öğrenime devam etmeyecek kişiler için, kendilerine bilgi ve beceri kazandıracak uygulamalı çalışmalara özellikle de el işlerine önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Emir, 2009:108). 1972 yılında İş dersi bir program değişikliği ile “İşve Teknik Eğitimi” adı altında öğrencinin yaratıcı düşünmesini geliştirmeyi amaçlayan bir ders konumuna getirilir.” (Kırıçoğlu 2002: 38).

Sanat eğitimi alan bireylerin içine girdiği bu süreç boyunca özellikle lise düzeyinde pek çok eğitim verildiği görülmektedir. Bu eğitimler ile ilgili yaşanan gelişmelerin en önemlisi 1989 ve 1990 yılları arasında açılan güzel sanatlar liseleridir. Bu liselerin açılması ile ilgili 1973 yılında kabul edilen kanun Milli Eğitimin Temel Kanunu olarak 32. maddede yayınlanmış ancak o dönemde uygulamaya geçirilememiştir. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ile birlikte özel yetenek sınavları gündeme gelmiş ve bu sınavlar neticesinde bu liselere öğrenci alınmaya başlanmıştır. Aynı zamanda bu okullar üniversitelerin sanat eğitimi veren bölümlerine de kaynaklık etmektedir (Türe, 2007: 37).

1982 yılında MEB Yüksek Danışma Kurulu hazırladığı raporda; örgün eğitimde sanat eğitiminin yapıcı rolü ve hak ettiği yeri alması önemle vurgulandı. Ancak somut bir veri elde edilememiştir.” (Ünver 2002: 21). 1994 ile 1997 seneleri arasında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası tarafından yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi kapsamında Eğitim Fakültelerinin yapısı yeniden düzenlenerek Resim-İş ve Müzik Eğitimi bölümleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak birleştirilmiştir. Bölümlerdeki ders programları da yeniden düzenlenerek Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarla “Fakülte-Okul İşbirliği” programı 1998 yılında başlatılmıştır.

2005-2006 Eğitim-Öğretim yılından itibaren İlköğretim birinci kademesinde Resim-İş dersinin adı “Görsel Sanatlar” olarak değiştirilmesine karşın program içeriğinde hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Birinci kademe İş Eğitimi dersi de programdan kaldırılmıştır. 2006-2007 Eğitim –Öğretim yılından itibaren İş Eğitimi dersi yerini ilköğretimin ikinci kademesinde “Teknoloji Tasarım” dersine bırakmıştır.

2013 yılına gelindiğinde Temel Eğitim Genel Müdürlüğü İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı’nın, 2014-2015 Öğretim Yılından itibaren 1 ve 5. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere kabul etmiştir (MEB, 2013: 1). Sanat eğitimi ülkemiz ilköğretim okullarında “Resim-İş” ve “Görsel Sanatlar” dersi adı altında haftada “bir” ders saati olarak verilmektedir. Bu çalışma ilköğretim Resim-İş (Sanat Eğitimi) dersini kapsamaktadır.

Ülkemizde ilk ve ortaöğretim okullarında verilen sanat eğitimi en genel anlamda branş öğretmenleri sayesinde verilmektedir. Buna rağmen sanat eğitimi, bu dersi veren öğretmenlerin bilgi birikimi ve deneyimleri ile ilişkili olarak, sanat eğitim yöntemleri belirlenip onların istek ve arzuları dahilinde çeşitli projeler ve etkinlikler şeklinde sürdürülmektedir (Artut, 2002: 115).

Ülkemizde verilen sanat eğitiminde pek çok eksik bulunduğu gündeme gelmektedir. Ancak sanat eğitiminin değeri eski yıllara göre oldukça artmıştır.

Özellikle son yıllarda dünyada meydana gelen küreselleşme ve değişim, sanat eğitiminde de yenilenme sürecine girilmesine sebebiyet vermiştir. Bu süreç yapılanma, planlama ve güncellemeyi gündeme getirmiş ve bunların bir gereklilik haline gelmesine sebep olmuştur. Sanat eğitim programlarının uygulanması ile birlikte geleceğe dair yeni hedefler belirlenmelidir. Sanat eğitiminde yaşanmış olan alt problemlerin sebeplerine dair de araştırma yapılması gerektiğini belirtmek gerekir. Bu noktada sanat eğitim programlarında öne çıkan bazı olgulardan da bahsedilmektedir. Öncelikle yaratıcılık ve bireyin kendini doğru bir şekilde ifade edebilmesi ile birlikte özgünlük konusu büyük önem taşımaktadır. Görsel sanatlar eğitiminin etkili ve doğru bir şekilde verilebilmesi öğretmenlerin alan bilgisi ile doğrudan ilişkilidir. Aynı zamanda öğretmenlerin yeterlilikleri ve uygulama becerileri, bu eğitimin etkili ve doğru bir şekilde alınmasına yol açacaktır. Sanat eğitiminde öğrenme durumu öğretme ve ortamın çok yönlü ve çok alanda bir eğitim şeklinin benimsenmesi ile gerçekleşecektir (Yolcu ve diğerleri, 2010).

Ülkemizde sanat eğitimi pek çok etken ve öneme sahip olduğundan oldukça gündemde tutulan bir konudur. Ülkemizde var olan çağdaş eğitim sisteminde sanat eğitiminin olduğundan daha fazla önemli tutulması, tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizin de uygarlık seviyesine ulaşabilmesinde çok büyük bir etki oluşturacaktır. Bu konuyla alakalı sanata değer verilmeyen toplumlarda çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın mümkün olmadığına değinmek gerekir. Aynı zamanda sanat eğitiminin ne kadar önemli olduğunu kavrayabilmek ve bu konuda gerekli çalışmaları yapabilmek ülkemizde tüm bireylere düşen önemli görevlerden başında gelmektedir (Pınar, 2018: 9).

2.5 Görsel Sanatlar

İnsanlık tarihine dair bir araştırma yapıldığı zaman sanatın tarihin başından beri insanlığın bir parçası olduğu görülmektedir. İnsanlar tüm tarih boyunca çoğu şeyi anlamaya ihtiyaç duymuş ve bu sayede ruh ve bedenini, zekasını ve duygularını, zamanı ve mekanları aynı zamanda tüm yaşantıları ve olayları da birbiriyle ilişkilendirmeyi başarmıştır. Bu bağlantıları ve bunların yanında açıklanamayan çok şey ifade edebilmek adına da sanatı keşfetmiş ve yaratmışlardır. Bu konuyla alakalı,

hava olmadan yaşamının düşünemediği gibi sanatsız bir toplumun da var olamayacağını söylemek gerekmektedir. Bireylerin sanatsal anlamda çevreyi algılamaları ve bu algılarla yaratıcılık arasında bir bağlantı kurabilmelerini sağlayan sanatlar, eğitim sürecinde bireylerin sahip olduğu algıları eleştirip onları daha özgün ve yaratıcı bir hale getirmektedir. Bu sayede güncel hayatta olan olaylara eğitimi alan bireylerin yaklaşımları daha farklı ulaşacaktır (Özsoy, 2003: 15-55).

Sanat, toplumun kimliğini, sosyo-kültürel niteliğini ortaya koyan bir alandır. Toplumların yaratıcı, üretici ve sağlıklı bireyler yetiştirmelerinde sanatın önemli rolünün olduğunun kabul edilmesi, erken yıllardan itibaren çocukların sanatla desteklenmesinin, sanatsal eğitim ortamı ve materyallerin sağlanmasının gerekliliğini ortaya çıkarmış, son yıllarda her yaş grubuna yönelik sanat dallarının ve sanatsal faaliyetlerin ve sanata olan duyarlılığın artmasına neden olmuştur (Ulutaş, 2013). Çocuklara sunulan sanat dallarından biri ise görsel sanatlardır.

Sanat eğitimi kavramı değerlendirildiği zaman tüm sanatsal etkinliklerin tanımlanması yapılırken zamanla bu kavramın sınırları daha da genişlemiş ancak genişleyen bu sınırlar en genel anlamıyla görsel sanatlara doğru kaymaya başlamıştır. Kırıçoğlu'nun (2005) görsel sanatları, resim, heykel, grafik sanatlar, fotoğraf, moda tasarımı, bilgisayar sanatı ve benzeri tüm sanat dallarının kapsandığı bir alan olarak nitelendirmektedir (Kırıçoğlu, 2005: 2). Bu dalların birbiriyle alakasının okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm aşamalarda sanat eğitimi ile içi içe olduğunu ve bunların kuramsal ve uygulamalı çalışmalarla bireylere benimsetilebileceğini belirtmiştir.

Görsel sanatlar hayatın anlamını keşfetmeye ve hayatın değerini bilmeye fayda sağlayacaktır. İnsanların yaratabilmesini, düşünmesini ve onların yeni insanlarla tanışmasını aynı zamanda eski fikirleri yenilemesi, bireylerin zihnin algılamasına fayda sağlayacaktır. Demokratik düşünce ele alındığında ise sanatsal özgürlük düşüncesinin onu en iyi şekilde tasvir ettiği görülmektedir. Demokrasi kavramına ülkede bulunan en etkili politikacılar tarafından meydan okunduğu zaman Ülkedeki eksiklikler daha da göze çarpmakta ve sosyal kurumlarda sanat eğitiminin daha da derinleştirilmesi gerektiği görülmektedir (Freedman, 2000: 315).

Genel anlamıyla görsel sanatlar eğitimi uygulamalı sanat dallarını içerisine alan bir yapıdadır. Görsel sanatlar eğitiminin içerisine resim, heykel, moda tasarımı gibi oldukça geniş alanlar girmektedir. Görsel sanatlar eğitimi çerçevesinde verilen bu dersler önceden belirlenmiş bir plan dâhilinde olmaktadır. Planlanmış programlar eşliğinde olan ve uygulamalı olarak işlenen bu derslerin bütününe görsel sanatlar eğitimi adı verilmektedir. Görsel sanatlar eğitiminin bu şekilde planlanması ile öğrencinin hem teorik bilgiyi alması ve hem de uygulama bilgisini alması planlanmaktadır. Öğrenci bu şekilde öğrendikleri ile gördüklerini bir araya getirerek daha etkin bir öğrenme sürecine girmiş olmaktadır (Ayaydın, 2010: 64). Sanat eğitimi okullarda görsel sanat eğitimi olarak bilinmekte ve Resim İş eğitimi olarak adlandırılmaktadır (Kırışoğlu, 2005: 2).

Resim iş dersinin 1992 yılında uygulamaya girmesiyle birlikte eğitim sisteminde yeni bir adım atılmıştır. 2006 ve 2007 yılları arasındaki eğitim öğretim yılına kadar bir değişiklik yapılmadan uygulanmakta olan bu ders, ilköğretim kurumlarında oldukça revaçta tutulmuştur. Bu eğitim öğretim yılında ise resim dersinin adı değiştirilerek görsel sanatlar dersi olarak kabul edilmiştir. Görsel sanatlar dersi içeriği ise sanat eğitiminin tamamını kapsayarak öğrencileri geleceğe yönelik bir hazırlık evresine tabi tutmuştur (Korana, 2010: 8). Ağçıçek, Gökalp ve Yazar (2013) ise bu isim değişikliğine değinmiş ve bu durum 2006 öğretim programında dersin adı "Görsel Sanatlar" şeklinde değiştirilerek kısmen çözümlenmiştir (Ağçıçek, Gökalp ve Yazar, 2013: 60; aktaran Özcan, 2017: 16)

2006 yılında İlköğretim Genel Müdürlüğünün "İlköğretim Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı'nın, 2006-2007 öğretim yılından itibaren 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere kabul etmiştir (MEB, 2006: 1). Programda, öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel beceriler; Bireyin kendini ifade edebilmesi, eleştirel düşünebilmesi yaratıcı olabilmesi, sanat sayesinde diğer insanlarla iletişim sağlayabilmesi, etrafındaki problemleri çözebilmesi, araştırması, karar verebilmesi, bilgi teknolojilerinden faydalanması, girişimci olması, sorumluk sahibi olması, görsel okumalar yapabilmesi, kişisel ve sosyal anlamda var olan değerlere anlam verebilmesi, estetik

bir bilince sahip olabilmesi, estetik algısının gelişmesi, çevre ve doğa bilinci ile alakalı var olan düşüncelerini geliştirebilmesi, milli değerlere ve evrensel değerlere karşı duyarlı olabilmesi olarak kendini göstermektedir (MEB, 2006: 10-11).

2.6 Görsel Sanatlar Öğretimi

Sanat düşünme, duygu ve davranışları bir araya getirerek kaynaştırabilen benzersiz bir düşünme biçimini içerir. Görsel sanat eğitimi yoluyla çocuklar deneyimlediklerini uygulamaya geçirdikleri kendilerine ait özel bir tür okuryazarlığa dahil olurlar. Sanat yoluyla eleştirel düşünme becerilerini içerdiğinden erken çocukluk programlarında çocukların sanat etkinliklerine geniş zaman ayırmaları önerilmektedir (Wright, 2003 aktaran; Dalğar, 2017: 37).

Görsel sanatlar olarak tanımlanan sanatlar, resim sanatı, heykel sanatı, mimari, grafik, Fotoğraf çekimleri, endüstriyel moda tasarımları, uygulamalı şekilde yapılan sanatlar ve bunun gibi pek çok alanı kapsamaktadır. Bu alanların tümü ile ilgili yapılan çalışmalar ise okul öncesi eğitiminden yükseköğretime kadar her dönemdeki öğrenciye verilmektedir (Kırıçoğlu, 2002: 2)

Sanata ve estetik eğitime dair bir düşünce geliştirildiği zaman bu iki alanın eğitim bütünlüğünü sağlayan en önemli alanlar olduğu söylenebilir. Bir çeşit organizasyon niteliği taşıyan sanat eğitimi görsel algılamayı geliştirmekte ve öğrencilerin çeşitli malzemeler kullanmak suretiyle düşüncelerini somut bir şeye aktarmasına fayda sağlamaktadır. Aynı zamanda öğrencinin el becerilerini geliştirerek, fiziksel eylemler ve beyin koordinasyonunun gelişmesini sağlayan bir yöntemdir (Gökaydın, 2002: 19)

Sanat eğitiminde kuramsal yapı ile teknik yapının birlikteliği üretim ve öğrenme açısından önemli olduğundan etkili bir sanat eğitimi için disiplin temelli sanat eğitimi gündeme gelmiştir. Diğer ismi Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi (ÇASEY) olan bu yöntemde dört disiplin olan sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve sanat eleştirisini içerisinde barındırmaktadır. Tam bir sanat eğitiminin sağlanabilmesi için sanat eğitiminin kapsamında sanat tarihi, sanat eleştirisi, sanat üretimi ve estetiğin olması gerektiği belirtilmektedir (Clark ve

Zimmerman, 2004: 102). 2007 ile 2013 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Görsel Sanatlar Öğretiminde de bu alanlara yer vermiştir.

Görsel sanatlar ulusal standartlarına uygun olarak eğitim programı tasarlanmaya çalışılmıştır. Bu standartlar şu şekilde sıralanmaktadır.

1. Medya, teknikler ve süreçleri anlamak ve kullanmak,
2. Şekillerin ve fonksiyonlarının bilgisini kullanmak,
3. Geniş çeşitli konulardaki, semboller ve fikirlerden seçmek ve değerlendirmek,
4. Görsel sanatların tarih ve kültürle ilişkisini anlamak,
5. Kendinin ve başkalarının çalışmalarının özelliklerini ve temelini yansıtmak ve değerlendirmek,
6. Görsel sanatlar ve diğer disiplinler arasındaki ilişkiyi kurmak (MENC, 2015).

Nitelikli sanat programı öğrencilerin düşünce, heyecan ve değerlerini görsel biçimde ifade etmede sanat ilke ve elemanlarını nasıl kullanacaklarını öğretir. Ayrıca başka sanatçıların eserlerinde ifade ettikleri fikir, değer ve heyecanlarını anlamada sanat ilke ve elemanlarını nasıl okuyacaklarını öğretir. Öğrenciler, sanatçıların biçimsel nitelikleri nasıl kullandıklarını öğrenirler. Bu öğrenme onların eser üretmede karşılaştıkları problemleri çözümlenmede yardımcı olur (Boydaş ve Balcı, 2007: 11).

Sanat eğitim programı hazırlanırken sağlıklı sonuçlara varmak için şu hususlara dikkat edilmelidir:

- Öncelikli olarak tüm çocukların birbirinden farklı olduğu ve hepsinin kendi içinde yaratıcı olduğu unutulmamalıdır.
- Buradaki en temel amaç çocuğu yaratıcılığa yönlendirmektir.
- Verilen dersler çocuğun ilgisini uyandıracak hale getirilmelidir.

- Öğrencinin ilgilerine göre bir görsel sanatlar dersi oluşturulmalıdır.
- Genellikle verilen kuramsal bilgiler yerine daha yaratıcı çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- * Öğrencinin değerlendirilmesi aşamasında gelişim süreci önemsenmeli ve öğrencinin yaratıcılığını öne çıkarmasına izin verilmelidir (Gençaydın, 1987: 47).

Üç öğrenme alanına sahip olan görsel sanatlar öğretim programı uygulamalı çalışmalar, sanat eleştirisi, estetik, sanat tarih gibi basamakları olan disiplin temelli sanat eğitime uygun düzenlenmiştir. Tablo-1 de belirtildiği gibi üç temel öğrenme alanına sahip olan programda sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanı içerisine disiplin odaklı eğitimin sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanları girmiştir. Sanat tarihi kültürel miras uygulamalı çalışmalar ise görsel iletişim ve biçimlendirme içinde yer almıştır (Özcan, 2017: 19).

Hazırlanan öğretim programıyla birlikte bir takım hedefler belirlenmiştir. Bu hedeflerin başında görsel okur-yazarlığın ve algı ile estetiğin bilincine sahip olan bireyler yetiştirilmesi yer almaktadır. Sonrasında görsel sanatlar alanında var olan temel kavramlara ve uygulamalara dair bilgileri olan, görsel sanatlar becerisine ve görsel sanatlar anlayışına sahip, aynı zamanda görsel sanatlarla ilgili yapılan tartışmalarda etkin bir şekilde rol alan bireyler yetiştirilmesi de hazırlanan eğitim öğretim programının temel ilkeleri arasındadır. Sonrasında görsel sanatların doğasını ve kökenini inceleyebilen ve değerlerini sorgulayan, kültür ve sanat nesnelерinin ilgili bir şekilde izlenmesini sağlayan, kültürel miras değerini anlayabilen ve onları korumaya çalışan, görsel sanat ve ilgili bilgi, malzeme, teknik ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmaya çalışan ve bu sayede düşüncelerini doğru bir şekilde ifade edebilen bireyler yetiştirmek de programın temel hedefleri arasında yer alır. Aynı zamanda bireylerin görsel sanatları diğer sanatlarla da ilişkilendirebilmesi ve sanat alanında etik bir davranış sergilemesi, sanat anındaki meslekleri tanınması, çevresini inceleyebilmesi ve çevreden esinlenerek bu esinlenmeyi diğer nesillere aktarabilmek ise, görsel sanatları öğrenmesi ve uygulayabilmesi de eğitimin temel amaçları arasında bulunmaktadır (MEB, 2013: 1).

Okulda gerçekleştirilen öğrenme etkinlikleri ile birlikte öğrenci merkezli bir hedef belirlenmelidir. Çocukların bilişsel ve duyuşsal aynı zamanda görsel gelişiminin araştırılması neticesinde elde edilen bilgilere uygun bir şekilde program belirlenmesi gerekmektedir. Başarılı bir öğretim sürecini, kişi ve çevre arasındaki bir etkileşim süreci olarak görmek ve bireye kendi yaşam deneyimlerini eğitimin temeli oluşturmak için baz olarak sunmak gerekmektedir. Sanat Eğitimi çok uzun yıllar boyunca verilmekte ve uygulamaları yapılmaktadır. Bu sayede kişilerin beyinleri ve hayata bakış açıları geliştirilmektedir. Ancak etkili bir sanat eğitimi alan bireyler eleştirel anlamda, kültürel anlamda ve estetik anlamda yeterli bilgiye ve deneyime sahip olacaktır (Kırıçoğlu, 2002: 121).

Görsel sanat yoluyla çocuklar kendisi ve diğerleriyle iletişim kurabilir. Düşünme döngüsü; planlama, uygulama, değerlendirme ve gerekirse tekrarlama olarak gelişmektedir. Fiziksel, sosyal, duygusal ve yaratıcı amaçları belirlemek adına sanatın düşünceleri düşünce boyutu ihmal edilmektedir. Sanatın temel faydaları aslında bilişsel temelli olabilir (Fox & Schirmacher, 2012).

Sanat çocuğun düşünmesinde rehber rolü oynar. Çocuğun sanat çalışmalarına özellikle çizimlerine bakıldığında çocuğun dünya ile ilgili bildikleri, neyi önemli bulduğunu ve bunu nasıl temsil etmeyi tercih ettiğini görülebilir. Detaylı sanatsal çalışmalar çocuğun o konu ile ilgili çok şey bildiğini gösterir (Fox & Schirmacher, 2012).

Görsel sanatlar eğitimi ile birlikte öğrenciler hayat içerisinde de pek çok avantaj elde edecektir. Çünkü tüm çocuklar akıl yürütebilmek, kültürlü olma, yeteneklerini ortaya çıkarmak ve iletişim gibi becerilerini doğru geliştirerek farklı derecelerde okuryazarlık tipleri ortaya koymaktadır (Buyurgan, 2007: 23). Görsel Sanatlar eğitimi ile birlikte bireyin var olan kapasitesi ekseninde duyguları ve sosyal gelişimi hızlanacaktır. Görsel Sanatlar eğitimi en temel anlamda sanatların sağladığı faydaları kullanarak bireylere estetik bir kişilik kazandıracaktır. Sanat eğitimi süreci incelendiği zaman bu süreçte algılama, düşünebilmek, yorum yapabilmek, eleştirebilme ve ifade edebilme gibi davranışların tümünü estetik ilkeler ekseninde edinildiği görülmektedir (Aykut, 2006: 34).

Görsel sanatlar dersi öğretim programı ele alındığı zaman burada yer alan öğrenme sürecinin öğrencinin öğrenmeye aktif olarak katılması ile belirleneceğini söylenebilir. Öğrencinin sahip olduğu mevcut bilgi ve beceri ile birlikte sorgulama ve araştırma yapısının temel alındığı bir süreç benimsenmektedir. Aynı zamanda inceleme, gözlem ve uygulama yapabilen, bilgiler arasında ilişki kurabilen, eleştirel düşünebilen ve işbirliğine yatkın bireyler yetişmesi de görsel sanatlar dersinin öğretim programında yer alan temel esaslar arasındadır. Bu ders içeriği aynı zamanda öğretmen ve çevrenin etkileşim içinde olmasını ve öğrencinin sosyal gelişiminin desteklenmesi yoluyla kazanılacak bilgi ve becerilerden bahseden bir süreci içermektedir (MEB, 2013: 4).

Görsel sanatlar dersi ile alakalı ölçme ve değerlendirme yapılırken öğrenci merkezli bir hazırlanma süreci bulunmaktadır. Ölçme ve değerlendirme konusu öğretim sürecinin tamamını içerdiği gibi çok yönlü bir şekilde de yapılabilmektedir. Görsel sanatlar dersi ile alakalı ölçme ve değerlendirme yapılması süreci, görsel sanatlar çalışmasının içeriğine odaklı olduğundan yapılan ilk dersten, yapılan son derse kadar olan tüm çalışmayı kapsamaktadır. Öğrencilerin gelişim süreci, edindikleri kazanımların birbirine olan farklılığı ve benzeri gibi konular göz önünde tutulduğu zaman süreç ve eylemlerden, sonuç düzeylerinin farklı gösterebileceği durumu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme yapılırken süreç için her öğrenci kendi içinde değerlendirilmeli ve her öğrencinin başlangıç ve gelişim düzeyleri kendi içinde karşılaştırılmalıdır (MEB, 2013: 4).

Öğretmenler ve öğrenciler güvenli ve düzenli bir ortamda çalışma yapabilmeleri için kurallara uymalıdır. Görsel sanatlar dersinde güvenlik ve temizlik koşullarına da değinecek olursak;

- Öğrencilerin sağlık sorunları özellikle dikkate alınarak kullanılacak malzemeler güvenli bir şekilde kullanılmaya çalışılmalıdır.
- Bazı tehlikeli malzemelerin kullanımı konusunda öğretmenler tarafından öğrencilere bilgi verilmelidir.
- Çalışmalarda kullanılacak malzemelerin özellikle sprey boya ve zehirli madde içermemesi önem gösterilmesi gereken bir konudur.

- Görsel sanatlar dersinde kullanılan araç, gereç ve malzemeler bir sonraki uygulama için öğrenciler tarafından hazır halde bulundurulmalıdır. Boya, tutkal ve diğer gereçler için öğrencilerin ellerini yıkaması gerektiği belirtilmeli ve sergiler yapılarak öğrenciler motive edilmelidir (MEB, 2013: 7).

Görsel sanatlar konusunda çalışmalar yapan bireyler iç dünyasını da nesneye dökmektedir. Bu sayede hazırlanan ürün, bireylerin görsel zekasını, duygusal ve düşünsel birikimlerini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla kişi çalışmasını tamamlama sürecinde kendisini de tamamlama sürecine girmiş olmaktadır. Sanat eğitimi ile birlikte kişinin birbirinden kopuk bir şekilde gerçekleştirdiği tüm birikim bütünleşebilir. Bu bütünleşme de bireyin hayatının diğer kesimlerinde yetkinliğinin artmasına sebebiyet vermektedir.

Toplumu oluşturan bireylere estetik yargı yapabilmeyi öğretmeyi amaçlayan Görsel Sanatlar eğitimi aynı zamanda algılama gücünü artırarak, kendini doğru biçimde ifade edebilmeyi öğretir. Buradan da Görsel Sanatlar eğitiminin amacının bireylerin sanat ve kültür alanlarında yetiştirilip, bilinçlendirilme çabası olduğu, sanatçı yetiştirmek değil; öğrencinin analiz ve sentez yeteneği (seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme) ile eleştirel bakış açısını geliştirme (Buyurgan, 2007: 24), çocuğa ve gence sanat aracılığı ile iletişim kurma olanağını verme (Kırıçoğlu 2002: 48), sanatı, tasarımı ve görsel çevreyi kavratmak ve sanata ve tasarım biçimlerine duyarlılığı sağlamak için ihtiyaç duyulan belirli algısal yetileri öğrencilere sunmaktır (Özsoy, 2003: 153). Bu amaçlar doğrultusunda özgüveni yüksek, duyarlı, dengeli ve yaratıcı özelliklere sahip bireylerin topluma kazandırılması mümkün olacaktır. Sanat eğitiminin baş amaçlarından biri görmeyi işitmeyi, tat almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için bu, gerekli ilk koşuldur (San, 2004: 25). Görsel Sanatlar eğitimi, rastlantısal olarak kimi bilgileri, kimi yetileri ortaya çıkarabilir. Fakat esas amacı bunları saptamak ya da saptatmak değil, yaşamı değerli kılmak, yaşamdan zevk almayı sağlamaktır (Erinç, 2004: 32).

Öğrencilere verilen temel sanat eğitiminin en büyük amacı öğrenciyi sanatçı yapmak değildir. Bunun aksine sanat eğitiminin en büyük amacı öğrenci de var olan yaratıcılığın ortaya çıkmasına yardımcı olabilmektir. Düzgün bir güzel sanatlar eğitiminin alınmasıyla birlikte çağa uygun bireylerin yetişebileceğinden söz edilebilir (Türe, 2007).

2.7 Özel Eğitim

Özel eğitim olarak adlandırılan eğitim çoğunluktan farklı özelliklere sahip olan bireylerin desteklenmesi ve onların sahip olduğu yeteneklerin en üst düzeye çıkabilmesi için çaba gösteren bir eğitim sistemine tanımlanmaktadır. Bu eğitim aynı zamanda kişinin kendi kendine yetebilmesine, toplumla iç içe olmasına ve başta kendi sonra da toplum için faydalı bir birey haline gelebilmesi için verilen eğitim olarak da nitelendirilebilir (Ataman, 2011: 19-29). Özel eğitime muhtaç olan bireyler, ayrı sınıflarda eğitilebileceği gibi normal sınıflarda kendi arkadaşlarıyla birlikte de eğitilebilir. Bu durum ise birlikte eğitim olarak adlandırılır. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için zorunlu olan öğrenim çağı geldiği zaman bu sürecin okul öncesi eğitim döneminde başlayıp orta öğretimin sonuna doğru bittiğinin bilinmesi gerekir.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne Göre yapılan tanımlama da özel gereksinimi olan bireyler için zihinsel yetersizliği olan bireyler şeklinde bir tanımlama mevcuttur. Aynı zamanda birden fazla yetersizliği bulunan bireyler, dikkat eksikliğine sahip olan bireyler, hiperaktivite sorunu olan bireyler, dil ve konuşma bozukluğuna sahip olan bireyler, duygusal ve davranış konusunda bozukluk çeken bireyler, görme yetersizliği olan bireyler, işitme yetersizliği olan bireyler, ortopedik ve benzeri yetersizlikleri olan bireyler, otistik bireyler, özel öğrenme güçlüğü olan bireyler ve üstün zekalı bireyler özel gereksinimi olan bireyler olarak sınıflandırılmaktadır (MEB, 2012).

Toplumdan farklı özelliklere sahip olan bireylere sunmakta olan, özel yetenekleri doğrultusunda onların kapasitesinin en yüksek seviyeye çıkabilmesine yardımcı olan, çocukların yetersizliklerinin engele dönüşmesini önlemeye çalışan,

engelli bireylerin kendi kendine yetebilmesini sağlayan, bağımsız aynı zamanda onların üretici bireyler olmasını desteklemeye çalışan eğitim, özel eğitim olarak değerlendirilebilir (Akay, Akçamete, Akkök ve Diğ. 2003: 19).

Özel eğitim kavramı temelde yetersizliği bulunan bireylere yapılmakta olan bir çeşit müdahaledir. Özel eğitimle birlikte yapılacak başarılı bir müdahale ise yetersizlik çeken bireyin öğrenme ortamına, okuluna ve topluma etkin bir şekilde katılmasını sağlayacak ve onun kendinde gördüğü engellerin tümünü ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla başarılı müdahalenin sahip olduğu üç temel uygulama biçiminden bahsetmek gerekir (Heward, Eripek, Aktaran; Akay, Akçamete, Akkök ve Diğ., 2003: 20). Bunlar;

1- Önleyici: Önleyici olarak adlandırılan olgu önemsiz bir problemin potansiyel oluşturmasını engellemekte ve bu problemin yetersiz ve dönüşmesine müdahale etmek anlamına gelmektedir. Eğer bunu da aile erken yaşlarda yapılırsa çok daha başarılı sonuçlar verecektir. Bu tarz bir müdahalenin doğum öncesinde de yapıldı bilmekle beraber sonraki bölümlerde doğum öncesindeki nedenler üzerinde durulacaktır. Özel eğitim açısından yetersiz diye sebep olan etmenlerin önlenmesi için 21. yüzyılda var olan tüm olanaklardan faydalanmak gerekmektedir. Çünkü ağır derecede yetersizlik çeken çocuklara yapılacak erken ve kaliteli müdahaleler çocuğun sahip olduğu yetersizliğin gelişmesini engelleyecek ve bu yetersizliğin oluşturabileceği olumsuzluklara minimum seviyeye indirecektir.

2- İyileştirici: İyileştirici olgusu öğretim yoluyla yetersizliklerin üstesinden gelebilmek anlamına taşımaktadır. Bu tarz programlar genellikle eğitim kurumlarının ve sosyal hizmet kurumlarının kapsamı içerisinde yer almaktadır. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ve SHEÇEK'in Kapsamı içerisinde yer alan bu tarz uygulamalar var olmakla beraber, buralarda verilen eğitimlerin ve eğitimi uygulamakta olan bireylerin niteliklerini tartışılması çok önemli bir konu olmaktadır. Bu iki alanın da ortak olarak bireyin yetersizliğinin azaltılması ve hayatının daha nitelikli ve toplumdan bağımsız bir hale gelmesi için çabaladığından bahsedilebilir.

3- Ödünleyici: Ödünleyici müdahale şekli bireyin sahip olduğu yetersizliklere rağmen ona uygun becerilerin öğretilmesini kapsamaktadır. Bu tarz bir müdahale ile yetersizliği olmayan bireylerin ihtiyaç duymadığı, ancak yetersizliği olan bireylere öğretildiği zaman o bireyin ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılayan becerilerin öğretilmesini içermektedir (Akay, Akçamete, Akkök ve Diğ.2003, s. 20).

Özel eğitimle birlikte bireylerin sahip olduğu yetersizlikler uygun ortamlarda çözülecek ve bu yetersizlikleri hedef edinen eğitim programlarıyla ihtiyaçların karşılanması sağlanacaktır. Bu durumda bireylerin en az sınırlamayla eğitilmesini olanaklı kılacaktır. Çünkü bir takım yetersizliklere sahip olan bireylerin toplum içinde yer edinebilmesi ve bu tarz bireylere istihdam olanakları yaratılabilmesi için gerekli eğitim özelliklerinin sağlanması büyük önem arz etmektedir (Cavkaytar ve Diken, 2007: 12).

Özel eğitim kavramı bazen de eğitimin nerede yapıldığını göstermektedir. Özel ihtiyaçları olan çocukların pek çoğu eğitimlerinin büyük kısmını normal sınıflarda sürdürmektedir. Ancak eğitimlerini özel sınıflarda ya da gündüz okullarında, bunun yanı sıra yatılı okullarda da sürdüren öğrencilerden bahsetmek mümkündür. Eğitimlerini özel sınıflarda sürdürebilen çocuklara sınıfların içinde ya da sınıfın dışında destek sağlayan özel hizmetler bulunmaktadır. (Akay, Akçamete, Akkök ve Diğ. 2003: 7).

Özel eğitimin içeriği, normalde verilen eğitimden biraz farklıdır. Aynı zamanda içeriğin düzenlenmesi, içeriğin değerlendirilmesi ve öğretim yöntemleri açısından da normal öğrencilerin devam ettikleri okullardan ayrılmaktadır. Kullanılan materyaller de bazı açılardan farklılık göstermektedir. Burada bahsi geçen normal okullarda önceden hazırlanmış olan standart bir program uygulanmaktadır. Özel eğitimle alakalı okullarda ise, bu eğitim özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ihtiyaç duyduğu konulara göre düzenlenmektedir. Dolayısıyla her birey için uygulanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programından (BEP) bahsetmek mümkündür (MEB, 2010: 1).

Farklı bir tanıma göre ise özel eğitim konusu ortalama öğrenci özelliklerinden farklı özelliklere sahip olan öğrencilerin gelişimi için, bireysel anlamda programlanmış ve bireylerin bağımsız bir şekilde yaşamasını hedefleyen eğitim hizmetlerinin tamamını kapsamaktadır (Akçamete,1998: 6).

Batu ve Kırcaali İftar'ın (2006) ortaya koyduğu bir görüşe göre, tüm bireylerin sahip olduğu gibi, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin de eğitim hakkının korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Özel ilgiye gereksinim duyan bireylerin sahip olduğu özellikler neticesinde almaları gereken eğitimler, arkadaşlarının ayrı ya da arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda özel eğitime muhtaç olan bireyler hem sahip oldukları yetersizliğini turu hem de bu yetersizliğini derecesine göre hazırlanmış olan programların, bu konuya dair uzmanlığı olan özel eğitimciler tarafından uygulanması ile birlikte gerçekleştirilen eğitim programlarıyla edilmelidir. Türkiye’de özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için hakların yasal olarak korunması sağlanmıştır. Bu konularla ilgili anayasada yer alan bazı maddeler aşağıda verilmiştir.

Anayasamızın 10. Maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir;” 49. Maddesinde “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. 50. Maddesinde “bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar;” 61.Maddesinde “Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malül ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar”, İnsan hakları evrensel beyannamesi “Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibariyle, sosyal güvenliğe hakkı vardır; haysiyeti için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zaruri olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların milli gayret ve milletlerarası işbirliği yoluyla ve her devletin teşkilatı ve kaynaklarıyla mütenasip olarak gerçekleştirilmesine hakkı vardır” olan 22. Maddesi, Birleşmiş Milletler (BM) Engelli Kişilerin Hakları Sözleşmesi giriş bölümünde “özürlülük durumunun, yoksunluğu olan kişilerin topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını engelleyen tutumlar ve çevre koşullarının etkileşiminden kaynaklandığı gerçeğini kabul ederek”, “Özürlüler için Dünya

Eylem Programı ve Özürlüler için Fırsat Eşitliğinin Sağlanmasına Yönelik Standart Kurallar’ da yer alan ilke ve politika önerilerinin özürülere fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde politikaların, planların, programların ve eylemlerin geliştirilmesi, tasarlanması ve değerlendirilmesine katkısını göz önünde bulundurarak” ifadelerinden bahsetmektedir. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin anayasal haklarının yasal dayanakları açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bir toplumda yaşamakta olan ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler, tüm vatandaşlar gibi anayasada belirlenmiş olan hak ve hukukların ayrıcalıklarına sahip olmaktadır. Bu ayrıcalıklar pozitif ayrımcılık ve ifade edilen yaşam hakları kapsamındadır (Kaya, 2013: 12-13).

İhtiyaç sahibi bireylere verilecek özel eğitimlerin yaygınlaştırılması toplumların çağdaşlaştığının bir göstergesidir. Dünyanın tüm ülkelerinde çağdaşlık kavramı, insanların bütün hizmetlerden eşit ve etkin bir biçimde faydalanmasına göre değerlendirilmektedir (Cavkaytar ve Diken, 2005: 23-49).

2.8 Özel eğitimin önemi

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğince Zihinsel yetersizliğe sahip olan bireylerin eğitilmesi için genel eğitim sınıflarında, özel eğitim sınıflarında ve özel eğitim okul ve kurumlarında eğitim ortamları oluşturulması gerektiği öngörülmüştür. Zihinsel yetersiz diye sahip olan bireylerin eğitilmesinde var olan temel amaç, bahsi geçen çocukların hayatlarını bağımsız bir şekilde idame ettirebilmesini sağlamaktır. Bu sayede hazırlanmış olan işlevsel eğitim programları ve bu programları içerisinde yer alan uygulamalar bireyin bağımsız yaşama yeteneklerinin artmasına yol açacaktır. Ancak bu tarz becerilerin kazandırılabilmesi için bir takım özel öğretim yöntemlerinin varlığından bahsetmek gereklidir (Eripek, 2013: 43).

Tüm bireylerin eğitim hakkı bulunduğu gibi özel ihtiyaçları bulunan bireylerin de eğitim hakkının var olduğunu tutulmamalıdır. Bu tarz bireylerin eğitimi ile ilgili bir değerlendirme yapıldığı zaman, bu eğitimin arkadaşlarla birlikte ya da arkadaşlardan ayrı olmak üzere iki farklı şekilde uygulanabildiği göz önünde

tutulmalıdır. Arkadaşlardan ayrı olarak verilecek eğitim özel ihtiyacı olan bireylerin, özel ihtiyaçlarının türüne ve derecesine göre geliştirilmiş olan programların olanakları dahilinde uygulanan eğitimidir. Birlikte verilen eğitim ise özel ihtiyaca sahip olan bireylerin normal arkadaşlarıyla beraber, normal bir sınıf ortamında ve özel eğitim almayan sınıf öğretmenleri tarafından edilmesini içeren bir süreci tanımlamaktadır (Batu, Kırcaali İftar, 2006: 7).

Toplumun çok büyük bir kısmını engelli bireyler meydana getirmektedir. Ülkemizde yapılan araştırmalar yaklaşık olarak 8.5 milyon engelli vatandaşın bulunduğunu göstermektedir. Bu durumda Türkiye’de yaşayan her dokuz kişiden birinin kısıtlayıcı anlamda engelli olduğunu göstermektedir. Toplumun bu tarz bir oranında engelli barındırması onların da tüm bireylerle eşit haklara sahip olması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu bireylere rahat edebilecekleri eğitim ortamları sağlanmalı ve onların toplum ve hayatla uyumlu bir şekilde yaşamaları desteklenmelidir. Bu durumda bağımsız birer birey Olabilmeleri için onlara fırsat tanıyarak gerçekleşecektir (Kaya, 2013: 18)

Türkiye’de özel gereksinime sahip olan çocuklara özel eğitim hizmetleri resmi kurumlar boyutunda; özel ve resmi özel eğitim okullarında, ilköğretim okullarında ve mesleki eğitim merkezlerinde, üniversite kurumlarında, uygulama ve araştırma birimlerinde (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006, Maddeler 38–40) ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yürütülmektedir. Bu kurumlarda işitme, ortopedik, zihinsel engelliler, otistik çocuklar, dil ve konuşma güçlüğü olanların kapsandığı engellilere özel eğitim tedbirleri alınarak eğitim hizmetleri verilmektedir (Özürü Çocuklara Yönelik Rehabilitasyon ve Öz. Eğt. Hiz. Çalışma Raporu, 2000). Özel gereksinimli bireylere eğitim veren bu kurumların tamamı eğitim için vazgeçilmez kurumlardan olmasına rağmen özel eğitim ve rehabilitasyon kurumları, toplumdaki özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerin ve grupların ihtiyaçlarının karşılanmasında devlet hizmetinin yanı sıra devlet hizmetlerini tamamlar nitelikte ve Özel Eğitim ve Rehabilitasyon hizmetleri anlayışına uygun olarak verdiği hizmetlerle

alandaki ihtiyacı giderdiğinden (Özürü Çocuklara Yönelik Rehabilitasyon ve Öz. Eğt. Hiz. Çalışma Raporu, 2000) dolayı daha da önemli bir hale gelmektedir.

Özel eğitim verilen bireyin gelişmesi ve var olan yeteneklerini ortaya çıkabilmesi için gerekli çalışmalar bireyin, ailesinin ve toplumun refah düzeyinin artabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Özel eğitim alan bireyin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde yetenek kazanmasıyla birlikte, bireyin başkalarına bağımlı olan hayatının kendi tarafından idame ettirebilmesi sağlanacak ve bu sayede kişinin mutlu artırılabilecektir. Dolayısıyla özel eğitimin, engelli çocukların toplumsallaştırmasının tek yolu olduğu söylenebilir (Aydın, 2017: 16).

Çocukların topluma kazandırılabilmesi için kendi kendilerine yaşamlarını devam ettirebilecek kapasitenin kazandırılması özel eğitimin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitiminin ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için özel olarak eğitilmiş olan personel ve geliştirilmiş eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir (Aydın, 2017: 16).

Engel ve sağlık durumuna bakılmaksızın her çocuk ailenin özeli ve gelecek güvencesidir. Çocuk toplumda ailesini temsil edip soyunun devamını sağlayacaktır. Bu bağlamda gelecek nesillerin istenilen bir toplum yapısı oluşturmaları açısından nitelikli bir eğitim alma ihtiyaçları vardır. Herkesin durumu ne olursa olsun bireysel farklılıklarına uygun eğitim alması en doğal ihtiyacı ve hakkıdır. Toplumun temel görevlerinden biri ise bu hakkın hiçbir kısıtlamaya tabi tutulmadan bireyin yetenekleri doğrultusunda ve düzeyine göre verilmesidir. Atatürk'ün topluma kazandırmış olduğu ilke ve inkılaplar ile birlikte Atatürk milliyetçiliği ile belirlenmiş olan sosyal ve kültürel tüm gereksinimlerin her çocuğa benimsetilmesi gerektiği bilinmektedir. Dolayısıyla özel eğitime ihtiyaç duyan tüm çocuklara da ilgi ve yeteneklerinin mümkün derecede geliştirilmesi sağlanmalı ve bu çocukların kendi kendine yetebilmesi ile birlikte topluma yararlı bireyler olabilmesi için gerekli eğitimler verilmelidir. Eğitimin sahip olduğu güç ile birlikte toplumun verimi artırılabilecek ve bireylerin sahip olduğu yeteneklerin geliştirilmesine olanak

sağlanacaktır. Bu sayede ise sosyal adalet ve fırsat eşitlikleri sağlanacaktır (Adem, 1995: 3).

Özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılabilmesi için gerekli çabaların tümü toplumun Çağdaşlaşmasının en önemli göstergesidir. Çünkü dünyanın pek çok ülkesinde çağdaşlık kavramı, insanların sunulan hizmetlerden eşit ve adaletli bir şekilde faydalanmasına göre değerlendirilmektedir (Cavkaytar, Diken, 2005: 12)

2.9 Özel Eğitimin Amaçları

Türkiye’de son yıllarda özel eğitime gereksinim duyan çocuklara yönelik hizmetler istenilen düzeyde olmasa da her geçen gün bu alanın öneminin daha çok farkına varılması ve eğitim hizmetlerinin daha çok özel sektör tarafından verilmesi göze çarpan gelişmelerden bazılarıdır. Özel eğitimde her birey değerlidir, önemlidir. Özel eğitimde kaybedilecek birey yoktur. Diğer meslek elemanları yanında psikolojik danışmanlara bu alanda önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Öztürk, 2012: 34).

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler kendi içlerinde de gruplandırılmaktadır. Bu tarz grupların oluşturulması ve tüm grupların farklı özelliklerin öne çıkması bireylerin ortak noktasının baz alınmasını zorlaştırmaktadır. Ancak buna rağmen özel eğitimle alakalı ortak bir amaç belirlenmiştir. Genel olarak bir değerlendirme yapıldığı zaman özel eğitiminin temel amacı, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin bağımsız bir şekilde yaşayabilmesini sağlamaktır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel eğitim ile ilgili amaçlar netleştirilmiştir. Bu yönetmeliğe göre,

MADDE 5 – (1) Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

a) Toplumun onlara verdiği rolleri gerçekleştirebilen ve etrafındakilerle iyi ilişkiler kurabilen vatandaşlar olarak hayata atılmalarını,

b) Bir toplumun içinde bağımsız bir şekilde hayatlarını devam ettirebilmelerini, bunun yanında kendi kendilerine yeten bireyler olmalarını,

c) Aldıkları uygun bir eğitim ile birlikte özel yöntem ve malzemelerden yararlanarak, üst öğretim, meslek edinme gibi kavramlardan faydalanmalarını amaçlamaktadır.

Bahsi geçen yönetmeliğin beşinci maddesi bu eğitimin en önemli amacını, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin toplum içerisinde insanlarla iletişim kurabilerek kimseye olmamasını ve eğitimlerini normal arkadaşlarıyla beraber sürdürebilen insanlar yetiştirmek olarak belirlemiştir (MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Madde – 5).

2.10 Özel Eğitimin İlkeleri

Özel bir eğitime ihtiyaç duyan kişiler için hazırlanmış uluslar arası en genel olan sözleşme Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesidir. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşme Genel İlkeleri ise şunlardır:

- a) Engelli bireylerin sosyal hayatın bir parçası olarak değerlendirilmesi ve onlara saygı ve sevgi gösterilmesi,
- b) Engelli bireylerin de sosyal hayata tam anlamıyla katılabilmesine destek olunması,
- c) Engelli bireylerin yaşama haklarına dair ayrımcılık yapılmaması,
- d) Bu tarz bireylerin haysiyetine ve şahsına saygı duyulması,
- e) Engelli insanların da kimliklerini koruyabilmesi ve onların haklarına saygı duyulması (Engelli Hakları, 2015).

Özel eğitimin belirlenen hedefe ulaşabilmesi için bahsi geçen ilkeler titizlikle uygulanmalı ve özenle irdelenmelidir. Bu ilkelerin uygulanmasına dair İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Hakları Bildirgesi ve Engelli Hakları gibi uluslararası bazı kurallar da dayanak niteliğindedir.

MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 6. maddesine göre özel eğitimin temel ilkeleri bu eğitime ihtiyaç duyan kişilerin bu alanda sunulan

hizmetlerden faydalanabileceği, eğitimlerine mümkün olabildiğince erken başlanması, çevre şartlarının sınırlanmayacağı, kendi akran grubu ile birlikte eğitimlerine öncelik verileceği, paydaşlarla ortak çalışmalar yapılacağı, bireyselleştirilmiş eğitim planları yapılacağı hükme bağlanmıştır (MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Madde – 6).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel eğitimin ilkeleri belirlenmiştir. Buna göre;

a) Özel eğitime ihtiyaç duyan herkes eğitim ihtiyaçları doğrultusunda, ilgi alanlarını, yeteneklerini ve yeterliliklerini kapsayacak eğitim hizmetlerinden faydalanmaktadır.

b) Özel eğitime ihtiyaç duyan tüm bireyler bu eğitimi almaya erken yaşlarda başlamalıdır.

c) Özel eğitim hizmetleri ile alakalı olarak yapılan çalışmalar bu eğitime ihtiyaç duyan bireylerin sosyal ve fiziksel anlamda her çalışmadan faydalanmasını sağlamaktadır.

ç) Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin eğitim performansları ile ilgili bir analiz yapılarak ve bu süreçteki tepkiler değerlendirilerek içerik üretilir.

d) Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin tüm eğitim grupları ve seviyelerindeki eğitimlerden kesintisiz bir şekilde faydalanabilmesi için rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

e) Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri göz önünde bulundurularak o kişinin bireysel özelliklerine göre bir plan hazırlanır.

f) Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin ailesinin de tüm sürecin içinde olması sağlanır.

g) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.

ğ) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır (Kaya 2013: 17-18).

2.11 Özel Eğitim Gruplarının Sınıflandırılması

“Özel eğitim gereksinimi olan çocuklar engel durumlarına göre sınıflandırılarak eğitim ve yönlendirme hizmetlerinden yararlandırılır. Bun göre özel eğitim gereksinimi olan çocuklar 7 engel grubunda sınıflandırılır. Bu engel sınıfları şöyledir:

1. Görme Engelliler

Görme engeli olan ya da az gören öğrencilere okul öncesi ve ilköğretim seviyelerinde eğitim hizmetleri verilmekte olan özel eğitim okulları aynı zamanda yatılı ve gündüz okullarına sahiptir. İlköğretim seviyesinde görme engeli olan bireylerin kaldığı okullar yatılı olmakla beraber sadece gündüz eğitim alma imkanı da mevcuttur. Bunun yanı sıra öğrencilerin kaynaşmasını sağlayan özel eğitim sınıfları da mevcut bulunmaktadır. İlköğretim sınıfını bitiren engelliler ise üst sınıfları normal okullarda bir çeşit kaynaştırma eğitimi ile tamamlayabilmektedir. Görme engelliler için kurulmuş dernek ve kurumlarda da bağımsız bir şekilde hareket etme, yön bulma, spor etkinlikleri, satranç gibi çalışmalar ile eğitim imkanı sağlanmaktadır.

2. İşitme Engelliler

Özel eğitim okulları tarafından işitme engelli öğrencilere verilen okul öncesi eğitim, ilköğretim eğitimi ve ortaöğretim eğitimi bulunmaktadır. Ortaöğretim eğitimler normal okullarda sürdürülmek ile birlikte bu bireylerin sınavlardan muaf tutulmak suretiyle meslek liselerine sınavsız bir şekilde yerleşmesine olanak sağlanmıştır. Bunun yanında işitme engelliler için meslek liseleri açılmış ve işitme

engeline sahip öğrenciler de kaynaştırma uygulamaları sayesinde eğitimlerini sürdürmektedir.

3.Zihin Engelliler

Zihinsel engelli çocukların eğitim gereksinimlerine göre sınıflandırma yapılmaktadır. Zihinsel anlamda engeli bulunan çocukların neyi ne kadar öğreneceklerinin analizi dikkatli bir şekilde yapılmalıdır. Bu konuya bulunan cevaplar neticesinde çeşitli gruplar oluşturulacaktır. Bu grupların oluşması için ise bir çeşit zeka puanlaması yapılmalıdır. Bu zeka puanlaması konusu 3 eğitsel grubu meydana getirmektedir.

-Eğitilebilir Zihinsel Engelliler; Bu grupta yer alan zekâ bölümleri 50-54 ve 70-75 arasında olan bireylerdir. Bu bireyler genellikle okul çağında gerilik göstermektedir geriliğin boyutu akademik çağda ortaya çıkmakta ve özellikle 3. Veya 4. Sınıfta kendini göstermektedir. Bu grupta yer alan çocuklar eğitilebilir grupta yer alırlar ve bu çocukların okuma, yazma, temel matematik gibi becerileri öğrenebileceğine değinilmektedir.

-Öğretilebilir Zihinsel Engelliler; bu grupta yer alan çocukların zeka bölümleri 25-35 ve 50-55 arasında olan bireylerdir. Bu gruptaki sorunlar da genellikle okul öncesi dönemlerde fark edilmektedir. Bunun en büyük sebebi, gelişim özelliklerinde normallerden önemli derecede farklılık göstermesidir. Bu grup için kullanılan “Öğretilebilir” teriminin iki ayrı anlamından bahsedilebilir. Bu anlamlardan birincisi, öğrencinin temel akademik becerilerde güçlük çekeceğidir. Ancak buna rağmen birey, günlük hayatın gerektirdiği sosyal uyum, pratik iletişim ve öz bakım becerilerini öğrenebilir.

-Ağır ve Çok Ağır Derecede Zihinsel Engelliler; bu bölümde yer alan bireylerin ise zekâ bölümleri 35 ve daha altındadır. Bu gruptaki yetersizlikler doğuştan fark edilmektedir. Bazı basit öz bakım becerilerini öğrenebilirler. 16 yaşını tamamlamış yetişkin zihinsel engellilerin gelişim ve seviyelerine uygun bir iş ve mesleğin temel becerilerini kazandırmak amacıyla diploma aranmaksızın devam edebilecekleri iş eğitim merkezleri açılmaktadır.

İlköğretim eğitimlerini zihinsel engelliler okulu, rehabilitasyon merkezleri normal akranlarıyla aynı ortamda yarı zamanlı yada tam zamanlı kaynaştırma eğitimi ile yada yine normal okulların alt sınıflarında eğitim almaktadırlar. Zihinsel engellilerin azı ortaöğretime geçiş yapmakta bunların çoğunluğu meslek lisesi programlarına yerleşmektedir. Zihinsel yetersizliğinden dolayı orta öğretime geçiş yapamayanlar uygulamalı iş okulu, gibi mesleki anlamda beceri kazandırılacak alanlara yönlendirilmektedir.

4. Dil ve Konuşma Güçlüğü Olanlar

Konuşma güçlüğü çeken çocuklar özel eğitim önlemleri sayesinde normal okullarda kaynaştırma öğrencisi olarak eğitim görebilmektedir. Özel eğitim önlemler olarak tanımlanan önlemler rehberlik ve araştırma merkezlerinin verdiği eğitimler başta olmak üzere öğrencinin bireysel ve gelişimsel özellikler dikkate alınarak hazırlanmış planları içermektedir. Alınan önlemlerin başında bilgilendirme için yapılan toplantılar, eğitim öğretim ortamlarının bozulmaması için alınması gereken tedbirler, bu ve benzer konularda aile için verilen seminerler gibi konuları kapsamaktadır. Bu engeli sahip olan bireyler rehberlik merkezlerinde ya da araştırma merkezlerinde bulunan dil ve konuşma terapistleri tarafından uygun terapi hizmetini almalıdır.

5. Ortopedik (Fiziksel) Engelliler ve Süreğen Hastalığı Olanlar

Özel eğitim okullarında ve normal okullarda ortopedik engellilere okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim düzeyinde eğitim hizmetleri tıbbi rehabilitasyon ile iç içe sunulmaktadır. Bu engel grubu için açılan meslek liselerinde özel gereksinimli bireyler engel durumları, bireysel farklılıkları ve yetenekleri doğrultusunda bölümlere yerleştirilmektedir. Süreğen hastalığı olan çocukların eğitimi öncelikle normal okullarda gerçekleştirilmektedir. Ancak sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalıkları sebebiyle eğitime devam edemeyen çocuklara, hastanelerin bünyesinde açılan okullarda eğitim verilmektedir.

6. Öğrenme Güçlüğü ve Dikkat Eksikliği Olanlar

Öğrenme güçlüğü olanların eğitimleri, özel eğitim okullarında okul öncesi, İlköğretim ve yaygın eğitim düzeyinde gündüzlü olarak sunulmaktadır. İlköğretimlerini normal ilköğretim okulların kaynaştırma eğitimi veya alt sınıf ile özel eğitim ilköğretim okullarında sürdürmektedirler. Bu öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları ile eğitimlerine öncelik verilmektedir. İlköğretimlerini tamamlayan bu öğrenciler temel mesleki becerileri kazandırmaya yönelik meslek derslerinin yanında öğrencilerin düzeyine uygun genel kültür derslerinin de verildiği mesleki eğitim lise ve merkezlerine alınmaktadır. Öğrenme yetersizliği olan çocukların eğitimleri; öz bakım ve temel yaşam becerilerinin kazandırılması, işlevsel akademik becerilerin geliştirilmesi ve topluma uyumlarının sağlanmasına yönelik programlarının uygulandığı eğitim uygulama okullarında sürdürülmektedir. İlköğretimlerini tamamlayan öğrenme yetersizliği olan bireylerin eğitimleri temel yaşam becerilerini geliştirmek, öğrenme gereksinimlerini karşılamak, topluma uyumlarını sağlamak, işe ve mesleğe hazırlamak amacıyla açılan genel olarak meslek liseleri ve meslekî eğitim merkezlerine devam etmektedirler.

7. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar

Özel gereksinimli bireyleri yaşlılarından ayırmadan uygulanan eğitim en ideal eğitimidir ilkesinden yola çıkılırsa DEHB olan çocukların normal okullara devam etmeleri onların en doğal haklarıdır. Bazı DEHB'li çocuklar özel bir eğitim sınıfına bütün gün ya da günün bir bölümünde yerleştirilebilir. Ancak bu çocukların çoğunun normal bir sınıfta kalmaları yani kaynaştırma eğitimi almaları son derece önemlidir. DEHB olan özel gereksinimli bireyler için eğitim alabilecekleri ortamlar, en az kısıtlayıcı ortamdaki en fazla kısıtlayıcı ortama doğru şu şekilde sıralanabilmektedir:

Tam zamanlı kaynaştırma

Kaynak oda destekli kaynaştırma

Yarı zamanlı kaynaştırma

Özel sınıf

Gündüzlü özel eğitim ortamı

8. Otistik Engelliler

Otizm ve spektrum bozukluğu olan bireylerin eğitimlerindeki en önemli unsur erken müdahaledir. Bu bireyler ne kadar erken fark edilir ve erken müdahale programlarına alındığında otizm ile başa çıkmak ve yoğunluğunu azaltma mümkün olur. Ancak doğum anı veya bebeklik döneminde normal gelişim gösteren akranlarıyla neredeyse aynı özellikleri göstermesi bakımından erken fark etme zorlaşmaktadır. Yoğun olarak okul öncesi döneme denk gelen ilk çocukluk döneminde ancak fark edilebilmektedirler. Eğitimleri bebeklik dönemine denk gelen erken müdahale programlarıyla başlamaktadır. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim eğitimleri özel eğitim okulları, rahabilitasyon merkezleri, normal gelişim gösteren akranlarıyla kaynaştırma eğitimi kapsamında tamamlanmaktadır. Aynı zamanda yurt dışı kaynaklı Lovaas, Pecs, Teacch yöntemleri kullanılarak eğitimleri ve sağaltımları desteklenmektedir. Otistik çocukların eğitiminde eğitim modellerini geliştirmek ve uygun görülenleri yaygınlaştırmak için Otistik Çocuklar Eğitim Projesi ve Uygulama Yönergesi 17.12.1999 tarihinde uygulamaya konulmuştur.

9. Üstün Zekalı ve Özel Yetenekliler

Üstün zekalı ve özel yetenekli ilköğretim ve orta öğretim çağındaki öğrencilerin bireysel yeteneklerinin ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak için öğrencileri yaşitlarından ayırmadan eğitim imkanları sağlanır. Ancak performans ve yaratıcılık özel yeteneği geliştirmek amacıyla eğitimleri dışındaki zamanlarında ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda eğitim veren bağımsız özel eğitim kurumu olan "Bilim ve Sanat Merkezleri" açılmaktadır.

10. Duygusal Davranışsal ve Uyum Güçlüğü Olan Çocuklar

Bu çocuklar yoğun olarak kaynaştırma eğitimi kapsamına alınmaktadır. Ancak eğitsel olarak gerekli önlemlerin (rehberlik ve araştırma merkezlerinin öğretmene, kurum idaresine, aileye yönelik çocuğun bireysel ve gelişim özelliklerini dikkate alarak sağladığı bilgilendirme toplantıları, eğitim-öğretim ortamını bozmadan sınıf okul ve ev ortamında alınması gereken tedbirler hakkında yönlendirmeler gibi) alınması gerekmektedir. Eğitim sürecine okula bağlılığı sağlamak amacıyla sportif, sanatsal faaliyetlerin eklenerek uygulanması önem kazanmaktadır

2.12 Özel Öğretim Yöntemleri

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununun 5. Maddesinde özel eğitime muhtaç çocuklara yönelik olarak, tespit, yerleştirme, rehabilitasyon, eğitim ve öğretimleri ile ilgili kurumları aşağıdaki şekilde belirlemiştir.

1. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri
2. Okul Rehberlik Hizmetleri ile İlgili Birimler
3. Resmi ve Özel İlköğretim ve Orta Öğretim Okulları
4. Yatılı Özel Eğitim Okulları
5. Gündüzlü Özel Eğitim Okulları
6. İş Okulları ve İş Eğitim Merkezleri (MEB, 1991: 8-9).

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin diğer öğrencilerle birlikte eğitim alması ve hayata karışması son derece önemlidir ancak bu öğrencilerin öğrenim esnasında bazı öğretim yöntemlerinden faydalanamayacakları bilindiğinden öğrencilerin özelliklerine uygun bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlanması ve konuları anlayabilecekleri yöntem ve tekniklerle anlatılması gerekmektedir.

1970’li yıllarda ABD’de başlayan bir hareket ile engelli öğrencilere uygun öğretim programları hazırlanması zorunluluğu getirilmiş ve bu fikir dünya geneline yayılmaya başlamıştır. Türkiye’de ise 2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinin 62. Maddesinde de özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için bireyselleştirilmiş programlar hazırlanması gerekli kılınmıştır (Vuran, 2005).

Bireyselleştirilmiş eğitim programlarında tıpkı diğer öğretim programlarında olduğu gibi hedefler, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme bileşenleri üzerinde durulur. Bu bileşenlerden öğrenme öğretme durumlarında kullanılacak yöntem ve tekniklerin de belirlenmesi gerekmektedir. Öğretmenler özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için yöntem teknik seçerken tamamen öğrenciyi odak almak durumundadır. Öğrencinin özellikleri, engel seviyesi ve ilgisi göz önünde bulundurularak kullanılacak yöntemler değiştirilmelidir. Tek bir yöntemden değil pek çok yöntemden yararlanılması uygun olduğundan öğretmenlerin bu konudaki donanımı oldukça önemsenmektedir. Öğrenciye bir şeyler yaptırmaktan çok öğrencinin yapabileceklerini ön plana çıkaran yöntemler en etkili olanlardır (Gürsel, 2005; Özyürek, 2004).

2.13 Özel Öğretim ve Görsel Sanatlar Öğretimi

Sanat eğitimi, her bir bireyin çevresini anlamada, karşısına çıkan sorunlarla baş etmede, yaşadıklarına tepki gösterme ve duygularını farklı yollarla paylaşmada etkili bir yoldur. Bu özellikleriyle hem kişiler hem de toplumlar için vazgeçilemez bir olgudur. Sanat eğitimi yalnızca bilişsel özelliklere hitap etmez. Öğrencilerin duyguları yoluyla psiko-motor becerilerini işe koşarak bilişsel yetenekleri çerçevesinde şekillenir. Yani tüm öğrenme alanlarına hitap eder. Estetik duygusunu geliştirmesi sanat eğitiminin başka bir önemli özelliğidir. Yaşamlarında ve kişiler arası iletişimde estetik duygusuna sahip olan öğrencilerin düşünme becerileri çok daha gelişmiş olacaktır (Şahin,2009).

Tüm öğrenme alanlarına etki ettiği için yetenek, yaratıcılık ve zekâ testlerinde sanat dallarından faydalanılmaktadır. Örneğin, öğrenci resimleri gelişim ve zekâ düzeylerinin belirleyicileri olarak kullanılır. Öğrencilerin algılamaları,

odaklanmaları, büyük ve ince kasların gelişimi, el ve göz koordinasyonu gibi hem bilişsel hem de motor becerilerin geliştirilmesinde sanat eğitiminin etkisi yadsınamaz (Yavuzer, 2005). Bu nedenle tüm beceri alanlarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulan özel eğitim öğrencileri için sanat eğitiminden mutlaka faydalanılmalıdır.

Görsel sanat eğitimi, hem özel ilgi ve eğitime ihtiyaç duyan hem de normal gelişmekte olan öğrencilerin kendilerini anlatmaları, duygularını dışa vurabilmeleri, bir arada sosyalleşebilmeleri, yeteneklerini kavrayabilmeleri, psiko-motor becerilerini geliştirmeleri ve tüm bunların sonunda ruhsal ve bedensel açıdan rahat hissetmeleri açısından yardımcı bir eğitimidir. Görsel sanat eğitiminde eğitim ve sanatın farklı dallarının entegrasyonu söz konusudur. Görsel sanat eğitimiyle ilk önce çevrenin anlaşılması, yalnızca bakmakla yetinmemek görmek ve algılamak, betimlemek ve organize etmek gibi yetenekler gelişir. Sonrasında ortaya bir ürün, bir eser koymak ve bundan keyif almak söz konusudur (Kırıışoğlu, 2002).

Görsel sanatlar eğitiminin aşağıdaki özellikleri nedeniyle özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için faydalıdır (Salderay, 2010):

Pek çok duyu organına aynı anda hitap edilir.

Öğrencilerin günlük yaşamlarında yeri vardır.

Öğrenciler uygulamalar yaparak öğrenir.

Öğrenciler kendilerine ait fikir ve düşünceleri yansıtmaya olanağı bulur.

Öğrenciler eğlenir, zevk alarak, oyun oynayarak ve severek öğrenir.

Tekrar tekrar uygulama yapılması sıkıcı değildir.

Diğer derslerle kolay bağlantı kurulur.

Öğrencinin isteğine ve ihtiyacına göre kolayca yeniden şekillendirilebilir.

Mekan, zaman ya da araç gereç kısıtlaması yoktur.

Hem bireysel hem grup çalışmalarına elverişlidir.

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin rehabilitesinde faydalıdır

Görsel sanatlar eğitimi dersinde özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için amaç diğer öğrencilere göre farklılaşmaktadır. Özel eğitim öğrencileri için amaç sanatsal bir ürün ortaya konmasından ziyade öğrencinin gelişimine katkı sunulmasıdır (Erim ve Caferoğlu, 2012).

2.13.1 Özel Öğretimde Görsel Sanatlar Öğretim Programı

Özel eğitim programında Görsel Sanatlar dersinin amaçları, genel amaçlar ve özel amaçlar olarak ikiye ayrılmıştır.

1. Genel Amaçlar

1. Resim çalışmalarında temel iş alışkanlıkları kazanır.
2. Çeşitli araç gereçleri uygun ve ekonomik kullanma alışkanlığı kazanır.
3. Yeni ürünler ortaya çıkararak etkin olma alışkanlığı kazanır.
4. Renk çalışmaları ile doğadaki renklerin farkına varır.
5. Çevre ile ilgili gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını ve düşünsel Resim-İş çalışmalarıyla anlatır.
6. Üretici olma zevkini duyar ve kendine güven duygusu geliştirir.
7. Küçük kasları ile el, göz koordinasyonunu geliştirir.
8. Çevrenin doğal güzelliklerinden yararlanarak biçim, renk ve işle ilgili zevklerini geliştirir.
9. Resim-İş dersini, boş zamanlarını yararlı ve zevkli bir şekilde geçirmesini sağlayacak biçimde kullanır.
10. İş birliği içinde çalışmayı alışkanlık haline getirir (Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2001: 256-257).

2. Özel Amaçlar

1. Resim-İş dersinde kullanılan araç gereçleri tanır.
2. Araç gereçlerin kullanımına özen gösterir.
3. Resim-İş çalışmalarına hazırlık yapar.
4. Resim-İş çalışmalarında temiz ve düzenli olmaya özen gösterir.
5. Yoğurma maddelerini tanır.
6. Yoğurma maddeleri ile çalışmalar yapar.
7. Kağıt yırtar.
8. Kağıt yırtma çalışmaları yapar.
9. Kağıt yapıştırır.
10. Kağıt yapıştırma çalışmaları yapar.
11. Kağıt katlar.
12. Kağıt katlama çalışmaları yapar.
13. Makas kullanır.
14. Makasla kağıt kesme çalışmaları yapar.
15. Kağıtla çalışmalar yapar.
16. Çizgisel çalışmalar yapar.
17. Cetvelle çizgi çizer.
18. Şablonla çizer.
19. Renkleri sınıflandırır.

20. Renkleri ayırt eder.
21. Pastel boya ile boyama yapar.
22. Kuru boya ile boyama yapar.
23. Sulu boya ile boyama yapar.
24. Guaş boya ile boyama yapar.
25. Parmak boya hazırlar.
26. Parmak boya ile boyama yapar.
27. Boyaya malzemeleriyle renkli çalışmalar yapar.
28. Sulu boya çalışması yapar.
29. Pastel boya kazıma çalışması yapar.
30. Sulu boya batik çalışması yapar.
31. Sünger baskısı yapar.
32. Yaprak baskısı yapar.
33. İp baskısı yapar.
34. Patates baskısı yapar.
35. Su kağıdı çalışması yapar.
36. Kolaj kağıdı çalışması yapar.
37. Hayal gücünü zenginleştirici resim çalışmaları yapar.
38. Duygu, düşünce ve yaşantılarını ifade edici resim çalışmaları yapar.
39. Kolaj çalışması yapar.

40. Boyama vitray yapar.
41. Kağıt vitray yapar.
42. Atık malzemeyi bilir.
43. Atık malzemeleri kullanma yollarını kavrar.
44. Atık malzemelerle çalışma yapar.
45. Sınıf ve okul sergileriyle yarışmalara ilgi duyar.
46. Çevresindeki atölyeleri, sanat galerilerini, sergi salonlarını ve müzeleri tanır,
47. Sanat eserlerine ilgi duyar (Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2001: 256-257).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Tarama modelinde nitel olan bu çalışma özel eğitim öğretmenleriyle yapılan görüşme sonuçlarının analizine dayalıdır. Yıldırım ve Şimşek (2000: 19-38) nitel araştırmanın algı ve olayların doğal bir ortamda bütün ve gerçek bir şekilde ortaya konmasına imkân verdiğini belirtmektedir. Tarama modeli ise birey ya da nesnelere değiştirme ve etkileme içerisine girmeden onları kendi koşullarına göre betimlemeyi amaçlayan bir araştırma şeklidir (Karasar, 1999: 77). Yaptığımız araştırma kaynak taraması, görüşme formunun hazırlanması, görüşme formunun uzman görüşüne sunulması ve denenmesi, verilerin düzenlenmesi ve analizi, araştırma sonuçları ve raporunun yazılması şeklinde özetlenebilmektedir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Batman İlindeki okullarda görev yapmakta olan özel eğitim öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleminin seçiminde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılacaktır. Amaçlı örnekleme yöntemi araştırmanın amacı doğrultusunda daha derin bilgi toplamaya imkân tanıyan ve zengin veriler elde etmede kullanılan örneklem seçim yöntemidir (Büyüköztürk, 2010, s. 89). Görüşmeye 32 özel eğitim öğretmeni gönüllülük esasına dayalı olarak katılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada kullanılan ölçekler için ilk olarak ölçek sahiplerinden izin alınmıştır. Araştırma verileri Öğretmenlerle birebir görüşmeler yapılarak bizzat araştırmacı tarafından toplanmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 25 dakika sürmüştür ve görüşme formunda yer alan sorular özel eğitim öğretmenlerine son olarak detaylı cevaplar alınmaya çalışılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunu geliştirilmesinde ilgili literatür ve uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Bu kapsamda toplamda 9 soru özel eğitim öğretmenlerine sorulmuştur. Soruların kapsamı özel eğitim ve ihtiyaç duyan öğrenciler açısından görsel sanatlar eğitiminin faydaları, görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı sosyal eğitsel beceriler, görsel sanatlar eğitimi programında değiştirilmesi gereken ve zorlanılan yerler, görsel sanatlar eğitiminin özel eğitim alanında daha etkili kullanılabilmesi için önerilere yer verilmiştir.

3.4.1. Görüşme Formu

Araştırmadan özel eğitim öğretmenlerine görsel sanatlar ile ilgili olarak hazırlanmış sorular aşağıdaki şekildedir;

1. Görsel sanatlar dersi öğretim programının özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler açısından ne tür faydaları vardır?
2. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirir?
3. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi açısından yarar sağlar mı?
4. Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mıdır?
5. Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir?

6. Görsel sanatlar ders programında özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular hangileridir?
7. Görsel sanatlar dersini diğer derslerle kaynaştırabiliyor musunuz? Cevabınız evetse bunlara yönelik örnekler verebilir misiniz?
8. Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?
9. Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? Görsel sanatlara ilginiz ne düzeydedir?

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada “Öğretmen Görüşme Formu”ndan elde edilen veriler kullanılmıştır. Görüşme temel veri toplama araçlarından biridir (Punch, 2005: 165). “Öğretmen Görüşme Formu” kullanılarak elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel ve içerik analizi birlikte kullanılmıştır. Analiz işleminde öncelikle “Öğretmen Görüşme Formu”ndan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, ardından verilerin içerik analizine geçilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2000: 162), içerik analizinde yapılan işlemi, birbirine benzeyen verilerin, belirli temalar ve kavramlar içerisinde bir araya getirme ve bunların anlaşılabilir bir biçimde organize ederek yorumlama olduğunu belirtmektedir. İçerik analizi yapılırken “Öğretmen Görüşme Formu”nun sorularında önceden belirlenmiş temalar kullanılmıştır.

Betimsel analizde ise veriler özetlenir, yorumlanır. Ayrıca görüşlerin çarpıcı bir biçimde yansıtılması amacıyla doğrudan alıntılara sık sık başvurulur (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 162). Yaptığımız bu çalışmada da “Öğretmen Görüşme Formu”ndan elde edilmiş cevapların anlamlı bir şekilde bir araya gelmesine çalışılmış, özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini etkili bir biçimde yansıtmak amacıyla, doğrudan alıntılara sık sık başvurulmuştur. Araştırmanın iç geçerliliği için çalışma yöntemi, veri kaynağı, veri toplama ve analiz gibi süreçler ayrıntılı bir biçimde tamamlanmıştır. Yapılan çalışmanın güvenilirlik ve geçerlik konusunda toplanan verilerin doğru olarak rapor edilmesi, araştırmanın sonuçlara nasıl ulaşıldığının belirtilmesi, görüşme yapılan bireylerden alıntılarla yapmak ve alıntılardan yola çıkarak sonuçlara varmak önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 78).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu araştırmada özel eğitim öğrencilerinin eğitiminde görsel sanatlar dersine yönelik öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde araştırma soruları bağlamında öncelikle öğretmen görüşleri belirtilmiş, sonrasında ise öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

4.1.Görsel sanatlar dersi öğretim programının özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler açısından ne tür faydaları vardır?

- 1) *Öğrencilerin el-göz koordinasyonu geliştirme çalışmaları yapması açısından geniş bir yelpazeye sahiptir. Farklı etkinliklerle öğrencilerin el-göz koordinasyonu geliştirilebilir. Öğrencilerin görsel zekâ alanında gelişimine de katkı sağlar. Ayrıca küçük kas gelişimine yardımcı olur.*
- 2) *Öğrencilerin küçük kas gelişimine yardımcı olur ve özel çocuklarımızın yeteneklerini keşfetmeleri yönünde katkı sağlar. Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklerle çocuklarımız farklılıklarını keşfederler ve ortaya çıkardıkları eserleri onların duygu durumlarını olumlu yönde etkileyerek katkı sağlar.*
- 3) *Öğrenciler zemin-şekil ilişkisi, görsel algı, el-göz koordinasyonu, boyama, renk, şekil, parça-bütün ilişkisi, kesme-yapıştırma ve ince motor becerileri gibi motor becerileri görsel sanatlar dersi amaçları kapsamında öğrenmektedir.*
- 4) *Renkleri öğrenme, psikomotor becerilerini geliştirme, hayal dünyalarını ve düşünme becerilerini geliştirme açısından faydalıdır.*
- 5) *Özel eğitime ihtiyacı olan bazı bireyler görsel zekâyâ sahip ve bu öğrencilerin doğru yönlendirilmesi için görsel sanatlar dersine muhakkak ihtiyaç duymaktadır. Bazı bilişsel süreçler (hatırlama, eşleştirme) için fayda sağlayan bir derstir. El-göz koordinasyonu sağlanması için faydalı bir derstir.*

- 6) Tüm çocuklarda olduğu gibi bu çocukların da tüm gelişim alanlarını destekliyor. Özellikle okumaya hazırlık, dikkat becerileri ve küçük kas becerilerinin gelişimi açısından faydalıdır. Ayrıca görsel sanatlar dersi çocukların akademik derslerdeki yorgunluklarını atmak için iyi bir rahatlama aracıdır.
- 7) Öğrenciler açısından hem eğitici hem öğretici olduğunu düşünüyorum. Küçük ve büyük kas becerilerinin gelişmesine, el-göz koordinasyonunun sağlanmasında faydaları vardır.
- 8) Okuma-yazma ve matematik gibi akademik derslerin önkoşul becerilerini kazanmalarına yardımcı olur.
- 9) Görsel sanatlar dersi öğrencilerin ince motor becerilerinin gelişimine, el-göz koordinasyonunun sağlanmasına ve hayal gücünün gelişmesinde çok fayda sağlamaktadır. Öğrenciler görsel sanatlar dersinde hem bu becerilerini geliştirmekte hem de yaparak yaşayarak birçok kavramı öğrenebilmektedir. Görsel sanatlar dersi öğrenciler için çok eğlenceli ve sevilen bir ders olmaklar beraber öğrencilerin motivasyonunu arttırmakta, aynı zamanda da öğrencileri öğrenmeye açık hale getirmektedir.
- 10) Görsel sanatlar dersi teknik bir derstir. Kazanımında bilgi, beceri içerdiğinden ve öğrencilerin iç duygularını yansıttığından öğrenciler için faydalıdır. Ayrıca ince ve kaba motor becerilerinin gelişimine fayda sağlar.
- 11) Planlı olması halinde aşamalı ilerlemeyi kolaylaştırır. Görsel sanatlar dersiyle kazandırılan bilgi ve becerilerin daha kalıcı ve anlaşılır olmasında öğrencilere fayda sağlar.
- 12) Görsel sanatlar dersi planlamasının özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin özelliklerine göre yaşantılarıyla paralel olarak yetenek ve yaratıcılıklarını geliştirecek nitelikte olması, kolaydan zora, basitten karmaşığa şeklinde ilerlenmesi ürün ortaya koyabilme ve başarı dürtüsünün olumlu etkilerinin yaşanabilmesine katkısı büyüktür. Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin yaptıkları eserlerini sergilemeleri öğrencinin temel özgüven duygularının gelişimine katkı sağlar.
- 13) Öğrencilerin zihinsel gelişimine faydalıdır. Renk öğretimi ve benzer şekilde becerileri kazanmalarında önemli katkısı olan bir derstir.
- 14) El-göz koordinasyonu, ince motor becerileri açısından faydası vardır.

- 15) Öğrencilerin küçük ve büyük kas gelişiminde faydalı olur. Sınırlı-sınırsız olan kavramını öğrenir, hayal gücünü gelişmesine katkı sağlar.
- 16) Öğrencilerimizin küçük ve büyük kas becerilerinin gelişiminde faydalıdır.
- 17) Öğrencilerin yaratıcılık, duygularını ifade etme, el-göz koordinasyonlarının gelişmesi, en önemlisi de eğlenerek öğrenmeleri açısından görsel sanatlar dersi oldukça faydalıdır.
- 18) Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin görsel sanatlar dersinde yapılan çalışmalarla el-göz koordinasyonunun sağlanması, büyük ve küçük kas becerilerinin gelişimi, yaratıcılık oluşumlarının oluşması konusunda faydaları vardır. Öğrenciler yaptıkları çalışmalar sonucunda ortaya çıkardıkları ürünlerle başarı duygusunu tadarlar bu da onların temel özgüven gelişimlerine olumlu yönde fayda sağlar.
- 19) Görsel sanatlar dersi öğrencilerin bilişsel gelişimine, kaba ve ince motor becerilerinin gelişimine fayda sağlar.
- 20) Küçük kas gelişimine yardımcı olur, görsel sanatlar dersiyle ortaya bir ürün çıkaran öğrencilerin temel özgüven duygularının gelişimine katkı sağlar.
- 21) Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bir kısmında konuşma problemi de olabiliyor, görsel sanatlar dersiyle onların iç dünyalarını yansıtması, onları anlamamız ve kendi ihtiyaçlarını dile getirme konusunda fayda sağlamaktadır. Okuma-yazma, matematik gibi akademik derslerin ön koşul becerilerini kazanmalarına yardımcı olur.
- 22) Öğrencilerin küçük ve büyük kas becerilerinin gelişiminde faydalı olur. Öğrencilerin bir şeyler üretebilmelerine imkân sağlar, öğrencilerin temel özgüven duygularının gelişiminde faydalıdır.
- 23) İnce motor becerilerini geliştirir, yaratıcılıklarını katkı sağlar, görsel hafızayı geliştirip dinamik tutar.
- 24) Görsel sanatlar dersi ile öğrencilerin iç dünyalarını yansıtma ve kendi ihtiyaçlarını dile getirme konularında fayda sağlamaktadır.
- 25) Çocuğun kendine olan güvenini artırır, görsel zekasının güçlenmesini sağlar.
- 26) Çocukların okul ve okul sonrası yaşantılarını olumlu etkileyecek iyi alışkanlıklar kazandırır. Nesnel gerçekliğe daha yakın olduğu için kalıcı öğrenme sağlar. Çocukların yaratıcılığını geliştirir ve küçük kas becerilerinin gelişimi açısından faydalıdır.
- 27) Yapılan çalışmalarla öğrencilerin el-göz koordinasyonunun sağlanması, büyük ve küçük kas becerilerinin gelişmesi, yaratıcılık oluşumlarının gelişmesi gibi faydaları vardır. Görsel sanatlar dersi öğrenciler için eğlenceli bir ders olduğu için öğrencilerin motivasyonunu artırıp aynı zamanda da öğrencileri öğrenmeye açık hale getirme konusunda faydalıdır.
- 28) Çocukların yaratıcılığını geliştirmesi, çocuklara çevre ile ilgili gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneği kazandırması açısından faydalıdır.

- 29) Çocukların yaratıcılığını geliştirdiği gibi aletleri ve malzemeleri tanımlarını sağlar, bunlar arasındaki ilişkileri kurmalarını ve küçük kas becerilerinin gelişimi açısından faydaları vardır.
- 30) Görsel sanatlar dersiyle ilgili bazı dersleri materyalleştirip daha anlaşılır ve kalıcı hale getirebiliyoruz. Öğrencilere görsel algı, el-göz koordinasyonu, boyama, renk, parça-bütün ilişkisi ve ince motor becerilerinin kazandırılmasında faydaları vardır.
- 31) Yaratıcılıklarını destekleyip onların rahatlamalarını sağlayan aktiviteler ile öğrencilere fayda sağlar.
- 32) El-göz koordinasyonu ve ince-kaba motor becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Temiz ve düzenli çalışma alışkanlıkları kazandırır. Renklerin tanınmasını sağlar ve öğrencilerin dünyalarını renklendirerek onların dünyalarını keşfetmemiz konusunda fayda sağlar.

Görsel sanatlar dersi öğretim programının özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler açısından faydalarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde *el göz koordinasyonu geliştirilmesi, öğrencilerin görsel zeka haklarının geliştirilmesi, küçük kas gelişimine katkı sağlama, farklılıkların keşfedilmesi, kesme yapıştırma ve boyama gibi etkinlikler sayesinde görsel algının ve zemin şekil ilişkisinin gelişmesi, renkleri öğrenme, psikomotor becerilerinin gelişimi, bilişsel süreçler (hatırlama, eşleştirme) için fayda sağlama, tüm gelişim alanlarını destekleme, okumaya hazırlık, dikkat becerileri ve küçük kas becerilerinin gelişimi, okuma-yazma ve matematik gibi akademik derslerin ön koşul becerilerini kazanmalarına yardımcı olma, el-göz koordinasyonunun sağlanması ve hayal gücünün gelişmesi, kolaydan zora ve basitten karmaşığa ilerleme, eserleri sergileme, zihinsel gelişime katkı sağlama, küçük ve büyük kas gelişimine katkı sağlama, duyguları ifade etme, yaratıcılık, görsel zekanın geliştirilmesi, kalıcı öğrenme sağlama* şeklinde faydalarının bulunduğu ifade edilmiştir.

4.2.Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirir?

- 1) *Kalem tutma, makas tutma, kesme, yırtma, yapıştırma ve eşleme becerilerini geliştirir.*

- 2) *Küçük ve büyük kas becerisini geliştirir ayrıca ortaya çıkardıkları ürünler sayesinde kendilerini ifade edebilme becerilerini de geliştirir.*
- 3) *Motor beceriler (ince motor) gelişir. Kavram bilgisini artar.*
- 4) *Bilişsel beceriler, psikomotor beceriler, hayal kurma ve düşünme becerilerini geliştirir.*
- 5) *Küçük kas becerilerini, uzamsal ve soyut düşünme becerilerini, el-göz koordinasyonu becerilerini ve bilişsel becerilerini geliştirir.*
- 6) *Okumaya hazırlık, dikkat becerileri ve küçük kas becerilerini geliştirir.*
- 7) *Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin bilişsel ve fiziksel becerilerini geliştirir ayrıca öğrencinin becerisini geliştirirken, öğrenciler öğrenirken daha anlamlı ve konular arasında daha bağlantılı öğretim sağlanmasında da faydalıdır.*
- 8) *Kalem tutma gibi küçük kas becerilerini, el-göz koordinasyonunu, dikkat motor becerilerini geliştirir. Aynı zamanda eşleme çalışmalarını kazandırır. Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirir ve özgün çalışmalar yapabilmelerini sağlar.*
- 9) *El-göz koordinasyonu sağlama becerisi, ince motor becerileri, çizim becerileri, parça-bütün ilişkilerini kavrayabilme ve şekillendirme becerileri, boyama becerileri, kesme, yırtma, yapıştırma becerilerini geliştirmektedir.*
- 10) *Motor becerilerini geliştirir. El-göz koordinasyonunu ve yaratıcı düşünmeyi geliştirir.*
- 11) *İşbirliği, materyal kullanımı, el-göz koordinasyonu gibi becerilerini geliştirir.*
- 12) *Görsel sanatlar dersi; özel yeteneklerin keşfedilmesinin yanı sıra işbirliği içinde yapma, birlikte çalışma, materyal kullanımı ve paylaşımı, akran eğitimi, el-göz koordinasyonu gelişimi, kas yapısı düzeni gibi becerileri geliştirir.*
- 13) *Renk öğretim ve boyama becerilerini geliştirir.*
- 14) *El-göz koordinasyonu, ince motor, yaratıcılık becerilerini geliştirir.*
- 15) *Küçük ve büyük kas becerileri, kalem tutma becerisini geliştirir.*
- 16) *Görsel sanatlar dersi özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin el-göz koordinasyonunu, el becerilerini, hayal dünyasını ve yaratıcılığını geliştirir.*
- 17) *Bilişsel beceriler ve motor becerilerini geliştirir.*

- 18) Görsel sanatlar dersi özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin bilişsel beceriler (görsel algı, renk vs.), duyuşsal beceriler (dikkat, verilen görevi yerine getirme vs.) ve psikomotor becerilerini (büyük küçük kas, el-göz koordinasyonu) geliştirmektedir.
- 19) Küçük ve büyük kas becerisini geliştirir.
- 20) Görsel sanatlar dersi öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini geliştirir. Ayrıca öğrencinin hayal dünyasını ve yaratıcılığını geliştirir.
- 21) İnce kas motor becerilerini geliştirir, düşünme becerilerini ve yaratıcılığını geliştirir.
- 22) El-göz koordinasyonu ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir.
- 23) İnce motor becerilerini geliştirir.
- 24) Sınırlı alan boyama, küçük kasların gelişimi, odaklanma, düşünme, yaratıcılık, kendine olan güvenin artması, arkadaşlarıyla iş birliği, iletişimin güçlenmesini sağlar.
- 25) El-göz koordinasyon becerilerini geliştirir.
- 26) Kesme, yapıştırma, yırtma, paylaşma ve perspektif bakış becerilerini geliştirir.
- 27) Odaklanma, sınırlı alan boyama, kalem tutma ve küçük kasların gelişimi becerilerini geliştirir.
- 28) Çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini geliştirir.
- 29) Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini geliştirir. Hayal dünyalarını ve düşünme becerilerini geliştirir.
- 30) El becerileri, el-göz koordinasyonunu geliştirir ve kavram bilgisini arttırır.
- 31) Yaratıcı düşünme becerileri, motor becerilerini, kendini ifade etme becerilerini geliştirir.
- 32) Yaratıcı düşünme ve kendini ifade etme becerilerini geliştirir. Nesnelere farklı tonda gördüğü için çevreye farklı boyut ve açılardan yaklaşmasını sağlar.

Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirdiği ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde *kalem tutma, makas tutma, kesme, yapıştırma, eşleştirme, küçük ve büyük kas becerileri geliştirme, motor beceriler, hayal kurma, düşünme, soyut düşünme, el göz koordinasyonu, okumaya hazırlık, dikkat becerileri, bilişsel ve fiziksel beceriler, kalem tutma, parça bütün ilişkilerini kavrama, şekillendirme becerileri, yeteneklerin keşfedilmesi, akran eğitimi, yaratıcılık, odaklanma, boyama becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı* ifade edilmiştir.

4.3.Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi açısından yarar sağlar mı?

- 1) *Evet. Grupça yapılan görsel sanatlar etkinlikleri özellikle orta düzey zihin engelli öğrencilerin sosyalleşmesi anlamında buldukları en güzel fırsattır. Öğrencinin derste ortaya çıkardığı ürünler öğrencinin kendine olan özgüveninin gelişimine katkı sağlar.*
- 2) *Tabii ki sağlar. Arkadaşlarıyla birlikte görsel sanatlar dersinde yapılan etkinlikler onların birbirleriyle yardımlaşmalarına katkı sağlar ve böylece paylaşımda bulunmayı öğrenirler. Birlikte yapılan etkinlikler onların kendilerini ifade etme yeteneğini de geliştirir.*
- 3) *Evet. Çevresindeki somut nesne ve maddelere karşı ilgisi artar. Sanatsal faaliyetlere ve sosyalleşmeye katkı sağlar.*
- 4) *Evet. Grupla yapılabilecek etkinlikler sayesinde öğrencilerin sosyalleşmesine yarar sağlar.*
- 5) *Evet. Yapılan bazı etkinlikler toplu bir katılım ve bir iş bölümü sağladığı için öğrencilerin sosyalleşmesine yarar sağlayan bir derstir.*
- 6) *Evet. Görsel sanatlar dersi sadece sınıf ya da atölye ortamında kalırsa sosyalleşme açısından çokta bir yarar sağlayacağını düşünmüyorum. Ancak çocuklar ürettikleri eserleri bir şekilde sergileme fırsatı bulurlarsa sosyalleşebilirler çünkü öğrencilerin bir ürünü ortaya koyarken eserini başka*

insanlara sergilemeleri onların özgüven gelişimlerine ve sosyalleşmelerine katkı sağlar.

- 7) *Evet, özellikle grup etkinliği açısından sosyalleşmeye katkısı vardır.*
- 8) *Evet, grup etkinlikleri ile yapılan ortak çalışmalar sosyalleşmeye yardımcı olur.*
- 9) *Evet, görsel sanatlar dersi öğrencilerin sosyalleşmesini sağlıyor çünkü biz bu derste önce öğrencilerin kendilerine ait olan malzemeleri ayırt etmeyi, ardından da kendisine ait olan bir şeyi akranlarıyla paylaşmasını hedefliyoruz. Öğrenciler bir kaleme, silgiye, kalemtraşa ihtiyacı olduğunda arkadaşlarından isteyebilmektedir, bu da sosyal bir ortamın oluşması için zemin hazırlamaktadır. Boyama etkinliği yaptırırken öğrencileri mümkün olduğunca grup şeklinde oturtmaya çalışıyorum. Bu şekilde birbirlerinin yaptıkları etkinlikleri görüp bu etkinlikler üzerine sorular sorarak sohbet edebilmektedirler ve böylece sosyalleşmelerine katkı sağlanmaktadır. Şu anki eğitim şartlarında bir atölyeye sahip değiliz fakat bir atölye ortamında bu sosyalleşmenin çok daha artacağını düşünüyorum.*
- 10) *Evet, öğrenciler arası sevgi-saygı, muhabbet ve paylaşmayı ortaya çıkartır. Karşılıklı fikir alış-verişi içinde olmalarını ve böylece sosyalleşmelerini sağlar.*
- 11) *Evet, toplumda kabul görmek özel eğitimin temelini oluşturur. Öğrencinin görsel açıdan seçkin ürünler ortaya koyması başarı dürtüsünü artıracaktır böylece kendine olan özgüveni artan öğrenci çevresindekilerle daha rahat iletişim kurabilecek öğrencinin sosyalleşmesine yardımcı olacaktır.*
- 12) *Evet, akran eğitimi özel eğitim açısından çok önemlidir. Paylaşmanın ve işbirliğinin temelini oluşturan akran eğitiminde beceri geliştirici etkinlikleri barındıran dersler bu anlamda çok önemlidir. Görsel sanatlar dersi akran eğitimi yanı sıra sergi ve reklam içerikli etkinliklerle öğrencinin kendine olan özgüvenini geliştirir ve toplumda sosyalleşmesine katkı sağlar.*
- 13) *Görsel sanatlar dersi kapsamında yapılan etkinlikler öğrenciye sosyalleşme açısından yarar sağlar.*
- 14) *Evet, grup halinde yapılan etkinlikler öğrencinin sosyalleşmesine katkı sağlar.*

- 15) Evet, bütün gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlar ayrıca öğrencinin ortaya çıkardığı ürünler sayesinde öğrencinin kendini ifade edebilme becerisi gelişir ve böylece öğrencinin sosyalleşmesine katkı sağlar.
- 16) Evet, grup içinde yapılan dersler öğrencilerin birbirleriyle iletişime geçmesine yardımcı olur böylece sosyalleşmelerine katkı sağlar.
- 17) Evet, grup çalışmalarında birbirleriyle etkileşim içinde olmaları açısından sosyalleşmelerine yarar sağlar.
- 18) Ders kapsamında yapılan çalışmalar sırasında öğrencilerin grup halinde hareket etmesi, birbirlerine ve öğretmenlerine yardım etmeleri, öğretmenin verdiği görev ver sorumluluklarını yerine getirebilmeleri öğrencilerin sosyalleşmelerine olumlu yönde katkı sağlamaktadır.
- 19) Evet, çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etme açısından grup çalışmalarında iş birliği içinde olmaları, ortaya çıkardığı ürünleri sergilemeleri sosyalleşme açısından yarar sağlar.
- 20) Evet, çocukların bu ders sayesinde bireysel kimlik kazanması, başarı duygusunu tatması, güven ve cesaretinin arttırılmasına katkı sağlar böylece öğrencinin sosyalleşmesi açısından yarar sağlar.
- 21) Evet. Öğrenciler yardımlaşmayı (materyal vs.) öğrenir, fikir alış-verişinde bulunmayı öğrenir, yaptıkları resimleri birbirlerine anlatarak kendilerini ifade edebilme becerilerini geliştirir böylece görsel sanatlar dersi sosyalleşmeleri açısından yarar sağlar.
- 22) Evet. Yapılacak çalışmaların okul panosunda sergilenmesi öğrencinin okuldaki öğrenciler ve çalışanlar tarafından tanınmasını sağlayacağından öğrencinin sosyalleşmesine katkı sağlar.
- 23) Evet sağlar, diğer öğrencilerle birlikte üretmiş oldukları ürünleri değerlendirme fırsatı sunduğundan ve yeteneklerini sergileyebilmeleri onların sosyalleşmelerini sağlar.
- 24) Evet. İletişim konusunda sınırlılık sorunları olan öğrencilerin bu ders sayesinde hem öğretmenleri hem de arkadaşlarıyla iletişim içerisine girmelerine bu becerilerinin gelişmesine yardımcı olur ve görsel sanatlar dersinde grup etkinlikleri ile yapılan ortak çalışmalarda sosyalleşmeye yarar sağlar.

- 25) *Evet. Birlikte çalışmalarını, paylaşmayı ve birbirlerine yardım etmeyi öğrenmeleri, kendini ifade etme yeteneğini geliştirir böylece sosyalleşmeleri açısından yarar sağlar.*
- 26) *Grup halinde yapılan etkinlikler onların paylaşma becerisini ve başarıma duygusunu geliştirir buda sosyalleşmeleri açısından yarar sağlar.*
- 27) *Evet, etkinlikler ortak olduğu için öğrencinin sosyalleşmesi açısından yarar sağlar.*
- 28) *Çocukların bu dersle ilgili bireysel kimlik kazanması ve başarı duygusunu tatması, güven ve cesaretinin artırılması, sosyal yaşama uyumuna katkı sağlaması, arkadaşlarıyla iş birliği içerisinde etkinlikler yapması sosyalleşmesi açısından yarar sağlar.*
- 29) *Görsel sanatlar dersi yaptığı işin en iyisini yapma güdüsüyle rekabeti ön plana çıkarır ya da toplu yapılan işlerde arkadaşlarıyla işbirliği yapmasını sağlar ve paylaşma becerisini geliştirir bu da sosyalleşmesi açısından yarar sağlar.*
- 30) *Evet, arkadaşlarıyla yardımlaşarak sosyalleşmesi konusunda yarar sağlar.*
- 31) *Evet, kendilerine olan özgüvenlerini destekleyerek öğrencinin sosyalleşmesine katkı sağlar.*
- 32) *Evet, boş vakitlerini eğlenceli hale getirerek arkadaşlık ilişkilerini geliştirme konusunda katkı sağlar. Duygu ve düşüncelerini resim yoluyla ifade etmesine yardımcı olur ve ortaya çıkan ürününü sergileyerek sosyalleşmesi açısından yarar sağlar.*

Görsel sanatlar dersinin özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi bakımından faydalarına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin tamamının, *dersin sosyalleşmeye etki ettiğini* ifade etmişlerdir. Bununla birlikte nasıl katkı sağladı ile ilgili olarak ise öğretmenler, *öğrencilerin derste ortaya çıkardığı ürünler öğrencinin kendini olan özgüvenini geliştirmeye katkı sağlar, arkadaşları ile birlikte görsel sanatlar dersinde yapılan etkinlikler onların birbirleriyle yardımlaşmaları ne katkı sağlar ve böylece paylaşımda bulunmayı öğrenirler, somut nesne ve maddelere*

karşı ilgisi artar, grupta yapılabilecek etkinlikler sayesinde sosyalleşmesine katkı sağlar, çocuklar ürettikleri eserleri bir şekilde sergileme fırsatı bulurlarsa sosyalleşebilirler, özellikle grup etkinliği açısından sosyalleşmeye katkısı vardır, atölye ortamlarında sosyalleşme daha da artmakta, öğrenciler arasında sevgi saygı ve paylaşmayı ortaya çıkarır, bütün gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlar, kendini ifade edebilme becerisi gelişir, diğer öğrencilerle birlikte üretmiş oldukları ürünleri değerlendirme fırsatı sunduğundan yeteneklerinin sergilenmesini sağlar, bireysel kimlik kazanmayı sağlar, başarı duygusu güvenme cesaretin artırılması, özgüvenin artırılmasını sağlar şeklinde faydalarının olduğu ifade edilmiştir.

4.4.Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mıdır?

- 1) Eğitim programı şimdilik yeterli görünüyor.*
- 2) Evet var. Becerilerin öğrencilerimiz için karmaşık bir yapıda olduğunu düşünüyorum. Daha temel amaçlar olarak düzenlenirse daha faydalı olacağı kanısındayım.*
- 3) Hayır yok.*
- 4) Evet. Her öğrenciye eşit eğitim hakkı sağlayabilmek için gerekli olan tüm materyallerin MEB tarafından temin edilmesi gerekir. Ayrıca derse bölümün öğretmeni olan görsel sanatlar dersi öğretmeni girmelidir. Öğrencinin görsel sanatlar yeteneği varsa gerekli yerlere, kurslara, yarışmalara yönlendirilmesi gerekir.*
- 5) Evet. Görsel sanatlar dersinin özel eğitim sınıflarının dışına çıkarılıp bu derse yönelik uygun atölye ortamlarının oluşturulması sağlanabilir.*
- 6) Evet, şöyle bir göz attığımda bazı becerilerin uygun şekilde kazanıma dönüştürülmediğini gördüm. Kazanımlar somut, açık, anlaşılır bir şekilde (davranış) ifadelerine dönüştürülmelidir. Kazanımların hiyerarşik sıralamasında da yanlışlıklar vardır. Önkoşul becerilerde de düşünülmeden sıralanmış yerler vardır.*

- 7) Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencileri için daha bireyselleştirilebilir diye düşünüyorum.
- 8) Değiştirilmesini istediğim herhangi bir nokta yoktur.
- 9) Öğretim programında değiştirilmesini istediğim bir nokta yok, fakat eklenmesi gereken programlar olduğunu düşünüyorum. Özel eğitim öğrencilerinin hepsi birbirinden farklıdır yani öğrenciler aynı sınıfta olsa bile düzeyleri arasında çok fark olabilmektedir. Bu konuda öğretmenin öğretim programının dışına çıkabilmesi gerekmektedir. Öğrenci bulunduğu kademenin öğretim programının düzeyinde değilse düzeyine uygun program oluşturulabilmelidir.
- 10) Genel olarak görsel sanatlar dersi programında değişmesini istediğim herhangi bir nokta yoktur.
- 11) Çizgi ve basit çalışmalardan ziyade daha çok kil, ebru, mozaik, heykel gibi çalışmaların programda daha yoğun olması gerektiğini düşünüyorum.
- 12) Ders planlanırken çoğunlukta olan kalem ve boya çalışmalarının yanı sıra, kil, ebru, mozaik, heykel ve benzeri faaliyetlerin yoğunlukta olması gerektiğini düşünüyorum.
- 13) Programın daha fonksiyonel hale getirilmesinde fayda vardır.
- 14) Materyal zenginliği sağlanabilir.
- 15) Görsel sanatlar branş öğretmenlerinin derslerimize girmeleri ve birinci kademe programında yer alan renk öğretiminin ön plana alınması değiştirilmesini istediğim noktalardır.
- 16) Birinci kademe programında renk öğretiminin ön plana alınması gerektiğini düşünüyorum.
- 17) 2018-2019 yılında kullanıma geçen öğretim programı öğrencilere (orta ağır) uygun olduğunu düşünmüyorum. Öğrencilerin daha çok ölçülebilir, gözlenebilir amaçlar doğrultusunda öğretimleri yapılmalıdır.
- 18) İkinci kademe öğretmeni olmamdan dolayı, ikinci kademe öğretim programını incelediğimde araç-gereçleri ifade etme kazanımı ile değil de görsel sanatlar dersi tanıtımına, amaçlarına yönelik ve görsel sanatlar

dersine hazırlık gibi kazanımlar eklenerek çalışmalar öncesi çocuklara ön bilgi ve ön hazırlık sağlanabilir.

19) *Öğrencilerin seviyesine göre uyarlanıp ölçülebilir, değerlendirilebilir kazanımlar olması gerektiğini düşünüyorum.*

20) *Hayır.*

21) *Hayır.*

22) *Hayır.*

23) *Hayır.*

24) *Hayır.*

25) *Hayır.*

26) *Hayır.*

27) *Hayır.*

28) *Hayır.*

29) *Hayır.*

30) *Hayır.*

31) *Hayır.*

32) *Hayır.*

Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mı sorusuna öğretmenlerden bazıları *evet var* şeklinde yanıt vermekte iken, bazı öğretmenler ise *hayır* yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde değiştirilmesini isteyen öğretmenlerin *"ödevlerin öğrencilerimiz için karmaşık bir yapıda olduğunu düşünüyorum daha temel amaçlar olarak düzenlenirse daha faydalı olacağı kanısındayım, her öğrenciye eğitim hakkı sağlayabilmek için gerekli bütün materyallerin MEB tarafından temin edilmesi gerekir, görsel sanatlar dersinin özel eğitim sınıflarının dışına çıkarılıp bu derse yönelik uygun atölye ortamlarının oluşturulması sağlanabilir. Kazanımlar somut, açık, anlaşılır bir şekilde (davranış) ifadelerine dönüştürülmelidir. Kazanımların hiyerarşik sıralamasında da yanlışlıklar vardır. Çizgi ve basit çalışmalardan ziyade daha çok kil, ebru, mozaik, heykel gibi çalışmaların programda daha yoğun olması gerektiğini düşünüyorum. Birinci kademe programında renk öğretiminin ön plana alınması gerektiğini düşünüyorum. İkinci kademe öğretim programını incelediğimde araç-gereçleri ifade etme kazanımı*

ile değil de görsel sanatlar dersi tanıtımına, amaçlarına yönelik ve görsel sanatlar dersine hazırlık gibi kazanımlar eklenerek çalışmalar öncesi çocuklara ön bilgi ve ön hazırlık sağlanabilir. Öğrencilerin seviyesine göre uyarlanıp ölçülebilir, değerlendirilebilir kazanımlar olması gerektiğini düşünüyorum." şeklinde göster belirttikleri görülmektedir. Buna karşılık değiştirilmesine ihtiyaç olmadığını belirten öğretmenler ise çoğunlukla hayır yanıtını vermek ile birlikte, mevcut eğitim programının şimdilik yeterli olduğunu ifade eden öğretmenlerde bulunmaktadır.

4.5.Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir?

- 1) Öğrencilerin ince ve kaba motor beceri düzeylerinin homojen olduğu gruplarda görsel sanatlar dersi daha verimli geçmekte, heterojen olduğu gruplarda öğrencilerin yardımlaşma duygusu gelişmemiş ise öğretmen sınıfta koordinasyonu sağlamakta zorlanmaktadır (kalabalık sınıflarda).
- 2) Öğrenme alanları ve hedeflerini uygularken zorlanıyorum.
- 3) Öğretim programın uygulanacağı atölyeler ve teknik donanım alanları oluşturulursa görsel sanatlar dersinin işlevinin artacağı ve zorlanılacak alanların kendiliğinden ortadan kalkacağını düşünüyorum.
- 4) Görsel sanatlar öğretmeni eksikliği, materyal eksikliği ve bazı öğrencilerin psikomotor beceriler açısından zayıf olması uygulama yaparken zorlandığım noktalardır.
- 5) Bazı amaçlar için kullanılması gereken materyallerin eksik olması nedeniyle uygulamada sıkıntı yaşıyorum.
- 6) Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken en çok zorlandığım nokta çok fazla etkinlik bilememem, daha çeşitli etkinlikler olduğunda öğrencilere daha faydalı olacağına inanıyorum. Her amaca uygun etkinlik bulmakta zorlanıyorum. Sadece pastel boya ve resim kâğıdı ile sınırlı sayıda etkinlik yapabiliyorum. Öğrencilerin düzeylerinin birbirinden farklı olmasından dolayı yapılan çalışmaların aynı hız ve zamanda bitirilememesidir.

- 7) Çocukları geleceğe hazırlayan, el becerilerini geliştiren, beceri içeren her türlü konunun faydalı olduğunu düşünüyorum.
- 8) Programı uygularken herhangi bir noktada zorlanmıyorum.
- 9) Öğrencilerle birebir çalışma yapamadığımız zamanlarda yanlış öğrenmelere sebep olabiliyor. Görsel sanatlar dersi grup etkinlikleri açısından uygun değil diye düşünüyorum.
- 10) Öğretim programını uygularken zorlandığım nokta öğrencilerdeki bireysel farklılıklardır. Her öğrenci özel ve tek olduğu için özel gereksinimli bireylerde grup etkinliği çalışmaları zor olmaktadır.
- 11) Görsel sanatlar dersi genel olarak motor becerileri olduğu için çoklu yetersizliği olan öğrencilerde, bedensel engellilerde ve görme engellilerde zorlanılan bir derstir.
- 12) Gösterip yaptırma, model olma prensipleri ve yöntemleri dışında sözel yönergeler ile işlenen derslerde zorlanıyorum.
- 13) Sözel yönergeler eşliğinde uygulama çalışmalarının anlaşılma zorluğu yaşanmaktadır. Onun dışında bir zorlukla karşılaşmadım.
- 14) Genelleşen öğretimin bireyselleştirilmesi noktasında zorluklar yaşıyorum.
- 15) Bazı öğrencilerin becerilerinin sınırlı olması öğretim programını uygularken zorlandığımız noktalardan biridir.
- 16) Ağır derecede zihinsel engelli öğrencilerimiz için sınırlı olan boyama etkinliklerinde zorlanıyoruz.
- 17) Öğrenci düzeylerinin birbirinden farklı olması amaçlanan kazanımların kazandırılmasında sıkıntılar yaşatmaktadır. Aynı kazanımı tüm öğrencilerle çalışmak mümkün olmamaktadır.
- 18) En çok materyal temini konusunda zorluk yaşıyorum.
- 19) Öğrencilerin düzeylerinin birbirinden farklı olmasından dolayı yapılan çalışmaların aynı hız ve zamanda bitirilememesi ve bazı kazanımların bazı öğrencilere uygun olmasından dolayı kazanımı konusunda yaşanan zorluklardır. Resim çizme çalışmalarında kalemi uygun bir şekilde tutmakta zorlanan öğrencimle yaşanan zorluklar buna örnek verilebilir.
- 20) Kazanımları öğrencilere uyarlamakta zorluk çekiyorum.

- 21) Görsel sanatlar dersi için gerekli olan malzemelerin pahalı olması ve atölyelerin olmayışı dersin uygulanmasında karşılaşılan zorluklardandır.
- 22) Bazı öğrencilerin henüz kas becerilerinin gelişmemiş olması öğretim programını uygulamakta zorlandığımız noktalardan biridir.
- 23) Öğrencilerin el-göz koordinasyonunun zayıf olmasından dolayı etkinliklere katılımları zor olmaktadır.
- 24) Materyal yetersizliği.
- 25) Öğrencilerin düzeylerinin, anlama ve kavrama becerilerinin farklı olmasından dolayı hepsi ile birden ortak bir konuda buluşmak ve çalışmak zor oluyor. Öğrencilerin sınırlılıklarından ötürü her öğrenci ile birebir ilgilenilmesi çalışmaların istenilen sürede bitirilmesini güçleştiriyor.
- 26) Zorlandığım herhangi bir nokta yoktur.
- 27) Hayır.
- 28) Her öğrenciyle bireysel olarak ilgilenmek konusunda zorlanıyorum.
- 29) Zorlandığım herhangi bir nokta yok.
- 30) Zorlandığım herhangi bir nokta yoktur.
- 31) Zorlandığım herhangi bir nokta yoktur.
- 32) Grup çalışmalarında ve gerçeğe yakın görseller bulmakta zorluk yaşıyorum.

Sanatlar dersi öğretim programının uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde "ince ve kaba motor beceri düzeylerinin homojen olduğu gruplarda görsel sanatlar dersi daha verimli geçmekte, heterojen olduğu gruplarda öğrencilerin yardımlaşma duygusu gelişmemiş ise öğretmen sınıfta koordinasyonu sağlamakta zorlanmaktadır. Öğrenme alanları ve hedefleri, atölyeler ve teknik donanım olmaması, görsel sanatlar öğretmeni eksikliği, materyal eksikliği, çok fazla etkinlik bilememe, her amaca uygun etkinlik bulmakta zorlanma, öğrencilerdeki bireysel farklılıklar, sözel yönergeler ile işlenen dersler, ağır derecede zihinsel engelli öğrencileri, materyal temini, öğrencilerin düzeylerinin birbirinden farklı olması, el-göz koordinasyonunun zayıf olması, anlama ve kavrama

becerilerinin farklı olmasından dolayı hepsi ile birden ortak bir konuda buluşmak ve çalışmak, grup çalışmalarında ve gerçeğe yakın görseller bulmakta" şeklinde ifadelerin meydana geldiği görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerden bir kısmı ise zorlanmadığını ve zorlandığı herhangi bir noktanın bulunmadığını ifade etmişlerdir.

4.6.Görsel sanatlar ders programında özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular hangileridir?

- 1) *Eşleme ve el-göz koordinasyonunu geliştirici etkinlikler faydalı konulardır.*
- 2) *Renk kavramı ve karalama-tarama tekniğinin kullanıldığı etkinlikler.*
- 3) *Bütün konuların faydalı olduğunu düşünüyorum. Seviye itibariyle bireysel farklılıklardan kaynaklanan insan performansına uygundur.*
- 4) *Serbest etkinlik çalışmaları ve atık materyallerle yapılan etkinliklerin faydalı olduğunu düşünüyorum.*
- 5) *Baskı ve boyama çalışmaları etkinlikleri en faydalı konulardır.*
- 6) *Evet, özel eğitimde tüm dersleri birbiri ile kaynaştırabiliyorum. Görsel sanatlar dersinde resim yaparsak diğer derslerde işlemiş olduğumuz konulardan seçiyorum. Örneğin; trafik kurallarını öğretmişsem, görsel sanatlar dersinde de trafik lambası çizip boyuyoruz.*
- 7) *En faydalı konular olarak boyama çalışmaları, kesme-yapıştırma çalışmaları ve baskı çalışmalarının olduğunu söyleyebilirim.*
- 8) *Görsel sanatlar ders programının tamamı öğrenciler için faydalıdır.*
- 9) *Eğitim uygulama okulunda birinci sınıf öğretmeniyim. Çocuklarımın okul öncesi düzeyde olduğunu göz önüne alarak şekillendirme, parça-bütün ilişkisini kurma, çizme, boyama konularının önemli olduğunu görüyorum.*
- 10) *El becerileri ve el- göz koordinasyonunu sağlayan bütün etkinlikler bu kapsamda olabilir. Örnek olarak boyama, kara kalem çalışması, kâğıt kesme, kâğıt yapıştırma gibi etkinlikler öğrencinin estetik duyarlılığını olumlu yönde etkileyen ve faydalı olduğunu düşündüğüm konulardır.*

- 11) Küçük ve büyük kas gelişimi, renkleri tanıma, çevreyle ilişkilendirme, kendini ifade etme, yeteneklerin keşfedilmesi ve kendine güven duygusu geliştirme gibi konuların öğrenciler için faydalı olduğunu düşünüyorum.
- 12) Küçük kasları ile el-göz koordinasyonunu geliştirir. Renk çalışmaları ile doğadaki çalışmaların farkına varır. Ürettikleri ile kendine güven duygusunu geliştirir. İşbirliği içinde çalışmayı alışkanlık haline gelmesini geliştirir, kendini ifade eder, yeteneklerini fark eder gibi konular olabilir.
- 13) Boyama ve kas gelişimi açısından yapılan etkinlikler. Faydalı konulardır.
- 14) El becerilerinin gelişimine yönelik çalışmalar ve kolaj çalışmalarıdır.
- 15) Renk ve kavram öğretimi (birinci kademe öğrenciler için) faydalı konulardır.
- 16) Serbest resim çalışmaları ve artık malzemelerle yapılan faaliyetlerin faydalı olduğunu düşünüyorum.
- 17) El becerilerine dayalı olan boncuk dizme, kağıt yırtma ve katlama gibi konular faydalıdır.
- 18) Yaptığımız çalışmalara baktığımızda en faydalı konular olarak boyama çalışmaları, kesme-yapıştırma çalışmaları ve baskı çalışmalarıdır.
- 19) Kavram öğretimi, el-göz koordinasyonu konularıdır.
- 20) Boyama çalışmaları ve baskı çalışmaları faydalı konulardır.
- 21) El becerileri ve el-göz koordinasyonunu sağlayan bütün etkinlikler bu kapsamda olabilir. Analiz etme, yaratıcı düşünme, malzeme kullanma, estetik duyarlılık, değerlendirme, algılama, tasarım özel eğitim öğrencileri için faydalı konulardır ve bu becerilerin geliştirilmesi için görsel sanatlar dersi önemlidir.
- 22) Boyama ve kağıt kesme çalışmaları faydalı konulardır.
- 23) El-göz koordinasyonu, kağıt yırtma ve katlama, boncuk dizme faydalı konulardır.
- 24) Renk öğretimi, çevresindeki taşıtları, canlıları, nesnelere öğrenmeye dönük konular sınırlı alan boyayabilme, rakamlar nesnelere büyük küçük, az çok, üstünde altında, yakın uzak vs. olma durumlarını öğrenmeyi sağlayan konular ve serbest resim çalışmaları konuları faydalıdır.

- 25) *Atık malzeme ve kolaj çalışmaları faydalı konulardır.*
- 26) *Kolaj çalışması, kavram öğretimi, el-göz koordinasyonu ve renk öğretimi konularının faydalı konulardır.*
- 27) *Resim yapma, makas kullanmayı öğrenme, parça-bütün ilişkisi kurma ve boyama konuları faydalıdır.*
- 28) *Eşleme ve el-göz koordinasyonunu geliştirici etkinlikler faydalı konulardır.*
- 29) *Kavram öğretimi, el-göz koordinasyonu, psikomotor becerilerinin olduğu etkinlikler faydalı konulardır.*
- 30) *Renk öğretimi ve kavram öğretimi konuları faydalıdır.*
- 31) *Boncuk dizme, kağıt yırtma ve katlama konuları faydalıdır.*
- 32) *Renk öğretimi, kavram öğretimi, ebru, ahşap boyama ve mozaik çalışma konuları faydalıdır.*

Görsel sanatlar ders programında Özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde eşleme ve el göz koordinasyonu geliştirici etkinlikler, renk kavramı ve karalama tarama tekniğinin kullanıldığı etkinlikler, serbest etkinlik çalışmaları ve atık materyaller ile yapılan etkinlikler, baskı ve boyama çalışmaları, el becerileri ve el göz koordinasyonu sağlayan bütün etkinlikler, renk çalışmaları, boyama ve kas gelişimi açısından yapılan etkinlikler, renk ve kavram öğretimi, serbest resim çalışmaları, kolaj çalışmaları, makas kullanmayı öğrenme, parça-bütün ilişkisi kurma ve boyama, eşleme, boncuk dizme, kağıt yırtma, ebru, ahşap boyama, mozaik çalışma ve katlama" konularının en faydalı konuda sıralandığı görülmektedir.

4.7.Görsel sanatlar dersini diğer derslerle kaynaştırabiliyor musunuz?

Cevabınız evetse bunlara yönelik örnekler verebilir misiniz?

- 1) *Evet. Okuma-yazma öğretirken veya matematikte ritmik sayma ya da toplama-çıkarma öğretiminde çizimlerden bol bol yararlanmaktayız.*

Öğrenciler renkli ve şekilli çizimlerin görsellerin olduğu etkinliklere her zaman daha çok ilgi göstermiş ve öğrencilerin dikkat sürelerinin uzadığı görülmüştür.

- 2) *Evet. Örneğin görsel sanatlar dersinde karalama-tarama tekniğini okuma-yazma dersinin önkoşul becerisinde kullanıyoruz. Renkleri öğrendiğinde bunu bağımsız yaşam dersinde kullanıyoruz.*
- 3) *Evet. Örneğin renkleri görsel sanatlar dersinde öğretip, disiplinler arası geçişle hayat bilgisi dersi mevsimler konusuna uyarlayarak kullanabiliyorum. Toplumsal uyum dersinde ve kavram öğretiminde tekrar etmemi ve öğretime yardımcı olmayı sağlıyor.*
- 4) *Materyal eksikliğinin giderilmesi ve alanında iyi görsel sanatlar öğretmenlerinin bu derse girmesi.*
- 5) *Evet. Görsel sanatlar dersini matematik dersiyile ilişkilendiriyorum. Örneğin boyama çalışmalarında kullandığımız nesnelere, matematik dersindeki kavram eşleştirme konularıyla ilişkilendiriyoruz.*
- 6) *Hayır, görsel sanatlar dersini diğer derslerle kaynaştıramıyorum. Çünkü ortak bir noktalarını göremiyorum.*
- 7) *Evet, eşleme çalışmaları gerektiren bir ders için görsel sanatlarda renk eşleme yaparak öğrencilerde ön öğrenme oluşturuyorum. Okuma-yazma dersinde kalem tutma çalışmasını görsel sanatlar dersinde çizgi çalışmasıyla ilişkilendirerek devam edebiliyorum.*
- 8) *Evet, görsel sanatlar dersi öğrencilerin de çok sevdiği bir ders oluşu için bu derste yapılan çalışmaları bazen pekiştireç bazen sunu bazen de zenginleştirici çalışma olarak kullanabiliyorum. Örneğin oyun hamurunu çok seven bir öğrencim dersini yaptığında ders sonu beş dakika pekiştireç olarak oyun hamuruyla oynamasına izin veriyorum. Başka bir örnek, renk öğretimi yaptığım bir öğrencime öğrenmenin kalıcı hale gelmesi için aralıklı olarak öğrendiği renklerle boyama çalışmaları yaptırıyorum.*
- 9) *Evet, kaynaştırabiliyoruz. En çok matematik dersi ile kaynaştırıyoruz. Örneğin, geometrik şekillerden, sayı ve sembollerden, rakamlardan, sayı sayma için görselleri kaynaştırabiliyoruz. Diğer dersler ile de kaynaştırabiliyoruz. Örneğin, coğrafya dersinde haritalar, tarih dersinde*

tarihi eserlerin ve padişahların portreleri görsel olarak gösterilerek öğrencilerin daha iyi kavramalarına yardımcı oluyor.

- 10) *Evet, örneğin, Türkçe dersinde bir harf öğretiminden sonra harfin içinde bulunduğu ve bulunmadığı görseller getirerek bu harfin içinde olanı boya şeklinde etkinlikler yapmaktayım.*
- 11) *Evet, örneğin geometrik şekiller ile matematik, mevsimler ile sosyal bilgiler, belirli gün ve haftalar ile Türkçe ve sosyal bilgiler gibi etkinlikleri örnek verebiliriz.*
- 12) *Evet, matematik veya okuma-yazma dersleri, boyama vb. çalışmalarla daha öğretilbilir hale gelmektedir.*
- 13) *Hayır, kaynaştırmakta zorlanıyorum.*
- 14) *Evet. Örneğin; dil konuşma dersinde renklerle birlikte öğretim sağlanarak hem dil konuşma hem renkler hem de matematik dersindeki kavramlar verilerek etkileşim sağlanır.*
- 15) *Kaynaştırabiliyoruz. El sanatları dersi ile görsel sanatlar dersini birleştirerek çalışmalarımızı devam ettirebiliyoruz. Buna yuvarlama çalışmalarısıyla yaptığımız tablolar örnektir.*
- 16) *Evet, matematik dersinde renkleri öğrenmeye çalışan öğrencilere yönelik geometrik çizimler çizip farklı renklerle (söylenen renk ile) boyanmasının istenmesi buna örnektir.*
- 17) *Evet. Matematik dersinde kavram çalıştığımız öğrencilere öğretimleri sonrası verdiğimiz etkinliklerde görsel sanatlardan faydalanmaktayız. Örneğin 'içinde' kavramını öğrendiğimiz öğrencimle verdiği boyama sayfasında sepetin, kovanın, kutunun içindeki nesnelere boya şeklinde kavramı pekiştirebiliyoruz. Türkçe dersinde bir harf öğretiminden sonra harfin içinde bulunduğu ve bulunmadığı görseller getirerek bu harfin içinde olanı boya şeklinde etkinlikler yapmaktayız.*
- 18) *Evet, örneğin matematik dersinde sayı kavramı öğretimi için öğrenciyle birlikte 1-9 arası sayıları çizeriz, her birini farklı bir renge boyayıp makasla kesip panoya asarız.*

- 19) *Görsel sanatlar dersini diğer derslerle belli konularda kaynaştırabiliyorum. Örneğin; ailemin konusu anlatıp sonra konuyla ilgili resim çalışması yaptırabiliyorum.*
- 20) *Evet. Örneğin matematik dersinde toplama öğrenen bir çocuk için üç elma ve iki elma resmi çizdirip bunları toplatmak veya rakamları öğrenen çocuk için rakamları resim şeklinde yapıp içlerini boyamalarını istemek gibi.*
- 21) *Evet. Örneğin matematik dersinde sayı kavramı öğretimi için öğrenciyle birlikte 1-5 arası sayılar çizeriz, her birini farklı bir renge boyarız, daha sonra bunları makasla kesip panoya asarız.*
- 22) *Evet. Örneğin Türkçe dersinde yazı çalışmalarının başlangıcında sınırlı alan boyama, çizgi birleştirme ve benzeri çalışmalar yaparken görsel sanatlar dersi ile kaynaştırabiliyoruz.*
- 23) *Hayır.*
- 24) *Evet. Renkleri öğrenmeye çalışan öğrencilere yönelik geometrik çizimler çizip farklı renklerle boyanmasının istenmesi bireyin resim sayesinde kavramları öğrenmesi (az-çok, büyük-küçük vs.).*
- 25) *Hayır.*
- 26) *Hayır.*
- 27) *Evet, okuma-yazma öğretirken renkli ve şekilli çizimlerin, görsellerin olduğu etkinlikleri kullanarak görsel sanatlarla ilişkilendirebiliyoruz.*
- 28) *Evet. Örneğin 'paylaşma' konusunu işledikten sonra büyük bir resim getirerek eşyalarını paylaşarak ve yardımlaşarak bu resmi yapmasını sağlıyorum. Aynı şekilde renkleri ve kavramları öğrettikten sonra bu bir resim ve etkinlikle pekiştirebiliyorum.*
- 29) *Hayır.*
- 30) *Hayır.*
- 31) *Hayır.*
- 32) *Evet, örneğin trafik kurallarını öğretmişsem görsel sanatlar dersinde de trafik kurallarıyla ilgili çizimler yaptırıyorum.*

Görsel sanatlar dersinin diğer derslerle biliyor musunuz öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerden bir kısmı *hayır* yanıtını vermekte iken, bir kısmı da *evet* yanıtını vermişlerdir. *Evet* yanıtını veren öğretmenlerin görüşleri ve açıklamaları incelendiğinde "Okuma-yazma öğretirken veya matematikte ritmik sayma ya da toplama-çıkarma öğretiminde çizimlerden bol bol yararlanmaktayız. Örneğin görsel sanatlar dersinde karalama-tarama tekniğini okuma-yazma dersinin önkoşul becerisinde kullanıyoruz. Örneğin renkleri görsel sanatlar dersinde öğretip, disiplinler arası geçişle hayat bilgisi dersi mevsimler konusuna uyarlayarak kullanabiliyorum. Örneğin boyama çalışmalarında kullandığımız nesnelere, matematik dersindeki kavram eşleştirme konularıyla ilişkilendiriyoruz. En çok matematik dersi ile kaynaştırıyoruz. Örneğin, geometrik şekillerden, sayı ve sembollerden, rakamlardan, sayı sayma için görselleri kaynaştırabiliyoruz. Türkçe dersinde bir harf öğretiminden sonra harfin içinde bulunduğu ve bulunmadığı görseller getirerek bu harfin içinde olanı boya şeklinde etkinlikler yapmaktayım. Matematik dersinde renkleri öğrenmeye çalışan öğrencilere yönelik geometrik çizimler çizip farklı renklerle (söylenen renk ile) boyanmasının istenmesi" şeklinde görüşler belirttikleri tespit edilmiştir.

4.8.Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?

- 1) Özel eğitim okullarında görsel sanatlar öğretmenin bulunması ve bizzat derslere katılmasının öğrenciler açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum. Ayrıca özel eğitim öğretmenlerine lisans eğitimlerinde yalnız birinci dönemde değil birkaç dönem görsel sanatlar eğitimi verilmesi gerektiğini düşünüyorum böylece özel eğitim öğretmenlerinin kalitesinin artacağına inanıyorum.
- 2) Türkiye'deki tüm görsel atölyelerin donanımının tam olması, alanında uzman olan görsel sanatlar öğretmenleriyle çalışılması (kadrolu) ve eşgüdüm içinde diğer derslerle ilişkilendirilmesi sağlanmalıdır.

- 3) Görsel sanatlar dersinin atölyelerde işlenirse daha verimli bir şekilde geçeceğini düşünüyorum.
- 4) Görsel sanatlar dersi için branş öğretmenleriyle birlikte ortak çalışmaların yapılması gerektiğini ayrıca görsel sanatlar dersi için uygun atölyelerin yapılması ve gerekli olan materyallerin tasarlanmasının veya alınmasının bu dersin etkili kullanılabilmesi için gerekli olduğunu düşünüyorum.
- 5) Özel eğitim okullarında görsel sanatlar branş öğretmeni olmalı ya da özel eğitim sınıf öğretmenlerine seminer döneminde görsel sanatlar ve el becerileri ile ilgili bilgilendirme yapılmalıdır.
- 6) Öğrenciler için aylık farklı etkinlikler düzenlenebilir diye düşünüyorum.
- 7) Görsel sanatlar dersi basit görülse de aslında tüm derslere hazırlık yapabilmeyi sağlamaktadır. Öğrencilerle bireysel çalışmalar yapılarak daha iyi gelişmeler sağlanabilir.
- 8) Malzeme ve materyal olarak zengin bir eğitim ortamının oluşturulması, nitelikli bir görsel sanatlar öğretmenin olması, bireysel ilgiye ihtiyacı olan öğrenciler için gerekli yardımcı personelin (stajyer ve sosyal personel) olması, çalışma atölyeleri olmasının faydalı olacağını düşünüyorum.
- 9) Görsel sanatlar dersine daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü görsel sanatlar dersi aracılığıyla öğrenilen bilgilerin daha anlaşılır ve öğrencinin hafızasında daha kalıcı yer etmesine katkı sağladığını düşünüyorum.
- 10) Derse girecek olan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim bilgilerinin olması gerektiğini ayrıca gerekli kurslara ve seminerlerine katılarak yeterliliklerini geliştirmeleri gerektiğini düşünüyorum.
- 11) En önemli nokta özel eğitime muhtaç bireyler ile çalışacak olan görsel sanatlar öğretmenin belirli bir eğitimden geçerek kurs ve seminerler ile yeterli donanım sahibi olması gerektiği ayrıca atölye vb. mekânların özel eğitime uygun hale getirilmesinin bu dersin etkili kullanılmasını sağlayacaktır.
- 12) Daha etkili ve işlevi yüksek atölyelere ihtiyaç vardır.

- 13) Derslere görsel sanatlar branş öğretmenlerinin girmesi bu ders için daha etkili bir öğretim sağlayacağını düşünüyorum.
- 14) Görsel sanatlar öğretmenlerimizin profesyonel yardımı ve zengin materyal desteğinin faydalı olacağını düşünüyorum.
- 15) Özel eğitim öğretmenlerine lisans eğitiminde sadece bir değil birkaç dönem görsel sanatlar dersi eğitimi verilmesi olabilir.
- 16) Özel eğitim okullarında görsel sanatlar dersine özel eğitim öğretmeni ve görsel sanatlar öğretmenin birlikte girmeleri gerektiğini düşünüyorum.
- 17) Görsel sanatlar dersinde alanında uzmanlaşmış ve özel eğitim ile ilgili gerekli bilgilere sahip olan görsel sanatlar öğretmeni ve özel eğitim öğretmenlerinin öncelikle birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmaları gerekmektedir. Yapılacak olan çalışmaların öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olması gerekmektedir. Yani kalem tutma becerisine sahip olmayan bir öğrenci ile kalem tutmasını gerektiren bir çalışma değil de kalem tutmasını kolaylaştırabilecek bir çalışma yapılmalıdır. Öğrencilerle yapılacak olan çalışmaların günlük hayatta işlerine yarayabilecek çalışmalar olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin ürün elde etmeleri sağlanarak başarı duygularını geliştirmek onların kendilerine olan güvenini artıracaktır.
- 18) Okullarda kapsamlı bir atölye ve materyal temininin kolaylaştırılması için öğretmenlere destek olunması gerektiğini düşünüyorum.
- 19) Öğrencilerle yapılacak olan çalışmaların günlük hayatta onların işlerine yarayabilecek çalışmalar olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin ürün elde etmeleri sağlanarak başarı duygularını tatmaları sağlanmalı böylece kendilerine olan güvenlerinin artırılmasına yardımcı olunmalıdır. Ayrıca özel eğitime muhtaç çocuklarla çalışacak olan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim konusunda belirli bir eğitimden geçmeleri gerektiğinin faydalı olacağını düşünüyorum.
- 20) Görsel sanatlar dersine daha fazla önem verilmesi, yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilmeleri adına daha çok olanak sağlanması, donanımlı atölyelerin olması ve derslere giren görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim konusunda yeterli bilgi birikimine sahip

olması dersin daha etkili kullanılmasına yardımcı olacağını düşünüyorum.

- 21) *Okullarda kapsamlı bir atölye ortamı oluşturulabilir, materyal temininin kolaylaştırılması sağlanabilir.*
- 22) *Etkinlik ve çalışmaların sınıfla sınırlı kalmayıp çocukların yaratıcılık ve ufuklarının gelişmesine katkı sağlayacak etkinliklerle desteklenmesi, materyal desteği, görsel sanatlar dersine alanında iyi öğretmenlerin girmesi.*
- 23) *Özel eğitim konusunda bilgi ve tecrübesi olmayan görsel sanatlar hocalarının öğrencilerle neler yapabilecekleri ve onlara nasıl yaklaşımları gerektiği konusunda zorlandıkları görülüyor. Bu sebepten görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim konusunda kurs ve seminerlere katılarak yeterli donanıma sahip olmaları gerektiğini düşünüyorum.*
- 24) *Özel eğitim öğretmenlerine lisans eğitimleri döneminde bir dönem değil birden fazla dönem görsel sanatlar dersi eğitimi verilmesi gerektiğini düşünüyorum.*
- 25) *Görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim alanında yeterli bilgi birikimine sahip olmaları gerektiğini eksiklerinin giderilmesi için kurs ve seminerle desteklenmesi gerektiğini ayrıca okullarda donanımlı atölyelerin olması gerektiğini düşünüyorum.*
- 26) *Etkinlik çeşidi artırılmalı, malzeme ve materyal olarak zengin bir eğitim ortamı oluşturulmalı, donanımlı bir çalışma atölyesi olmalıdır böylece görsel sanatlar dersi özel eğitimde daha etkili kullanılabilir diye düşünüyorum.*
- 27) *Soyuttan çok somut çalışmaların verimli bir şekilde yapılabilmesi için mutlaka akıllı tahtaların olması ve kullanılması gerekir diye düşünüyorum.*
- 28) *Daha etkili kullanmanın yolu özel eğitim sınıflarında akıllı tahta kullanması diye düşünüyorum.*
- 29) *Öğretmenlere daha donanımlı bir eğitim verilmesi ve materyal açısından zengin atölyelerin oluşturulması gerektiğini düşünüyorum.*

- 30) *Etkinlik çeşidinin ve sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum.*
- 31) *Öğrencilerin seviyelerine uygun gerçeğe yakın çok yönlü materyaller ve donanımlı atölye ortamları sağlanmalıdır. Ayrıca ince motor becerilerinin geliştirilmesine yönelik becerilere ağırlık verilmelidir.*
- 32) *Öğrencilere seviyelerine uygun, gerçeğe yakın çok yönlü materyaller ve imkanlar tanınmalıdır.*

Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için öğretmenlerin önerileri sorulduğunda "Özel eğitim okullarında görsel sanatlar öğretmenin bulunması ve bizzat derslere katılması, görsel atölyelerin donanımının tam olması, alanında uzman olan görsel sanatlar öğretmenleriyle çalışılması (kadrolu) ve eşgüdüm içinde diğer derslerle ilişkilendirilmesi, dersin atölyelerde işlenmesi, branş öğretmenleriyle birlikte ortak çalışmaların yapılması, uygun atölyelerin yapılması ve gerekli olan materyallerin tasarlanması, derse girecek olan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim bilgilerinin olması, özel eğitime muhtaç bireyler ile çalışacak olan görsel sanatlar öğretmenin belirli bir eğitimden geçerek kurs ve seminerler ile yeterli donanım sahibi olması, etkili ve işlevi yüksek atölyeler, uzmanlaşmış ve özel eğitim ile ilgili gerekli bilgilere sahip olan görsel sanatlar öğretmeni ve özel eğitim öğretmenlerinin öncelikle birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmaları, kapsamlı bir atölye ve materyal temininin kolaylaştırılması, görsel sanatlar dersine daha fazla önem verilmesi, yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilmeleri adına daha çok olanak sağlanması, görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim konusunda kurs ve seminerlere katılarak yeterli donanıma sahip olmaları, somut çalışmaların verimli bir şekilde yapılabilmesi için mutlaka akıllı tahtaların olması ve kullanılması, gerçeğe yakın çok yönlü materyaller ve donanımlı atölye ortamları" şeklinde yanıtların verildiği görülmektedir.

4.9.Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? Görsel sanatlara ilginiz ne düzeydedir?

- 1) *Özel bir eğitim almadım sadece ilkokul, lise ve lisans eğitimim süresince aldığım görsel sanatlar dersleriyle sınırlı düzeyde eğitim aldım. İlgim orta düzeydedir.*
- 2) *Herhangi bir eğitim almadım, orta düzeyde ilgim vardır.*
- 3) *Hayır almadım. Alt düzeyde ilgiliyim.*
- 4) *Hayır, almadım, ilgim alt düzeydedir.*
- 5) *Evet, görsel sanatlar dersine yönelik kara kalem ve sulu boya kurslarına katıldım. Görsel sanatlar dersine karşı ilgiliyim.*
- 6) *Görsel sanatlar dersi ile ilgili eğitim almadım ama görsel sanatlara karşı çok ilgiliyim. Öğrencilerimle geri dönüşüm amaçlı etkinlikler yapıyoruz. Ayrıca farklı boya türlerini aynı kâğıtta kullanarak farklı şeyler yapmaya çalışıyorum.*
- 7) *Üniversitedeyken ilgimi çektiği için görsel sanatlarla ilgili kurslara katıldım. Orta düzeyde ilgim olduğunu düşünüyorum.*
- 8) *Öğrenim gördüğüm yıllarda okul resim kurslarına katıldım. İlgim ileri düzeydedir.*
- 9) *Görsel sanatlarla ilgili aldığım tek eğitim üniversite yıllarında aldığım engellilere yönelik resim-iş eğitimi dersi olmuştur. Görsel sanatlara ilgim ise orta düzeydedir.*
- 10) *Lisans eğitimimde resim-iş dersi olarak aldım, ilgim var. Derslerde kendi materyallerimi kendim hazırlayabiliyorum.*
- 11) *Üniversite eğitimimin yanı sıra özel ve devlet kurumlarından aldığım kurslar ve eğitimler vardır. İlgim iyi düzeydedir.*
- 12) *Üniversitede aldığımız eğitime ek olarak özel kurslardan edindiğimiz tecrübeler vardır. Bu tecrübeleri görsel sanatlar gibi içeriği derin ve büyüleyici bir alanda kullanmak keyif verici olduğu için ilgim üst seviyededir.*
- 13) *Herhangi bir eğitim almadım. İlgim alt düzeydedir.*
- 14) *Yağlı boya, kara kalem vb. birkaç kursa gittim. Orta düzeyde ilgiliyim.*

- 15) Üniversitede zihinsel engelli çocuklara yönelik ders kapsamında görsel sanatlar eğitimi almıştım. İlgim orta düzeydedir.
- 16) Evet aldım. Görsel sanatlar dersine karşı orta düzeyde ilgiliyim.
- 17) Evet, orta düzeyde ilgiliyim.
- 18) Üniversitede özel eğitimde iş dersi kapsamında görsel sanatlar ile ilgili eğitim aldım. Sadece öğretim programında bulunan çalışmalara bağlı kalmayarak görsel sanatlarla ilgili öğrencilerin ilgisini çekebilecek başka çalışmaları da takip etmeye çalışırım. Görsel sanatlar dersine ilgim üst düzeydedir.
- 19) Hayır. İlgim alt düzeydedir.
- 20) Evet. İyi düzeydedir.
- 21) Eğitim almadım. İlgim orta düzeydedir.
- 22) Hayır. İlgim orta düzeydedir.
- 23) Hayır. Alt düzeyde ilgiliyim.
- 24) Hayır. İlgim alt düzeydedir.
- 25) Hayır. İlgim orta düzeydedir.
- 26) Hayır, düşük düzeydedir.
- 27) Hayır, ilgim düşük düzeydedir.
- 28) Evet, ilgim üst düzeydedir.
- 29) Üniversitede görsel sanatlar dersiyse sınırlıdır, fakat ilgim oldukça iyi düzeydedir.
- 30) Herhangi bir eğitim almadım, ilgim orta düzeydedir.
- 31) Hayır. İlgim alt düzeydedir.
- 32) Hayır, orta düzeyde ilgiliyim.

Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı ve görsel sanatlarla ilgili ne düzeydedir sorularına öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde; öğretmenlerin bazılarının eğitim almadığı, bir kısmının üniversitedeki eğitime ek olarak özel ve devlet kurumları tarafından eğitimler aldıkları ifade edilmiştir. Görsel sanatlar ile ilgili eğitim aldığını ifade eden öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde

"sadece ilkokul, lise ve lisans eğitimim süresince aldığım görsel sanatlar dersleriyle sınırlı düzeyde eğitim aldım, okul resim kurslarına katıldım, üniversite yıllarında aldığım engellilere yönelik resim-iş eğitimi dersi" aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı görsel sanatlar dersine yönelik ilgilerinin orta düzeyde ve yüksek düzeyde olduğunu ifade etmesine karşılık, öğretmenlerin büyük bir kısmı görsel sanatlara yönelik ilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı ve görsel sanatlarla ilgili ne düzeydedir sorularına öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde; öğretmenlerin bazılarının eğitim almadığı, bir kısmının üniversitedeki eğitime ek olarak özel ve devlet kurumları tarafından eğitimler aldıkları ifade edilmiştir. Görsel sanatlar ile ilgili eğitim aldığını ifade eden öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde *"sadece ilkokul, lise ve lisans eğitimim süresince aldığım görsel sanatlar dersleriyle sınırlı düzeyde eğitim aldım, okul resim kurslarına katıldım, üniversite yıllarında aldığım engellilere yönelik resim-iş eğitimi dersi" aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı görsel sanatlar dersine yönelik ilgilerinin orta düzeyde ve yüksek düzeyde olduğunu ifade etmesine karşılık, öğretmenlerin büyük bir kısmı görsel sanatlara yönelik ilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir.*

Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirdiği ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde *kalem tutma, makas tutma, kesme, yapıştırma, eşleştirme, küçük ve büyük kas becerileri geliştirme, motor beceriler, hayal kurma, düşünme, soyut düşünme, el göz koordinasyonu, okumaya hazırlık, dikkat becerileri, bilişsel ve fiziksel beceriler, kalem tutma, parça bütün ilişkilerini kavrama, şekillendirme becerileri, yeteneklerin keşfedilmesi, akran eğitimi, yaratıcılık, odaklanma, boyama becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı* ifade edilmiştir. Özcan (2017) görsel sanatlar (1- 8 sınıflar) dersi programına yönelik görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri ve çözüm önerileri konusunda yaptığı çalışmasında görsel sanatlar öğretmenlerinin programdaki sorunlara yönelik çözüm önerileri görsel sanatlar dersi için sürenin artırılması, araç ve gereç yetersizliğinin giderilmesi, programda derse gereken ilginin artırılması, programın öğretmenlere daha iyi tanıtılması, sanatsal faaliyetlerin artırılması, ders için uygun mekânların sağlanması şeklinde özetlenebilmektedir.

Görsel sanatlar dersinin özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi bakımından faydalarına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin tamamının, *dersin sosyalleşmeye etki ettiğini* ifade etmişlerdir. Bununla birlikte nasıl katkı sağladı ile ilgili olarak ise öğretmenler, *öğrencilerin derste ortaya çıkardığı ürünler öğrencinin kendini olan özgüvenini geliştirmeye katkı sağlar, arkadaşları ile birlikte görsel sanatlar dersinde yapılan etkinlikler onların birbirleriyle yardımlaşmaları ne katkı sağlar ve böylece paylaşımda bulunmayı öğrenirler, somut nesne ve maddelere karşı ilgisi artar, grupta yapılabilecek etkinlikler sayesinde sosyalleşmesine katkı sağlar, çocuklar ürettikleri eserleri bir şekilde sergileme fırsatı bulurlarsa sosyalleşebilirler, özellikle grup etkinliği açısından sosyalleşmeye katkısı vardır, atölye ortamlarında sosyalleşme daha da artmakta, öğrenciler arasında sevgi saygı ve paylaşmayı ortaya çıkarır, bütün gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlar, kendini ifade edebilme becerisi gelişir, diğer öğrencilerle birlikte üretmiş oldukları ürünleri değerlendirme fırsatı sunduğundan yeteneklerinin sergilenmesini sağlar, bireysel kimlik kazanmayı sağlar, başarı duygusu güvenme cesaretin artırılması, özgüvenin artırılmasını sağlar* şeklinde faydalarının olduğu ifade edilmiştir. Özcan (2017) görsel sanatlar (1- 8 sınıflar) dersi programına yönelik görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri ve çözüm önerileri konusunda yaptığı çalışmasında görsel sanatlar öğretmenleri görsel sanatlar dersi için sürenin artırılmasını önermişlerdir. yeni programın zaman ve mekân sınırlamasına gitmemesi ve bu işi öğretmenlere vermesi kimi öğretmen için sorun teşkil edebilmektedir.

Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mı sorusuna öğretmenlerden bazıları *evet var* şeklinde yanıt vermekte iken, bazı öğretmenler ise *hayır* yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde değiştirilmesini isteyen öğretmenlerin *"ödevlerin öğrencilerimiz için karmaşık bir yapıda olduğunu düşünüyorum daha temel amaçlar olarak düzenlenirse daha faydalı olacağı kanısındayım, her öğrenciye eğitim hakkı sağlayabilmek için gerekli bütün materyallerin MEB tarafından temin edilmesi gerekir, görsel sanatlar dersinin özel eğitim sınıflarının dışına çıkarılıp bu derse yönelik uygun atölye ortamlarının oluşturulması sağlanabilir. Kazanımlar somut, açık, anlaşılır bir şekilde (davranış) ifadelerine dönüştürülmelidir. Kazanımların hiyerarşik sıralamasında da yanlışlıklar*

vardır. Çizgi ve basit çalışmalardan ziyade daha çok kil, ebru, mozaik, heykel gibi çalışmaların programda daha yoğun olması gerektiğini düşünüyorum. Birinci kademe programında renk öğretiminin ön plana alınması gerektiğini düşünüyorum. İkinci kademe öğretim programını incelediğimde araç-gereçleri ifade etme kazanımı ile değil de görsel sanatlar dersi tanıtımına, amaçlarına yönelik ve görsel sanatlar dersine hazırlık gibi kazanımlar eklenerek çalışmalar öncesi çocuklara ön bilgi ve ön hazırlık sağlanabilir. Öğrencilerin seviyesine göre uyarlanıp ölçülebilir, değerlendirilebilir kazanımlar olması gerektiğini düşünüyorum." şeklinde göster belirttikleri görülmektedir. Buna karşılık değiştirilmesine ihtiyaç olmadığını belirten öğretmenler ise çoğunlukla hayır yanıtını vermek ile birlikte, *mevcut eğitim programının şimdilik yeterli olduğunu* ifade eden öğretmenlerde bulunmaktadır.

Sanatlar dersi öğretim programının uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde *"ince ve kaba motor beceri düzeylerinin homojen olduğu gruplarda görsel sanatlar dersi daha verimli geçmekte, heterojen olduğu gruplarda öğrencilerin yardımlaşma duygusu gelişmemiş ise öğretmen sınıfta koordinasyonu sağlamakta zorlanmaktadır. Öğrenme alanları ve hedefleri, atölyeler ve teknik donanım olmaması, görsel sanatlar öğretmeni eksikliği, materyal eksikliği, çok fazla etkinlik bilememe, her amaca uygun etkinlik bulmakta zorlanma, öğrencilerdeki bireysel farklılıklar, sözel yönergeler ile işlenen dersler, ağır derecede zihinsel engelli öğrencileri, materyal temini, öğrencilerin düzeylerinin birbirinden farklı olması, el-göz koordinasyonunun zayıf olması, anlama ve kavrama becerilerinin farklı olmasından dolayı hepsi ile birden ortak bir konuda buluşmak ve çalışmak, grup çalışmalarında ve gerçeğe yakın görseller bulmakta"* şeklinde ifadelerin meydana geldiği görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerden bir kısmı ise *zorlanmadığını ve zorlandığı herhangi bir noktanın bulunmadığını* ifade etmişlerdir.

Görsel sanatlar ders programında Özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde eşleme ve el göz koordinasyonu geliştirici etkinlikler, renk kavramı ve karalama tarama tekniğinin kullanıldığı etkinlikler, serbest etkinlik çalışmaları ve atık materyaller ile yapılan

etkinlikler, baskı ve boyama çalışmaları, el becerileri ve el göz koordinasyonu sağlayan bütün etkinlikler, renk çalışmaları, boyama ve kas gelişimi açısından yapılan etkinlikler, renk ve kavram öğretimi, serbest resim çalışmaları, kolaj çalışmaları, makas kullanmayı öğrenme, parça-bütün ilişkisi kurma ve boyama, eşleme, boncuk dizme, kağıt yırtma, ebru, ahşap boyama, mozaik çalışma ve katlama" konularının en faydalı konuda olarak sıralandığı görülmektedir. Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların alanlar bazında nasıl farklılaştığını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda görsel sanatlar öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarından anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir.

Görsel sanatlar dersinin diğer derslerle biliyor musunuz öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerden bir kısmı *hayır* yanıtını vermekte iken, bir kısmı da *evet* yanıtını vermişlerdir. *Evet* yanıtını veren öğretmenlerin görüşleri ve açıklamaları incelendiğinde "*Okuma-yazma öğretirken veya matematikte ritmik sayma ya da toplama-çıkarma öğretiminde çizimlerden bol bol yararlanmaktayız. Örneğin görsel sanatlar dersinde karalama-tarama tekniğini okuma-yazma dersinin önkoşul becerisinde kullanıyoruz. Örneğin renkleri görsel sanatlar dersinde öğretip, disiplinler arası geçişle hayat bilgisi dersi mevsimler konusuna uyarlayarak kullanabiliyorum. Örneğin boyama çalışmalarında kullandığımız nesnelere, matematik dersindeki kavram eşleştirme konularıyla ilişkilendiriyoruz. En çok matematik dersi ile kaynaştırıyoruz. Örneğin, geometrik şekillerden, sayı ve sembollerden, rakamlardan, sayı sayma için görselleri kaynaştırabiliyoruz. Türkçe dersinde bir harf öğretiminden sonra harfin içinde bulunduğu ve bulunmadığı görseller getirerek bu harfin içinde olanı boya şeklinde etkinlikler yapmaktayım. Matematik dersinde renkleri öğrenmeye çalışan öğrencilere yönelik geometrik çizimler çizip farklı renklerle (söylenen renk ile) boyanmasının istenmesi"* şeklinde görüşler belirttikleri tespit edilmiştir. Ayık ve Ataş (2014) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının öğretim motivasyonları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada elde edilen verilere göre öğretmen adaylarının öğretim motivasyonu ile öğretmenlik mesleğine

yönelik tutumları arasında olumlu yönde, orta düzeyde ve anlamlı ilişki bulmuşlardır. Öztürk (2018) görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersi öğretimine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi konusuna yaptığı çalışmasına öğretmen adaylarının görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum öğretmen adaylarının yetersiz eğitim almalarından kaynaklanmaktadır.

Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için öğretmenlerin önerileri sorulduğunda "Özel eğitim okullarında görsel sanatlar öğretmenin bulunması ve bizzat derslere katılması, görsel atölyelerin donanımının tam olması, alanında uzman olan görsel sanatlar öğretmenleriyle çalışılması (kadrolu) ve eşgüdüm içinde diğer derslerle ilişkilendirilmesi, dersin atölyelerde işlenmesi, branş öğretmenleriyle birlikte ortak çalışmaların yapılması, uygun atölyelerin yapılması ve gerekli olan materyallerin tasarlanması, derse girecek olan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim bilgilerinin olması, özel eğitime muhtaç bireyler ile çalışacak olan görsel sanatlar öğretmenin belirli bir eğitimden geçerek kurs ve seminerler ile yeterli donanım sahibi olması, etkili ve işlevi yüksek atölyeler, uzmanlaşmış ve özel eğitim ile ilgili gerekli bilgilere sahip olan görsel sanatlar öğretmeni ve özel eğitim öğretmenlerinin öncelikle birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmaları, kapsamlı bir atölye ve materyal temininin kolaylaştırılması, görsel sanatlar dersine daha fazla önem verilmesi, yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilmeleri adına daha çok olanak sağlanması, görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim konusunda kurs ve seminerlere katılarak yeterli donanıma sahip olmaları, somut çalışmaların verimli bir şekilde yapılabilmesi için mutlaka akıllı tahtaların olması ve kullanılması, gerçeğe yakın çok yönlü materyaller ve donanımlı atölye ortamları" şeklinde yanıtların verildiği görülmektedir. Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların alanlar bazında nasıl farklılaştığını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda görsel sanatlar öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarından anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir.

Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı ve görsel sanatlarla ilgili ne düzeydedir sorularına öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde; öğretmenlerin bazılarının eğitim almadığı, bir kısmının üniversitedeki eğitime ek olarak özel ve devlet kurumları tarafından eğitimler aldıkları ifade edilmiştir. Görsel sanatlar ile ilgili eğitim aldığını ifade eden öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde "sadece ilkokul, lise ve lisans eğitimim süresince aldığım görsel sanatlar dersleriyle sınırlı düzeyde eğitim aldım, okul resim kurslarına katıldım, üniversite yıllarında aldığım engellilere yönelik resim-iş eğitimi dersi" aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı görsel sanatlar dersine yönelik ilgilerinin orta düzeyde ve yüksek düzeyde olduğunu ifade etmesine karşılık, öğretmenlerin büyük bir kısmı görsel sanatlara yönelik ilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Hiçyılmaz' da (2015) yapmış olduğu çalışmada görsel sanatlar öğretmenlerinin akıllı tahta kullanımına yönelik görüşleri ile öğrenci başarısını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda görsel sanatlar ders başarısının akıllı tahta kullanım sıklığına göre farklılaşmadığını bulmuştur. Öğretmenlerden toplanan verilerin sonuçlarına göre, öğretmenlerin akıllı tahta kullanmada yetersiz olduklarını, ancak akıllı tahta kullanımının öğrenciye avantajlar sağlayacağını düşündüklerini tespit etmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı ve görsel sanatlarla ilgili ne düzeydedir sorularına öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde; öğretmenlerin bazılarının eğitim almadığı, bir kısmının üniversitedeki eğitime ek olarak özel ve devlet kurumları tarafından eğitimler aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar ile ilgili eğitim aldığını ifade eden öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde "sadece ilkokul, lise ve lisans eğitimim süresince aldığım görsel sanatlar dersleriyle sınırlı düzeyde eğitim aldım, okul resim kurslarına katıldım, üniversite yıllarında aldığım engellilere yönelik resim-iş eğitimi dersi" aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı görsel sanatlar dersine yönelik ilgilerinin orta düzeyde ve yüksek düzeyde olduğunu ifade etmesine karşılık, öğretmenlerin büyük bir kısmı görsel sanatlara yönelik ilgilerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirdiği ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde kalem tutma, makas tutma, kesme, yapıştırma, eşleştirme, küçük ve büyük kas becerileri geliştirme, motor beceriler, hayal kurma, düşünme, soyut düşünme, el göz koordinasyonu, okumaya hazırlık, dikkat becerileri, bilişsel ve fiziksel beceriler, kalem tutma, parça bütün ilişkilerini kavrama, şekillendirme becerileri, yeteneklerin keşfedilmesi, akran eğitimi, yaratıcılık, odaklanma, boyama becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar dersinin özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi bakımından faydalarına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin tamamının, dersin sosyalleşmeye etki ettiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte nasıl katkı sağladı ile ilgili olarak ise öğretmenler, öğrencilerin derste ortaya çıkardığı ürünler öğrencinin kendini olan özgüvenini geliştirmeye katkı sağlar, arkadaşları ile birlikte

görsel sanatlar dersinde yapılan etkinlikler onların birbirleriyle yardımlaşmaları ne katkı sağlar ve böylece paylaşımda bulunmayı öğrenirler, somut nesne ve maddelere karşı ilgisi artar, grupla yapılabilecek etkinlikler sayesinde sosyalleşmesine katkı sağlar, çocuklar ürettikleri eserleri bir şekilde sergileme fırsatı bulurlarsa sosyalleşebilirler şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mı sorusuna öğretmenlerden bazıları evet var şeklinde yanıt vermekte iken, bazı öğretmenler ise hayır yanıtını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde değiştirilmesini isteyen öğretmenlerin "ödevlerin öğrencilerimiz için karmaşık bir yapıda olduğunu düşünüyorum daha temel amaçlar olarak düzenlenirse daha faydalı olacağı kanısındayım, her öğrenciye eğitim hakkı sağlayabilmek için gerekli bütün materyallerin MEB tarafından temin edilmesi gerekir, görsel sanatlar dersinin özel eğitim sınıflarının dışına çıkarılıp bu derse yönelik uygun atölye ortamlarının oluşturulması sağlanabilir. Kazanımlar somut, açık, anlaşılır bir şekilde (davranış) ifadelerine dönüştürülmelidir. Kazanımların hiyerarşik sıralamasında da yanlışlıklar vardır" şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Sanatlar dersi öğretim programının uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde "ince ve kaba motor beceri düzeylerinin homojen olduğu gruplarda görsel sanatlar dersi daha verimli geçmekte, heterojen olduğu gruplarda öğrencilerin yardımlaşma duygusu gelişmemiş ise öğretmen sınıfta koordinasyonu sağlamakta zorlanmaktadır." şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerden bir kısmı ise zorlanmadığını ve zorlandığı herhangi bir noktanın bulunmadığını sonuçlarına ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar ders programında özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde eşleme ve el göz koordinasyonu geliştirici etkinlikler, renk kavramı ve karalama tarama tekniğinin kullanıldığı etkinlikler, serbest etkinlik çalışmaları ve atık materyaller ile yapılan etkinlikler, baskı ve boyama çalışmaları, el becerileri ve el göz koordinasyonu

sağlayan bütün etkinlikler, renk çalışmaları, boyama ve kas gelişimi açısından yapılan etkinlikler, renk ve kavram öğretimi, serbest resim çalışmaları, kolaj çalışmaları, makas kullanmayı öğrenme, parça-bütün ilişkisi kurma ve boyama, eşleme konularının en faydalı konular olarak ifade edildiği sonuçlara ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar dersinin diğer derslerle biliyor musunuz öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerden bir kısmı hayır yanıtını vermekte iken, bir kısmı da evet yanıtını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Evet yanıtını veren öğretmenlerin görüşleri ve açıklamaları incelendiğinde "Okuma-yazma öğretirken veya matematikte ritmik sayma ya da toplama-çıkarma öğretiminde çizimlerden bol bol yararlanmaktayız. Örneğin görsel sanatlar dersinde karalama-tarama tekniğini okuma-yazma dersinin önkoşul becerisinde kullanıyoruz. Örneğin renkleri görsel sanatlar dersinde öğretip, disiplinler arası geçişle hayat bilgisi dersi mevsimler konusuna uyarlayarak kullanabiliyorum. Matematik dersinde renkleri öğrenmeye çalışan öğrencilere yönelik geometrik çizimler çizip farklı renklerle (söylenen renk ile) boyanmasının istenmesi" şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için öğretmenlerin önerileri sorulduğunda "Özel eğitim okullarında görsel sanatlar öğretmenin bulunması ve bizzat derslere katılması, görsel atölyelerin donanımının tam olması, alanında uzman olan görsel sanatlar öğretmenleriyle çalışılması (kadrolu) ve eşgüdüm içinde diğer derslerle ilişkilendirilmesi, dersin atölyelerde işlenmesi, branş öğretmenleriyle birlikte ortak çalışmaların yapılması, uygun atölyelerin yapılması ve gerekli olan materyallerin tasarlanması, derse girecek olan görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim bilgilerinin olması, özel eğitime muhtaç bireyler ile çalışacak olan görsel sanatlar öğretmenin belirli bir eğitimden geçerek kurs ve seminerler ile yeterli donanım sahibi olması, etkili ve işlevi yüksek atölyeler, görsel sanatlar öğretmenlerinin özel eğitim konusunda kurs ve seminerlere katılarak yeterli donanıma sahip olmaları, somut çalışmaların verimli bir şekilde yapılabilmesi için mutlaka akıllı tahtaların olması ve kullanılması" şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı ve görsel sanatlarla ilgili ne düzeydedir sorularına öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde;

öğretmenlerin bazılarının eğitim almadığı, bir kısmının üniversitedeki eğitime ek olarak özel ve devlet kurumları tarafından eğitimler aldıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Görsel sanatlar ile ilgili eğitim aldığını ifade eden öğretmenlerin, sadece ilkokul, lise ve lisans eğitimim süresince aldığım görsel sanatlar dersleriyle sınırlı düzeyde eğitim aldım, okul resim kurslarına katıldım, üniversite yıllarında aldığım engellilere yönelik resim-iş eğitimi dersi aldıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin bir kısmının görsel sanatlar dersine yönelik ilgilerinin orta düzeyde ve yüksek düzeyde olduğu, büyük bir kısmının ise görsel sanatlara yönelik ilgilerinin olmadığını sonuçlarına ulaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Öğretmenlerin görsel sanatlar dersine yönelik ilgilerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Görsel sanatlar dersinin özel eğitim sınıflarının dışına çıkarılıp bu derse yönelik uygun atölye ortamlarının oluşturulması sağlanabilir.

Kazanımlar somut, açık, anlaşılır bir şekilde (davranış) ifadelerine dönüştürülmelidir.

Görsel sanatlar dersi ile diğer derslerin ilişkilendirilmesi sağlanmalıdır.

Her öğrenciye eğitim hakkı sağlayabilmek için gerekli bütün materyallerin MEB tarafından temin edilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2007). *Temel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Adem, M.(1995). *Demokratik Laik Çağdaş Eğitim Politikamız*. Ankara: AÜ, Ebf.
- Arabacı, M. (2006) *Sanat Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramı Ve Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi (İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş eğitimi programı Örneği)*. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Artut, K. (2009). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri* (6. Bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2002). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Ataman, A. (2005). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara : Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aydın, S. (2017) *Özel Eğitim Kurumlarında Yaşanan Eğitsel-Yönetmelik Yetersizlikler ve Çözüm Önerileri*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Ayık, A. & Ataş, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(1), 25-40.
- Aykanat, E. (2018) *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Eğitimine Yönelik Tutumlarını Belirlemek Üzere Ölçek Geliştirme Çalışması*. Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği, Yüksek Lisans Programı
- Boduroğlu, S. (2010). *Sanat Eğitimi*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Programı, Eskişehir, Yüksek Lisans Tezi.

- Boydaş, N. Balcı, Y. (1997). *Eğitim-Sanat İlişkisi: Sanat Eğitimi, Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Buyurgan, S. Buyurgan, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, 1. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Buyurgan, S. Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. 3. Baskı, Ankara: Pegem Akademi. 9.
- Clark, G. Zimmerman, E. (2004). *Teaching Talented Art Students Principles And Practices*. Columbia: Teachers College Press.
- Çağlayan, A. (2004). *Öğretimde Özlenen Öğretmenler*. Ağaç Yayınları, İstanbul.
- Çağlayan, N. (2014). Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersinin Yeri ve Önemi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 4,s.91-101*.
- Dalğar, G. (2017) *Görsel Sanat Eğitimi Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Tezi
- Demir, K. (1999). *İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Çocuğun Plastik Gelişim Aşamaları*. Trabzon. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitim, Resim-İş Eğitimi Programı Yüksek Lisans Tezi.
- Dikmen, B. ve Filiz, E. (1986). 'Özürlü Çocuklar Ve Eğitimleri' (Ed. Şule BİLİR). Ankara. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Ayyıldız Matbaası.
- Ece, S. A. ve Çelik, A. (2008). Öğretilbilir Zihinsel Engelli Öğrencilerin Renk Seçimleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, cilt 5, s. 3*.
- Eisner, E. W. (1976). *What We Know About Children's Art-And What We Need To Know*. E. W. Eisner İçinde, *The Arts Human Development, And Education*. (P. 5-18). Berkeley Ca: Maccutchan.
- Ekici, K. (2011) *Yükseköğretim Kurumlarının Sanat Eğitimi Dersleri Olmayan Programlarında Sanat Eğitiminin Gerekliliği*. Ondokuzmayıs Üniversitesi

Eğitim Bilimleri, Enstitüsü Güzeli Sanatlar Eğitimi, Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Emir, D.(2009). *Köy İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi Uygulamaları, Cumhuriyet Sonrası Dönem*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzeli Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

Erdem, R. M. (2011). *Yüksek Lisans Tezi Zihinsel Engellilerin Eğitimine Yönelik Eğitim Materyali Oluşturmada Tasarım Sürecini İncelenmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Grafik Anabilim Dalı.

Erden, M. (1999). *Eğitim Bilimine Giriş*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul

Erim, G. ve Caferoğlu, M. (2012), Görsel sanatlar eğitimi dersinin zihinsel engelli çocuklara katkısının özel eğitim öğretmenlerinin görüşleriyle belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 321-342.

Erzen, J. N. (1991) *Prometeus'un Ateği, Ülke Kalkınmasında Sanatın Yeri*. III Ulusal Sanat Sempozyumu, Ankara.

Fox, J. E., Schirmarcher, R. (2012). *Art And Creative Development*. Belmont, Ca: Warsworth, Cengage Learning.

Gençaydın, Z. (1987). *Güzeli Sanatlar Eğitimi*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Ön Lisans Programı Ders Kitabı. Ankara: Güzeli Sanatlar Yayınları.

Gençaydın, Z. (1990). *Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri. Orta Öğretim Kurumlarının Resim-İş öğretimi ve Sorunları*. Türk Eğitim Derneği Yayınları. Ankara: Şafak Matbaacılık.

Gürsel, O. (2005). *Bireyselleştirilmiş eğitim programları. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. Gürsel, O. (Ed.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.

Hiçyılmaz, Y. (2015). *Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin akıllı tahtaya yönelik tutumları ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

- Isık, H (2003). *Zihinsel Engelli Çocukların El Becerilerinin Gelişmesine Resim-İş Dersinin Katkısı ile İlgili Özel Öğretim Öğretmenlerinin Görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.*
- İnan, Ş. (2018) *Meb Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Atölye Donanımları Ve Bir Atölye Uygulaması* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Karababa, B.(1993). *Türkiye’de Çocuk Resimleri Yarışmaları ve Yarışmaların Çocuğun Sanat Gelişimine Ve Eğitimine Etkileri.* Ankara:
- Kaya, E. (2013) *Öğretmenlerinin Yeterlilikleri(Özel Eğitim Uygulama Merkezi, İş Uygulama Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi)* Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Kehnemuyi, Z. (2004). *Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimi.* Yapı Kredi Yayınları, 4.Baskı, İstanbul.
- Kırıoğlu, O. T. (2002). *Sanatta Eğitim Görmek, Öğrenmek Yaratmak.* Ankara. Pegem Yayıncılık.
- Kırıoğlu, O. Mary S. (1997). *Orta Öğretim Sanat Öğretimi.* YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, YÖK Yayınları, Ankara.
- Kırıoğlu, O. (2005). *Sanatta Eğitim, Görmek Öğrenmek Yaratmak.* Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Kırıoğlu, T. O. (2002). *Sanatta Eğitim: Görmek, Öğrenmek, Yaratmak.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Korana, O. (2010). *Türkiye’deki Sanat Eğitiminin Bir Yansıması Olarak 1977-2009 Yılları Arasında Gerçekleşen Sempozyum Ve Kongrelerin Tespiti, Tarihsel Koşulları İçerisinde Türkiye’deki Sanat Eğitiminin Gelişimi.* Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale.

- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2006). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı* (1-8. Sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2013). *İlkokul Ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı* (1 - 8. Sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB *Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği*, (2012).
- Menc/National Assisisation For Music Education (2015). *Menc National Assisisation For Music Education* <http://www.nafme.org/my-classroom/standards/> sayfasından erişilmiştir.
- Mercin, L. (2011). *Sanat Nedir*. L. Mercin, ve A. O. Alakuş (Ed.), *Sanat Eğitimi Ve Görsel Sanatlar Eğitimi*. (S.3). 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Mercin, L. Alakuş, A. O. (2007). *Birey Ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliği*. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, 14–20.
- Molchiodi, C. A. (2005). *Çocukların Resimlerini Anlamak*. Çeviren: Doç. Dr. Psikolog Tülin Yurtbay. İstanbul. Epsilon Yayıncılık.
- Okur, A. (2003). Eğitilebilir Özel Alt Sınıflara Devam Eden Zihinsel Engelli Çocukların Resimlerinin Değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 15, ss. 413-428*.
- Özcan, M. (2017) *Görsel Sanatlar (1- 8 Sınıflar) Dersi Programına Yönelik Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Görüşleri Ve Çözüm Önerileri* Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Özcan, M. (2017). *Görsel Sanatlar (1- 8 Sınıflar) Dersi Programına Yönelik Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Görüşleri Ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özçelik, D. (1992) *Eğitim Programları ve Öğretim*, ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Öztürk, F. B. (2012) *Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ve Görüşlerinin İncelenmesi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim

- Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, D. (2018). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Görsel Sanatlar Dersi Öğretimine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, F. B. (2012). *Yüksek Lisans Tezi Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi*. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- Özyürek, M. (2004). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı temelleri ve geliştirilmesi*. Ankara: Kök.
- Pınar, E. (2018) *Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları İle Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler, Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Salderay, B. (2002). *Zihinsel Engelli Bireyin Yaptığı Sanatsal Çalışmanın Onun Kabul ve Değer Görmesindeki Etkisi*. Antalya: Özel Çalışma Program CD'si.
- Salderay, B. (2008). *Türkiye'deki Zihin Engelliler İş Okullarında Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilerin Beceri, Davranış ve Mesleki Edinimindeki Katkısına Yönelik Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- Salderay, B. (2010). Engelli bireylerin yapmış olduğu görsel sanatlar çalışmalarının engelli birey aileleri ve engelli bireylerle çalışan eğitimciler tarafından değerlendirilmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 219-229.
- San, İ. (2004). *Sanat Eğitimi Kuramları*. Ütopya Yayınevi, İstanbul.
- San, İ. (2004; s.25). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- San, İ. (2010). *Sanat Eğitimi Kuramları*. 3. Baskı, Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Schlechy, P. C. (2005). *Okulu Yeniden Kurmak.[Shaking Up The Schoolhouse.]* (Çev. Yüksel Özden). Ankara: Nobel. Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Şahin, A. (2018) *İlk Ve Ortaöğretimde Görsel Sanatlar Dersinin Yeterliği*. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Şahin, D. (2009). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde sanat eserlerini inceleme dersinin çok alanlı sanat eğitimi yöntemine göre işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Taşçı, F. (2018) *Sanat Ve Sanat Eğitiminde Hazır-Nesne*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Tepecik, A. (2003). *Sanat Eğitimi ve Görsel Çevre*. 7. Ulusal Sanat Sempozyumu "Sanat Ve Çevre". Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Turani, A. (1974). *Çağdaş Sanat Felsefesi*. Varlık Yayınları, İstanbul.
- Tuzlak, B. (2004) *Sanat Eğitimi ve Çevre İlişkisi (İlköğretim (6.7.8.) Sınıf Öğrencilerinin Sanat Eğitimi Ve Sanat Eğitiminin Çevredeki Sanatsal Objelere Etkisine İlişkin Görüşleri)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Türe, N. (2007). *Eğitimde Ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkılar*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya, Yüksek Lisans Tezi.
- Türkdoğan, G. (1984). *Sanat Eğitimi Yöntemleri*. Ankara
- Ulutaş, İ. Ersoy, Ö. (2004). *Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 1 (12), 1-12.

- Ulutaş, İ. (2013). *Görsel Sanat Eğitimi*. N. Aral, Ü. Deniz, & A. Kan İçinde, Öğretmenlik Alan Bilgisi- Okul Öncesi Öğretmenliği (S. 17. Bölüm). Ankara: Alan Bilgisi Yayınları / Eğitim Dizisi.
- Ünal, K. S. (2007). *Yüksek Lisans Tezi Görsel Sanatlar Eğitiminin Zihinsel Engelli Öğrencilerin Eğitimine Katkısı (Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma)*.
- Ünver, E. (2002). *Sanat Eğitimi*. Nobel Yayınevi, Ankara.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi(45)*, 109-127.
- Vuran, S. (2005). *Bireyselleştirilmiş eğitim programları. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. Gürsel, O. (Ed.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Yavuzer, H. (2005). *Resimleriyle çocuk, resimleriyle çocuğu tanıma*. İstanbul: Remzi.

EKLER

EK1: Görüşme Formu

Değerli Öğretmenler,

Aşağıdaki soruları, çalıştığınız kurumları ve öğrencilerinizi göz önünde bulundurarak içtenlikle cevaplamanızı istiyorum. Yapacağım bilimsel araştırmaya katkı sunduğunuz için teşekkür ederim.

Vesile ŞEN

N.E.Ü Yüksek Lisans Öğrencisi

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

1. Görsel sanatlar dersi öğretim programının özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler açısından ne tür faydaları vardır?
2. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin hangi becerilerini geliştirir?
3. Görsel sanatlar dersi özel eğitim öğrencilerinin sosyalleşmesi açısından yarar sağlar mı?
4. Görsel sanatlar dersi öğretim programında değiştirilmesini istediğiniz noktalar var mıdır?
5. Görsel sanatlar dersi öğretim programını uygularken zorlandığınız noktalar nelerdir?
6. Görsel sanatlar ders programında özel eğitim öğrencileri için en faydalı konular hangileridir?
7. Görsel sanatlar dersini diğer derslerle kaynaştırabiliyor musunuz? Cevabınız evetse bunlara yönelik örnekler verebilir misiniz?
8. Görsel sanatlar öğretiminin özel eğitimde daha etkili kullanılabilmesi için önerileriniz nelerdir?
9. Görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? Görsel sanatlara ilginiz ne düzeydedir?

EK2: İzin Belgesi

T.C.
BATMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 40456018-480.99-E.5639047
Konu : Araştırma İzni

18.03.2019

VALİLİK MAKAMINA

Necmettin ERBAKAN Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim - İş Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisi Vesile ŞEN'in Tez çalışması kapsamında, İl merkezinde bulunan, Batman Özel Eğitim Uygulama Okulu, Aydıkonak Özel Eğitim Uygulama Okulu, Metin Bostancıoğlu Ortaokulu, Kıbrıs Şehitleri Ortaokulu, Kültür Ortaokulu ve Gültepe Ortaokulunda görev yapan öğretmenlere yönelik ;

"Özel Eğitim Öğrencilerinin Eğitimde Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmaya ait kurum yazısı ve görüşme formu ekte sunulmuştur.

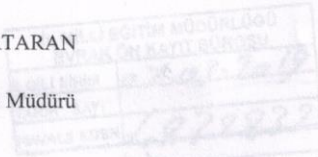
Söz konusu görüşme formu verilerinin, sadece bilimsel araştırma amaçları doğrultusunda kullanılması ve eğitim-öğretimi aksatmaması koşuluyla eğitim kurumlarımızda anket uygulanması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olur'larınıza arz ederim.

Mehmet Naci ŞEMDİNOĞLU
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
18.03.2019

Mahmut KURTARAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

BELEDİYE BAŞLI
ELEKTRONİK İMZALAMA
01.03.2019
S. SENER

Gap Mah.2502 sk. no :10
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: sinavhizmetleri@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Murat KILINÇ V.H.K.İ
Tel: (0 488) 280 72 25
Faks: (0 488) 213 30 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 8ff0-2a09-3e70-8908-dbe4 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Vesile ŞEN	İmza:	
Doğum Yeri:	Türkoğlu		
Doğum Tarihi:	05.08.1984		
Medeni Durumu:	Bekar		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Türkoğlu Atatürk İlkokulu		Kahramanmaraş	1994
Ortaöğretim	Kahramanmaraş Kız İmam Hatip Ortaokulu		Kahramanmaraş	1997
Lise	Kahramanmaraş Kız İmam Hatip Lisesi		Kahramanmaraş	2000
Lisans	Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği		Ankara	2008
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü		Konya	

Becerileri:	Halk oyunları, halk müziği.
İlgi Alanları:	Sportif faaliyetler, sinemaya gitmek, sergi ve müzeleri gezmek.
İş Deneyimi:	Milli Eğitim Bakanlığı'nda öğretmenlik.

Aldığı Ödüller:	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	<p>Prof. Dr. Füsun Gülderen ALACAPINAR (Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü).</p> <p>Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BÜYÜKPARMAKSIZ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü).</p> <p>Öğr. Gör. Mehmet AKSOY (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü)</p>
Tel:	0545 580 3252
Adres:	Gap Mah. 2518. Sok. Dalsa Apt. Kat :3 Daire :17 Merkez/BATMAN